

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ
АКАДЕМІЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ГЕОПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ СУЧАСНОСТІ: ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ
ТА ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ВИМІРИ»**

13 травня 2026 року

Ужгород
2026

За загальною редакцією:

Федьо В. Я. студентка IV курсу факультету міжнародних економічних відносин УжНУ, голова **Студентського наукового товариства ФМЕВ.**

Лукачко Д. І. студент IV курсу факультету міжнародних економічних відносин УжНУ, заступник голови **Студентського наукового товариства ФМЕВ.**

Рецензенти:

Палінчак М.М. доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин УжНУ.

Король М.М. доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин УжНУ, заступник декана з наукової роботи.

Геополітичні зміни сучасності - економічні, політичні та лінгвокомунікативні виміри: матеріали доповідей Студентської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 13 травня 2026 року) За заг. ред.: В. Я. Федьо, Д. І. Лукачко, – Ужгород, 2026. – 260.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників Студентської науково-практичної конференції **«Геополітичні зміни сучасності: економічні, політичні та лінгвокомунікативні виміри»** (26 листопада 2025 року, м. Ужгород), присвячених дослідженню актуальних проблем сучасних геополітичних трансформацій, їхнього впливу на економічні процеси, політичний розвиток держав, міжнародні відносини та лінгвокомунікативні особливості міжкультурної взаємодії.

УДК 339.9:327:81'27

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.....	6
<i>Бендик В. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ</i>	<i>6</i>
<i>Білавич Є. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ.....</i>	<i>11</i>
<i>Білусяк Д. ОСОБЛИВОСТІ МЕВ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН</i>	<i>15</i>
<i>Кубан А. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ МАРКЕТИНГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИЧНІ І ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ</i>	<i>20</i>
<i>Михалчич Т. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ТЕХНОГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	<i>23</i>
<i>Мицак Я. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ВПЛИВУ КУЛЬТУРНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ У МІЖНАРОДНОМУ МАРКЕТИНГУ</i>	<i>28</i>
<i>Мігали Н. ФОНДОВІ БІРЖІ НА МІЖНАРОДНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ</i>	<i>32</i>
<i>Монуш Д. ГЕОЕКОНОМІЧНА КОНКУРЕНЦІЯ США-КИТАЙ-ЄС У НОВІЙ БАГАТОПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ.....</i>	<i>39</i>
<i>Петій С. АДАПТАЦІЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ</i>	<i>43</i>
<i>Пилип А. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ</i>	<i>48</i>
<i>Романенко І. МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕРИ В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ</i>	<i>52</i>
<i>Серпуховитіна Ю. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОВІДНИХ КРАЇН АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ.....</i>	<i>56</i>
<i>Степанов А. РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ.....</i>	<i>60</i>
<i>Сухара А. ВІРУСНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ЗАЛУЧЕННЯ КОРИСТУВАЧІВ У МІЖНАРОДНОМУ МАСШТАБІ: ДОСВІД DUOLINGO.....</i>	<i>65</i>
<i>Таран М. ТАРИФНЕ ТА НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ....</i>	<i>68</i>
<i>Форнагель А. МІСЦЕ ТА РОЛЬ КРАЇН ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ В СИСТЕМІ МЕВ.....</i>	<i>72</i>
<i>Чурей Ю. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ КОНФЛІКТИ ТА НОВІ МЕХАНІЗМИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ</i>	<i>78</i>
<i>Якимець А. PR У МІЖНАРОДНОМУ МАРКЕТИНГУ</i>	<i>85</i>
МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА	90
<i>Гойс І. та Лукачко Д. ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ</i>	<i>90</i>
<i>Горничар О. ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС СВІТОВИХ ЛІДЕРІВ У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ</i>	<i>94</i>
<i>Довганич О. ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОЦЕСИ ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН</i>	<i>99</i>
<i>Зуб А. ОРМУЗЬКА ПРОТОКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ВУЗОЛ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.</i>	<i>103</i>

<i>Клаус А. ЧОМУ ЗМІШАНУ РЕСПУБЛІКИ СТАЮТЬ ПОПУЛЯРНІШИМИ? (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ)</i>	<i>111</i>
<i>Лакатош М. МОВА ДИПЛОМАТІЇ: ЯК ФОРМУЮТЬСЯ МІЖНАРОДНІ ПЕРЕГОВОРИ.....</i>	<i>118</i>
<i>Липчей І. ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ У СУЧАСНИХ КОНФЛІКТАХ.....</i>	<i>123</i>
<i>Мазур О. РОЛЬ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ У ФОРМУВАННІ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ.....</i>	<i>132</i>
<i>Мерза М. ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАКАРПАТСЬКУ ОБЛАСТЬ В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ</i>	<i>137</i>
<i>Панченко В. «ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ» ЯК НОВИЙ АКТОР СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ: МІЖ НЕЙТРАЛІТЕТОМ І СТРАТЕГІЧНИМ ВИБОРОМ</i>	<i>143</i>
<i>Пузяк А. ЯК ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЗМІНЮЄ БАЛАНС ВЛАДИ В ЕСТОНІЇ.....</i>	<i>148</i>
<i>Путнокі А. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ.....</i>	<i>157</i>
<i>Скраль О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....</i>	<i>157</i>
<i>Сульо А. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ В УМОВАХ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ .</i>	<i>163</i>
<i>Феделецхак А. МІСЦЕ G7 У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.</i>	<i>168</i>
<i>Шафар А. РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СУЧАСНІЙ ГЕОПОЛІТИЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....</i>	<i>174</i>
<i>Шетеля С. АЛГОРИТМІЧНА УПЕРЕДЖЕНІСТЬ У СИСТЕМАХ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....</i>	<i>179</i>
<i>Шпаченко С. ФОРМУВАННЯ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ</i>	<i>184</i>
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ	190
<i>Бендик В. SIGNIFICANT FEATURES IN TRANSLATING SLANG AND COLLOQUIAL SPEECH.....</i>	<i>190</i>
<i>Паш В. PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF SIMULTANEOUS INTERPRETING</i>	<i>194</i>
<i>Череміська Д. DIGITAL DIPLOMACY IN MODERN GEOPOLITICS</i>	<i>198</i>
ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА	202
<i>Безкровна Н. AI AS A LINGUISTIC CO-AUTHOR: HOW CHATBOTS TRANSFORM WRITING, THINKING, AND LANGUAGE COMPETENCE</i>	<i>202</i>
<i>Бзова Я. TRANSLATING EMOTIONAL EXPRESSION AND STYLISTIC FEATURES IN LITERARY TEXTS.....</i>	<i>206</i>
<i>Боднарюк Д. DYNAMICS OF SLANG DEVELOPMENT IN CLOSED ONLINE COMMUNITIES: APPLIED AND SOCIOLINGUISTIC ASPECTS</i>	<i>209</i>
<i>Бочкай К. STRATEGIES FOR ACHIEVING TERMINOLOGICAL EQUIVALENCE IN TRANSLATING UKRAINIAN CIVIL LAW CONCEPTS INTO ENGLISH (COMMON LAW CONTEXT).....</i>	<i>213</i>
<i>Брошняк М. BRAND VERBALIZATION IN CROSS-CULTURAL COMMUNICATION: ADAPTING SLOGANS FOR THE EU AND UKRAINIAN MARKETS</i>	<i>221</i>

<i>Гаврош А.</i> LINGUISTIC MANIPULATION IN DIGITAL MEDIA: HOW LANGUAGE SHAPES PERCEPTION AND PUBLIC OPINION.....	225
<i>Дупин Є.</i> THE IMPACT OF AI ON LANGUAGE LEARNING: BETWEEN REAL PROGRESS AND THE ILLUSION OF FLUENCY IN COMPARISON WITH TRADITIONAL METHODS	230
<i>Ковач О.</i> PROBLEMS OF TRANSLATING ENGLISH SONGS	235
THE PECULIARITIES OF MODERN BRITISH SLANG AND ITS TRANSLATION	239
<i>Кучерява С.</i> SOCIO-CULTURAL DETERMINANTS OF ANGLICISMS IN UKRAINIAN: AN ETYMOLOGICAL ANALYSIS.....	242
<i>Савка Б.</i> PRAGMATICS OF HUMAN-AI COMMUNICATION.....	245
<i>Хомечко Д.</i> STYLISTIC PECULIARITIES OF “JANE EYRE” BY CHARLOTTE BRONTË.....	249
<i>Штурмак Б.</i> TRANSLATION OF CULTURALLY SPECIFIC REALITIES AND THEIR ADAPTATION IN UKRAINIAN	255

РОЗДІЛ 1.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ

Бендик Валерія

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Кушнір Наталія Олексіївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Актуальність теми. Актуальність теми зумовлена динамічними змінами у сфері міжнародного туризму під впливом глобалізації, цифровізації, екологізації та трансформації споживчих потреб. Розвинуті країни активно впроваджують інноваційні туристичні моделі, орієнтовані на сталий розвиток, технологічні рішення та підвищення конкурентоспроможності, що визначає перспективні напрями розвитку світового туристичного ринку.

Стан наукової розробки. Проблематика розвитку міжнародного туризму в сучасних умовах є предметом активних наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Особлива увага приділяється трансформації туристичної галузі під впливом глобалізаційних процесів, цифровізації, пандемічних викликів та зміни споживчих потреб. У науковій літературі досліджуються питання конкурентоспроможності туристичних ринків, сталого розвитку туризму, впровадження інноваційних технологій та перспектив відновлення міжнародних туристичних потоків.

Значний внесок у дослідження сучасного стану міжнародного туризму здійснили О. І. Дребот та К. О. Бабікова, які проаналізували основні тенденції розвитку міжнародного туризму, особливості функціонування туристичного ринку та чинники його трансформації в умовах глобальних змін [1]. Стратегічні напрями розвитку міжнародного туризму розглянуто у праці В. С. Демко, де акцентовано увагу на інноваційних підходах, цифровізації туристичних послуг та необхідності адаптації туристичної сфери до сучасних викликів [2].

Окремий науковий інтерес становлять дослідження постпандемічних тенденцій розвитку туризму в країнах Європейського Союзу. Зокрема, Г. А. Заячківська, С. В. Вовк та В. С. Церклевич дослідили ключові тренди туристичної індустрії, серед яких розвиток екологічного туризму, діджиталізація, персоналізація туристичних послуг та зростання попиту на безпечний туризм [3]. Водночас важливе значення мають аналітичні матеріали міжнародних організацій та медіаресурсів, у яких висвітлюються процеси поступового відновлення міжнародного туризму після пандемічної кризи та перспективи подальшого розвитку галузі [4].

Попри значну кількість наукових праць, питання перспективних напрямів розвитку міжнародного туризму в розвинутих країнах потребує подальшого комплексного дослідження з урахуванням сучасних геоекономічних, технологічних та соціальних трансформацій.

Ключові слова: міжнародний туризм, розвинуті країни, глобалізація, цифровізація, сталий розвиток, туристичний ринок, інновації, конкурентоспроможність

Виклад матеріалу. Розвиток міжнародного туризму в розвинутих країнах у сучасних умовах дедалі більше визначається переходом від класичних масових моделей до більш гнучких, сегментованих та інноваційно орієнтованих форматів. Це зумовлено трансформацією споживчих уподобань, стрімким розвитком цифрових технологій, посиленням глобальної конкуренції між туристичними DESTINACIAMI та актуалізацією принципів сталого розвитку. У сукупності ці чинники формують нову архітектуру туристичної індустрії, де ключового значення

набуває здатність країн адаптуватися до швидких змін і формувати унікальні конкурентні переваги на міжнародному ринку [4].

Одним із пріоритетних напрямів виступає подальше утвердження концепції сталого та відповідального туризму. У розвинутих країнах посилюється орієнтація на зменшення негативного впливу туристичної діяльності на довкілля та соціальне середовище приймаючих територій [3, с. 9].

Значний перспективний потенціал має цифровізація туристичної сфери та активне впровадження інноваційних технологій. Окремим важливим напрямом є розвиток персоналізованого та досвідного туризму. Вагомим напрямом розвитку є медичний та оздоровчий туризм, який у розвинутих країнах набуває стратегічного значення. Інвестиції у медичну інфраструктуру, реабілітаційні центри, санаторно-курортні комплекси та індустрію wellness формують високодохідний сегмент міжнародного туризму. Зростання глобального попиту на якісні медичні послуги сприяє розширенню цього напрямку, особливо з боку туристів із країн, що розвиваються, та підвищує його роль у структурі туристичного експорту [2, с. 6].

Перспективним також є розвиток міського та креативного туризму. Не менш важливим напрямом є розвиток транспортної та інфраструктурної інтеграції. У розвинутих країнах активно вдосконалюються транспортні системи, розширюється мережа швидкісних залізниць, авіасполучень та мультимодальних логістичних рішень. Це забезпечує підвищення мобільності туристів, скорочення часу подорожей і оптимізацію витрат. Паралельно впроваджуються безконтактні технології обслуговування, що підвищує комфорт і безпеку подорожей.

Значущим напрямом залишається розвиток туризму в умовах посткризового відновлення. Досвід глобальних криз засвідчив необхідність формування стійких туристичних систем, здатних швидко адаптуватися до зовнішніх викликів. У цьому контексті зростає роль внутрішнього та регіонального туризму як стабілізуючого елементу, що дозволяє підтримувати функціонування галузі навіть за умов обмеження міжнародної мобільності [1, с. 122].

Одним із найбільш інноваційних і перспективних напрямів розвитку міжнародного туризму є космічний туризм, який поступово переходить із категорії

футуристичних концепцій у сферу реальних туристичних послуг. Сучасні приватні компанії, зокрема SpaceX, Blue Origin та Virgin Galactic, активно розвивають напрям комерційних польотів у космос для цивільних осіб. Космічний туризм уже сьогодні формує новий сегмент елітного туристичного ринку, що поєднує високі технології, екстремальні враження та елементи наукового прогресу. У перспективі розвиток таких технологій може зробити космічні подорожі більш доступними, а сам туризм — частиною глобальної індустрії майбутнього. Особливий інтерес викликають проекти створення орбітальних готелів і туристичних станцій, які можуть кардинально змінити уявлення про подорожі та рекреацію. Першим космічним туристом у світі став Dennis Tito, який у 2001 році здійснив політ на Міжнародну космічну станцію, сплативши близько 20 млн доларів. Сьогодні провідні компанії активно працюють над створенням космічних готелів та орбітальних туристичних станцій, де туристи зможуть спостерігати схід Сонця над Землею кожні 90 хвилин

Не менш популярним трендом стає anti-age туризм, або туризм довголіття, який орієнтований на збереження молодості, покращення фізичного та психоемоційного стану людини. У розвинутих країнах активно формуються спеціалізовані wellness-курорти, медичні центри та біохакінг-програми, що поєднують медицину, SPA-технології, генетичні дослідження, дієтологію та цифровий моніторинг здоров'я. Сучасні туристи дедалі частіше обирають не просто відпочинок, а комплексне «перезавантаження» організму, спрямоване на продовження активного життя та підвищення його якості. Особливо популярними стають кріотерапія, програми омолодження, генетичний моніторинг здоров'я та спеціальні sleep tourism-програми, спрямовані на покращення сну та боротьбу зі стресом. Паралельно у світі швидко розвивається digital detox-туризм, що передбачає тимчасову відмову від смартфонів і соціальних мереж задля психологічного відновлення. Такі тенденції свідчать про те, що сучасний міжнародний туризм поступово трансформується у високотехнологічну індустрію майбутнього, орієнтовану не лише на відпочинок, але й на нові емоції, саморозвиток і покращення фізичного та психічного здоров'я людини.

Висновки. Отже, перспективи розвитку міжнародного туризму в розвинутих країнах визначаються його трансформацією у високотехнологічну, екологічно відповідальну та клієнтоорієнтовану систему. Ключовими напрямками є цифровізація, індивідуалізація послуг, розвиток сталого та медичного туризму, посилення ролі міських дестинацій та модернізація інфраструктури. Реалізація цих тенденцій сприятиме підвищенню конкурентоспроможності розвинутих країн і формуванню більш збалансованої моделі глобального туристичного розвитку.

Список використаних джерел

1. Дребот О. І., Бабікова К. О. Сучасний стан та розвиток міжнародного туризму. *Збалансоване природокористування*. 2020. № 2. С. 120–131.
2. Демко В. С. Стратегічні напрями розвитку міжнародного туризму. Збірник наукових праць ТДАТУ. *Економічні науки*. 2024. № 52. С. 1–12.
3. Заячківська Г. А., Вовк С. В., Церклевич В. С. Тренди постпандемічного розвитку туризму в країнах Європейського Союзу. *Індустрія туризму і гостинності*. 2023. № 8. С. 1–10.
4. Міжнародний туризм починає відновлюватися – ООН. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/07/22/676159/> (дата звернення: 23.04.2026)

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Білавич Єлизавета

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Ерфан Єва Алоїсівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Міграційна політика Європейського Союзу спрямована на регулювання міграційних процесів, забезпечення безпеки держав-членів та дотримання прав людини. Основними напрямками політики ЄС є регулювання легальної міграції, боротьба з нелегальною міграцією та надання притулку біженцям. Важливу роль у формуванні спільної міграційної політики відіграло створення Шенгенської зони та посилення контролю зовнішніх кордонів. Особливістю міграційної політики ЄС є поєднання рішень на рівні Європейського Союзу та окремих держав-членів. У сучасних умовах міграційна політика постійно вдосконалюється під впливом глобалізації, воєнних конфліктів та демографічних змін.

Основними факторами міжнародної міграції є економічна нерівність, війни, політична нестабільність та демографічні зміни. Країни ЄС залишаються привабливими для мігрантів через високий рівень життя, соціальне забезпечення та попит на робочу силу. За даними ООН, у 2020 році кількість міжнародних мігрантів у світі становила 281 млн осіб, з яких близько 87 млн проживали в Європі. Значний вплив на міграційні процеси також мають глобалізація, розвиток транспорту та інформаційних технологій, які значно спрощують міжнародне переміщення населення.

Європейський Союз є одним із найбільших центрів міжнародної міграції. Найбільша кількість мігрантів проживає у Німеччині, Франції, Іспанії та Великій Британії. Значний вплив на міграційну ситуацію мала війна в Україні, через яку

мільйони українців виїхали до країн ЄС. Найбільшу кількість біженців прийняли Польща, Німеччина та Чехія. Масовий приплив мігрантів створив додаткове навантаження на соціальні системи європейських держав, але водночас частково компенсував дефіцит робочої сили.

Міграція позитивно впливає на економіку країн ЄС, оскільки допомагає компенсувати дефіцит робочої сили в умовах старіння населення. Найчастіше мігранти працюють у сфері послуг, будівництві, медицині та сільському господарстві. Водночас міграція збільшує навантаження на системи соціального забезпечення та посилює конкуренцію на ринку праці. Незважаючи на це, мігранти залишаються важливим фактором підтримки економічного розвитку країн Європейського Союзу та забезпечення стабільного функціонування окремих галузей економіки.

Сучасна міграційна політика ЄС формується під впливом глобальних криз та війни в Україні. Після 2022 року країни ЄС активували механізм тимчасового захисту для українських біженців. Основними тенденціями є посилення інтеграційних програм, підтримка працевлаштування мігрантів та вдосконалення системи розподілу біженців між державами ЄС. У сучасних умовах ЄС намагається поєднати гуманітарну допомогу з економічною та безпековою стабільністю, а також посилює контроль зовнішніх кордонів.

Позитивним наслідком міграції є поповнення трудових ресурсів та підтримка економічного розвитку країн ЄС. Мігранти сприяють розвитку малого бізнесу, збільшенню споживчого попиту та наповненню ринку праці. Негативними наслідками є зростання соціальних витрат, навантаження на систему охорони здоров'я та ризик соціальної напруги. Ефективність міграційної політики значною мірою залежить від успішної інтеграції мігрантів у суспільство та здатності держав забезпечити баланс між економічними потребами й соціальною стабільністю.

Основними напрямками вдосконалення міграційної політики ЄС є посилення контролю зовнішніх кордонів, боротьба з нелегальною міграцією та розвиток легальних каналів працевлаштування. Важливу роль відіграє інтеграція мігрантів через мовну адаптацію, освіту та доступ до ринку праці. Крім того, країни ЄС

активно впроваджують цифрові технології для контролю міграційних процесів та обміну інформацією між державами-членами.

Після початку повномасштабної війни співпраця між Україною та ЄС у сфері міграції значно посилилася. Країни ЄС надали українцям тимчасовий захист, доступ до праці, освіти та соціальних послуг. Найбільшу кількість українських біженців прийняли Польща, Німеччина та Чехія. Подальша співпраця буде спрямована на інтеграцію українців у європейське суспільство, підтримку їх повернення після завершення війни та розвиток спільної міграційної політики між Україною та ЄС.

Список використаних джерел

1. Малиновська О. А. Міграційна політика: монографія. Київ: НІСД. 2018. 472 с.
2. Крижов Д. В. Міграційна політика ЄС: особливості та перспективи реалізації (2015–2025 рр.) Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2024. URL: <https://ena.lpnu.ua/items/b6c62935-5bb7-4394-9942-13f330a004cd>
3. Анісімова М. Ф., Аністратенко Ю. І., Бабенко А. Ю., Глух М. В. Міграційна політика ЄС та права трудящих-мігрантів: сучасний стан і перспективи розвитку. 2024. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/entities/publication/c4ba128e-c3b4-49c0-b967-5dfb77f5cfd0>
4. Атаманчук З. А., Барчук К. В., Оришко Д. О. Міграційні процеси в Європі в умовах сучасних викликів і загроз. *БізнесІнформ*. № 11. 2023. С. 6-11.
5. Worldometer. 2024. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/>
6. У яких країнах ЄС найбільше українців: дані Євростату. 2025. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20250110-v-yakyh-krayinah-yes-najbilshe-ukrayincziv-dani-jevrostatu>.
7. Міграційна криза. Українські біженці підтримують економіку Європи: які наслідки для України. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1543/ukrainski-bizenci-pidtrimuyut-ekonomiku-jevropi-yaki-naslidki-dlya-ukraini>

8. Саракуца М. О., Каравайченко Н. В. Напрями вдосконалення міграційної політики Європейського Союзу в питаннях інтеграції мігрантів. 2024. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/73029>

ОСОБЛИВОСТІ МЕВ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН

Білусяк Дарина

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Гетманенко Олексій Олександрович

доктор філософії, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Нові індустріальні країни є одними з найдинамічніших учасників системи Міжнародні економічні відносини, оскільки їхній економічний розвиток став прикладом успішної інтеграції держав, що розвиваються, у світове господарство. До цієї групи належать країни, які упродовж кількох десятиліть змогли здійснити стрімкий перехід від аграрної або сировинної моделі економіки до сучасного індустріального виробництва. Їхній успіх базувався на активній участі у міжнародній торгівлі, використанні переваг глобалізації, залученні іноземного капіталу та впровадженні новітніх технологій. НІК стали важливими центрами світового виробництва та експорту, що значно посилило їхню роль у глобальній економіці.

Однією з ключових особливостей міжнародних економічних відносин нових індустріальних країн є експортно-орієнтована модель економічного розвитку. На відміну від багатьох інших держав, НІК зробили основний акцент не лише на внутрішньому ринку, а й на виробництві товарів для експорту. Завдяки цьому вони змогли забезпечити стабільний приплив валютних надходжень, підвищити рівень зайнятості населення та стимулювати розвиток промисловості. Значна частина експорту НІК представлена продукцією обробної промисловості, зокрема електронікою, автомобілями, побутовою технікою, текстилем, суднобудуванням та хімічною продукцією. Експортна стратегія сприяла зростанню

конкурентоспроможності національних економік та їх активному включенню у міжнародний поділ праці.

Важливу роль у формуванні міжнародних економічних відносин нових індустріальних країн відіграє діяльність ТНК та активне залучення іноземних інвестицій. Саме транснаціональні компанії сприяли модернізації економіки НІК, створенню сучасних підприємств, розвитку інфраструктури та передачі новітніх технологій. Для залучення іноземного капіталу уряди НІК проводили політику економічної відкритості, створювали спеціальні економічні зони, запроваджували податкові пільги та забезпечували сприятливі умови для ведення бізнесу. У результаті нові індустріальні країни стали важливими складовими глобальних виробничих ланцюгів і міжнародного руху капіталу.

Характерною особливістю НІК є високі темпи індустріалізації та технологічного розвитку. Ці країни активно впроваджували сучасні технології, інвестували у розвиток науки, освіти та інноваційної діяльності. На початкових етапах розвитку вони спеціалізувалися переважно на трудомісткому виробництві, однак згодом перейшли до створення високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю. Особливо успішними у цьому напрямі стали Південна Корея, Сінгапур та Тайвань, які перетворилися на світові центри електроніки, інформаційних технологій та інноваційного виробництва. Це дозволило НІК посилити свої конкурентні переваги на світовому ринку та забезпечити довгострокове економічне зростання.

Значний вплив на розвиток міжнародних економічних відносин нових індустріальних країн має активна роль держави в економіці. Уряди НІК здійснювали цілеспрямовану політику підтримки національного виробництва, стимулювання експорту та розвитку стратегічно важливих галузей. Особлива увага приділялася розвитку освіти, професійної підготовки кадрів, науки та технологій, що сприяло формуванню висококваліфікованої робочої сили. Крім того, держава активно інвестувала у транспортну, фінансову та виробничу інфраструктуру, створюючи необхідні умови для розвитку міжнародної економічної діяльності.

Саме поєднання ринкових механізмів із державним регулюванням стало однією з основ економічного успіху нових індустріальних країн.

Водночас міжнародні економічні відносини НІК характеризуються високим рівнем залежності від світового ринку та глобальних економічних процесів. Оскільки економіка цих держав значною мірою орієнтована на експорт, будь-які зміни у світовій кон'юктурі можуть суттєво впливати на їхній розвиток. Світові фінансові кризи, коливання попиту на міжнародних ринках, зростання конкуренції, торговельні війни та зміни цін на енергоносії можуть призводити до економічних труднощів і зниження темпів зростання.

Саме тому НІК змушені постійно модернізувати виробництво, впроваджувати інновації та шукати нові ринки збуту для підтримання конкурентоспроможності.

Ще однією важливою особливістю міжнародних економічних відносин нових індустріальних країн є їхня активна участь у міжнародній економічній інтеграції. НІК беруть участь у діяльності міжнародних економічних організацій, регіональних інтеграційних об'єднань і світових фінансових інституцій. Це дозволяє їм розширювати зовнішньоекономічні зв'язки, залучати інвестиції, отримувати доступ до новітніх технологій і зміцнювати власні позиції у світовому господарстві. Участь у міжнародних угодах про вільну торгівлю сприяє збільшенню експорту та поглибленню співпраці між державами.

Важливим аспектом міжнародних економічних відносин НІК є розвиток людського капіталу та підвищення якості робочої сили. Уряди цих країн приділяли значну увагу реформуванню системи освіти, розвитку професійної підготовки та підтримці наукових досліджень. Це забезпечило формування висококваліфікованих кадрів, здатних працювати у високотехнологічних галузях економіки. Саме людський капітал став одним із ключових факторів економічного успіху НІК та їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Незважаючи на значні досягнення, нові індустріальні країни стикаються з низкою проблем і суперечностей у системі міжнародних економічних відносин. До основних проблем належать залежність від іноземного капіталу та технологій,

екологічні наслідки швидкої індустріалізації, соціальна нерівність, високий рівень конкуренції на світових ринках та ризики глобальних економічних криз. Крім того, багато НІК стикаються з проблемою переходу від моделі дешевої

робочої сили до інноваційної економіки знань, що потребує значних інвестицій у науку та технології.

Отже, міжнародні економічні відносини нових індустріальних країн характеризуються високим рівнем інтеграції у світову економіку, експортною орієнтацією, активним залученням іноземних інвестицій, розвитком високотехнологічного виробництва та значною роллю державного регулювання. Досвід НІК демонструє, що ефективне використання переваг глобалізації, інноваційний розвиток і продумана економічна політика можуть забезпечити швидке економічне зростання та підвищення конкурентоспроможності держави у світовому господарстві.

Список використаних джерел

1. World Bank — статистика та аналітика щодо економічного розвитку країн світу.
2. International Monetary Fund (IMF) — матеріали про міжнародну економіку, глобалізацію та розвиток НІК.
3. World Trade Organization (WTO) — інформація про міжнародну торгівлю та участь країн у світовому ринку.
4. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) — дослідження міжнародної торгівлі, інвестицій та діяльності ТНК.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) — аналітичні матеріали про економічний розвиток та індустріалізацію.
6. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини. — Київ: Центр учбової літератури, 2021.
7. Філіпенко А. С. Світова економіка. — Київ: Либідь, 2020.

8. Encyclopaedia Britannica — довідкова інформація про нові індустріальні країни та їхній економічний розвиток.

9. United Nations — офіційні матеріали ООН щодо глобалізації та міжнародного економічного співробітництва.

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ МАРКЕТИНГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИЧНІ І ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ

Кубан Артур

студент III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Дроздовський Ярослав Петрович

кандидат економічних наук, доцент

кафедри міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасна світова архітектура під впливом глобальної цифровізації зазнає системних трансформацій. Цифрові маркетингові інструменти еволюціонували від засобів стимулювання збуту до інструментів формування макроекономічних трендів та моделей політичної комунікації [2]. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу того, як алгоритмічні рішення та соціальні медіа детермінують поведінку споживачів і виборців.

Згідно з прогнозами Statista, обсяг світових продажів в електронній комерції до кінця 2025 року сягне 6,86 трн дол., що становить понад 20% загального світового ритейлу [3]. Це підтверджує перехід ринкових відносин у віртуальну площину та вимагає від компаній перегляду стратегій присутності. Як зазначає Р. Янг, інтернет-маркетинг трансформувався у складні системи персоналізації, де цифрові відбитки користувачів стають ресурсом для прогнозної аналітики [7].

Корпорація McDonald's є репрезентативним прикладом використання Big Data для оптимізації економічних показників. Компанія впровадила динамічне ціноутворення на основі штучного інтелекту, що дозволяє корегувати пропозиції в режимі реального часу залежно від попиту, погоди та завантаженості ресторанів [6]. Завдяки інтеграції мобільного застосунку та кіосків самообслуговування, компанія збирає масиви даних про вподобання клієнтів, що забезпечує

персоналізацію сервісу та підвищення операційної ефективності [5]. Застосування бізнес-аналітики (BI) дозволяє не лише реагувати на ринкові зміни, а й моделювати споживчу поведінку в різних регіонах.

Необхідно розмежовувати комерційний маркетинг, орієнтований на задоволення потреб споживачів, та політичний маркетинг, метою якого є формування електоральних преференцій. Політичний аспект реалізується через механізми мікротаргетингу, що дозволяють сегментувати аудиторію за психографічними ознаками на основі їхньої онлайн-активності [4]. На відміну від комерційної реклами, політичний мікротаргетинг часто спрямований на створення «інформаційних бульбашок» (echo chambers), що може посилювати поляризацію суспільства. Дослідження підтверджують, що персоналізовані політичні оголошення, адаптовані до психотипу виборця, є значно ефективнішими за стандартні кампанії [4].

Цифрові інструменти сприяють концентрації капіталу в технологічних секторах, змінюючи конкурентну карту світу. Монополізація доступу до великих даних створює нові економічні бар'єри для входу на ринок. Водночас автоматизація процесів надає малим підприємствам можливості для виходу на глобальні ринки з нижчими транзакційними витратами, що сприяє децентралізації окремих сегментів торгівлі [8].

Застосування цифрових маркетингових інструментів призводить до глибокої інтеграції технологічних рішень у соціальні та державні інститути. В економічній сфері це проявляється через алгоритмізацію ціноутворення та персоналізацію споживання, а в політичній — через точкові методи впливу на електорат. Подальші дослідження мають бути зосереджені на розробці нормативно-правових механізмів регулювання використання персональних даних для запобігання маніпулятивним практикам.

Список використаних джерел

1. Ковінько О. М. Цифровий маркетинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємств на міжнародних ринках.

2. Ляшенко Г. П. Роль Інтернету в системі міжнародного підприємництва. *Вісник економіки*. 2022. № 17. С. 60-65.
3. Latest Global Ecommerce Statistics for 2025/2026: Key Insights and Trends. *Craftberry/Statista Data*. 2025. URL: <https://craftberry.co/articles/global-e-commerce-statistics>.
4. Almog S., Edwards M., Lewandowsky S. Persuasive effects of political microtargeting in the age of generative artificial intelligence. *PNAS Nexus*. 2024. Vol. 3, Issue 2.
5. Leveraging Big Data and Business Intelligence: A Case Study of McDonald's Competitive Advantage. *Zenodo*. 2025.
6. McDonald's Pricing Strategy Analysis: Official Case Study. *Scribd*. 2024.
7. Yung R. A Comprehensive Step-By-Step Guide to Internet Marketing. *BookBaby*. New Jersey, 2013. 128 p..
8. Zekić-Sušac M., Has A. Data Mining as Support to Knowledge Management in Marketing. *Business Systems Research Journal*. 2015. № 6(2).

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ТЕХНОГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Михалчич Тарас

студент III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Король Марина Михайлівна

доктор економічних наук, професор кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасна світова економіка розвивається в умовах стрімких технологічних змін, що супроводжуються активним поширенням цифрових технологій, автоматизації, роботизації та глобальних інформаційних мереж. У цих умовах інновації стають ключовим чинником економічного зростання та конкурентоспроможності держав. Саме завдяки інноваційним процесам країни отримують можливість модернізувати виробництво, покращувати якість продукції, зменшувати витрати та забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. Особливого значення набуває техноглобалізація – сучасний етап глобалізації, який ґрунтується на інтеграції світових економік через технології, знання та інформаційні ресурси.

Інноваційний розвиток передбачає не лише створення нових технологій або товарів, а й постійне вдосконалення організації виробництва, управління, маркетингу та системи комунікацій. Теоретичні основи інноваційного розвитку були сформовані ще у XX столітті. Значний внесок у розвиток цієї концепції зробив Йозеф Шумпетер, який розглядав інновації як головну рушійну силу економічного прогресу. Він виділяв п'ять основних типів інновацій: створення нового продукту, впровадження нового способу виробництва, відкриття нового ринку, використання нових джерел сировини та зміни в організації виробництва. Сьогодні ці ідеї

залишаються актуальними, оскільки саме інновації визначають рівень розвитку сучасної економіки.

Важливою рисою інноваційного розвитку є його системний характер. Інновації формуються не окремо, а в межах взаємодії держави, бізнесу, університетів, наукових установ та суспільства. Держава створює сприятливі умови через фінансування науки та інноваційної діяльності, університети генерують нові знання, а бізнес забезпечує їх практичне впровадження у виробництво. Така співпраця формує інноваційну систему, яка стає основою економіки знань. У сучасному світі саме знання, інформація та інтелектуальний капітал перетворюються на головний ресурс економічного розвитку.

Техноглобалізація є результатом стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Поява інтернету, цифрових платформ, мобільного зв'язку, хмарних сервісів та штучного інтелекту кардинально змінила механізми функціонування світової економіки. Якщо раніше міжнародна інтеграція базувалася переважно на торгівлі товарами та рухові капіталу, то сьогодні ключове значення мають технології та цифрові комунікації. Інформація поширюється миттєво, а інновації швидко виходять за межі окремих держав і стають глобальними.

Сучасні інноваційні процеси значно трансформують структуру світової економіки. Традиційні галузі поступово втрачають домінуюче значення, тоді як швидко розвиваються високотехнологічні сфери: інформаційні технології, робототехніка, біотехнології, фармацевтика, електроніка та штучний інтелект. Саме ці галузі забезпечують найбільші темпи економічного зростання та формують нові міжнародні ринки. Одночасно відбувається цифровізація бізнесу, що проявляється у розвитку електронної комерції, цифрових платформ, онлайн-послуг та автоматизованих систем управління.

Провідні позиції в інноваційному розвитку займають США, Китай, Японія, Німеччина, Південна Корея та Швейцарія. Ці країни характеризуються високим рівнем інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи. Наприклад, Південна Корея та США витрачають значну частину ВВП на розвиток

науки та сучасних технологій. Китай демонструє надзвичайно швидке зростання інноваційної активності та активно підтримує розвиток штучного інтелекту, цифрових платформ і мереж 5G. Країни Європейського Союзу роблять акцент на «зелених» технологіях, енергоефективності та сталому розвитку.

Особливу роль у розвитку інновацій відіграють транснаціональні корпорації. Великі міжнародні компанії фінансують значну частину світових наукових досліджень та створюють глобальні інноваційні мережі. Такі корпорації, як Apple, Microsoft, Google, Amazon і Samsung, інвестують мільярди доларів у штучний інтелект, хмарні технології, робототехніку та цифрові сервіси. Вони відкривають науково-дослідні центри в різних країнах світу та забезпечують міжнародний трансфер технологій. Саме завдяки діяльності ТНК інновації швидко поширюються між державами та інтегруються у світову економіку.

Разом із позитивними наслідками інноваційний розвиток створює і певні виклики. Однією з головних проблем є технологічний розрив між розвиненими країнами та державами, що розвиваються. Розвинені економіки мають значно більше можливостей для фінансування науки, розвитку цифрової інфраструктури та впровадження нових технологій. Натомість менш розвинені держави часто залишаються лише споживачами іноземних інновацій. Це посилює глобальну економічну нерівність та створює ризики технологічної залежності.

Серйозною проблемою також є цифрова нерівність. Доступ до сучасних технологій, швидкісного інтернету та цифрових сервісів залишається нерівномірним у різних регіонах світу. Крім того, стрімкий розвиток автоматизації та штучного інтелекту впливає на ринок праці. Частина традиційних професій поступово зникає, а попит зміщується у бік висококваліфікованих спеціалістів у сфері ІТ, програмування, аналізу даних та цифрового управління. Це вимагає модернізації системи освіти та постійного підвищення кваліфікації працівників.

Для забезпечення ефективного інноваційного розвитку необхідне активне державне регулювання та міжнародне співробітництво. Держави повинні підтримувати наукові дослідження, стимулювати інноваційне підприємництво, розвивати технопарки, бізнес-інкубатори та стартап-екосистеми. Важливе

значення має і захист інтелектуальної власності, оскільки він стимулює створення нових технологій та забезпечує мотивацію для інноваційної діяльності. Міжнародна співпраця сприяє обміну знаннями, технологіями та досвідом між країнами.

Перспективи розвитку світової економіки безпосередньо пов'язані з подальшою цифровізацією та поширенням інноваційних технологій. У майбутньому ключову роль відіграватимуть штучний інтелект, великі дані, робототехніка, хмарні сервіси та «зелені» технології. Вони сприятимуть підвищенню продуктивності виробництва, розвитку електронної економіки та поглибленню міжнародної інтеграції. Водночас важливим завданням залишатиметься забезпечення балансу між технологічним прогресом і соціальною стабільністю.

Отже, інноваційний розвиток у умовах техноглобалізації є основою сучасної світової економіки. Інновації визначають рівень конкурентоспроможності держав, забезпечують економічне зростання та формують нову модель глобального господарства, засновану на знаннях і цифрових технологіях. Успішний розвиток країн у майбутньому залежатиме від їхньої здатності адаптуватися до технологічних змін, підтримувати інноваційну діяльність та інтегруватися у світовий інноваційний простір.

Список використаних джерел

1. The Organisation for Economic Co-operation and Development | OECD.
URL: <https://www.oecd.org/> .
2. Global Innovation Index // World Intellectual Property Organization.
URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/ .
3. The Digital Economy and Society Index (DESI) // European Commission.
Shaping Europe's Digital Future. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>.

4. Геєць В. М., Семиноженко В. П. Інноваційні перспективи України : монографія. Харків : Константа, 2006. 272 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000021064>.
5. Федулова Л. І. Технологічний розвиток економіки України : монографія. Київ : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2006. 628 с. URL: <https://ief.org.ua/publication/monohrafii/2006/tekhnolohichnyy-rozvytok-ekonomiky-ukrainy>.
6. UN Trade and Development (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/>.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ВПЛИВУ КУЛЬТУРНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ У МІЖНАРОДНОМУ МАРКЕТИНГУ

Мишак Яна

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Сідак Святослав Васильович

старший викладач кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Культура виступає фундаментом міжнародного маркетингу, визначаючи сприйняття брендів через систему цінностей, символів та релігійних норм. Успішна стратегія «глокалізації» вимагає глибокої адаптації візуальних атрибутів, оскільки колірна гама та нумерологія мають різне семантичне навантаження: наприклад, білий колір у Східній Азії є символом трауру, а червоний у Китаї — процвітання [5]. Релігійні чинники створюють «невидимі кордони», диктуючи специфічні стандарти продукції (Халяль, Кашрут) та правила етичної комунікації, ігнорування яких призводить до репутаційних втрат [8].

Лінгвістична адаптація є критичним етапом, де проста помилка в перекладі може надати бренду комічного або образливого забарвлення. Замість дослівного перекладу компанії використовують транскреацію — творче переосмислення інтенції бренду з урахуванням місцевих ідіом та мовної архітектури. Це дозволяє уникнути відомих провалів, коли слогани (як-от у випадку з KFC у Китаї) при буквальному перекладі набували абсурдного або відштовхуючого змісту, порушуючи культурний код споживача [7].

Для систематизації культурних відмінностей використовуються модель Г. Гофстеде, яка дозволяє порівнювати ринки за рівнем індивідуалізму, дистанції влади та контекстуальності комунікацій. Розуміння того, чи є культура висококонтекстною (де важливі підтекст і жести) або низькоконтекстною (де

домінують факти та раціональні аргументи), дозволяє маркетологам точно структурувати меседжі. Такий аналітичний підхід трансформує глобальну присутність компанії у релевантний та емоційно близький досвід для кожної конкретної нації [4].

Поряд із глибинними культурними кодами, не менш важливу роль відіграє динамічне соціальне середовище, яке формує повсякденну поведінку індивіда. У сучасну цифрову епоху традиційні референтні групи поступилися місцем віртуальним спільнотам, де лідери думок та механізми «соціального доказу» (рейтинги, відгуки) формують колективний споживчий досвід. Для брендів це відкриває шлях до нативної інтеграції в субкультури, що особливо важливо на ринках із високим рівнем колективізму, де цифрова репутація є вирішальним фактором успіху [1].

Трансформація гендерних ролей призвела до появи стратегії «Empowerment Marketing», яка визнає жінку головним фінансовим контролером домогосподарства, що приймає до 80% рішень про покупки. Бренди відходять від об'єктивації, фокусуючись на професіоналізмі та автентичності жінки, а також враховують «силу настирливості» (pester power) дітей покоління Alpha. Сучасні діти стають внутрішніми консультантами родини у виборі гаджетів та авто, що змушує компанії створювати складні двосторонні комунікації: раціональні для батьків та емоційно-гейміфіковані для молодшого покоління. Рівень освіти в суспільстві безпосередньо корелює з критичністю сприйняття реклами та швидкістю адаптації до інновацій. У високоосвічених спільнотах споживачі ігнорують маніпулятивні лозунги, вимагаючи експертного діалогу, наукових обґрунтувань та етичності виробництва. Водночас на ринках із нижчим освітнім цензом маркетингові стратегії мають бути максимально спрощеними та візуалізованими, апелюючи до базових потреб безпеки й доступності продукту [1].

Теоретичне розуміння культурних та соціальних детермінант знаходить своє відображення у практичній діяльності глобальних гравців ринку. Успіх таких лідерів, як McDonald's та IKEA, базується на глибокій «глокалізації», де глобальні стандарти поєднуються з локальною адаптацією. McDonald's трансформує меню

відповідно до релігійних приписів (наприклад, вегетаріанські страви в Індії) та соціальних звичок, змінюючи концепцію закладу з «фастфуду» на затишне кафе в Європі. ІКЕА ж адаптує габарити меблів під тісні азійські мегаполіси та враховує локальні кулінарні традиції у візуалізації товарів, демонструючи готовність інтегруватися в побутовий простір конкретної нації [3]. Nike демонструє ефективність емоційного брендингу, перетворюючи потенційні культурні бар'єри на стратегічні переваги через інклюзивність, як-от випуск спортивного хіджабу для мусульманських жінок. Компанія успішно інтегрується в національну спортивну ідентичність, зміщуючи акцент з індивідуалізму на колективістські види спорту (баскетбол у Китаї чи крикет в Індії). Це дозволяє бренду уникати сприйняття як «чужорідної корпорації» та вибудовувати довірливі відносини з аудиторією через підтримку локальних цінностей [2]. Водночас історія міжнародного маркетингу знає резонансні провали, спричинені «культурною сліпотою». Кейси Dove та H&M ілюструють, як ігнорування історичного контексту та расової чутливості у візуальній рекламі може призвести до глобальних бойкотів та мільярдних збитків. Аналогічно, лінгвістичні помилки KFC у Китаї підтверджують, що недооцінка семантичних нюансів при перекладі слоганів здатна миттєво спотворити цінності бренду, перетворюючи глобальну стратегію на об'єкт соціального відчуження. [6,7]

На основі аналізу можна дійти висновку, що успіх у міжнародному маркетингу безпосередньо залежить від здатності компаній інтегрувати глибинні культурні коди та динамічні соціальні чинники у свої стратегії через механізм «глокалізації». Використання таких інструментів, як транскреація для лінгвістичної адаптації та моделей Гофстеде для систематизації відмінностей, дозволяє брендам уникати репутаційних втрат і будувати емоційно близький досвід зі споживачем. Сучасні трансформації, зокрема цифровізація референтних груп, зміна гендерних ролей та врахування освітнього рівня аудиторії, змушують глобальних гравців відходити від стандартизації на користь інклюзивності та етичної комунікації. Приклади McDonald's, ІКЕА та Nike доводять, що адаптація продукту під локальні релігійні, побутові та спортивні цінності трансформує бренд

із «чужорідної корпорації» на релевантну частину національної ідентичності, тоді як «культурна сліпота» неминуче призводить до стратегічних провалів.

Список використаних джерел

1. Окландер М.А. Вплив соціальних чинників на поведінку споживача / М.А. Окландер // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. — 2013. — №4 (46). — С. 248-255.
2. Кейс-стаді: Як кампанія Nike «Just Do It» стала маркетинговим феноменом. URL: <https://ua.linkedin.com/pulse/case-study-how-nikes-just-do-campaign-became-marketing-tahir-patel-ljx4c?tl=uk>
3. Секрети успіху міжнародних маркетингових захворювань: три ключі локалізації від світових брендів. URL: https://cases.media/en/article/sekrety-uspikhu-mizhnarodnikh-marketingovikh-kampanii-tri-keisi-lokalizaciyi-vid-svitovikh-brendiv?srsltid=AfmBOooBrqfyd8MlxnVX0vDlZ8e6qT_b4PYJM39jj61k0MGXkfCxo4Y9
4. Теорія культурних вимірів Гофстеде. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
5. Як культурні особливості впливають на стратегію контент-маркетингу. URL: <https://mavr.ua/yak-kulturn-osoblivost-vplivayut-na-strateg-yu-kontent-marketingu-new/#vstup-kulturnyy-kontekst-v-kontent-marketynhu>
6. H&M Apologizes for ‘Monkey’ Image Featuring Black Child. URL: <https://www.nytimes.com/2018/01/08/business/hm-monkey.html>
7. KFC Finger-Lickin’ Good Translation Mishap: “Eat Your Fingers” in China. URL: <https://thelanguagedoctors.org/blog/kfc-finger-lickin-good-translation-mishap>
8. Religious Radio Across America. URL: <https://www.pewresearch.org/topic/religion/>

ФОНДОВІ БІРЖІ НА МІЖНАРОДНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Мігалі Нуцу

студент III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Ерфан Єва Алоїсівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації світової економіки фондові біржі перетворилися на ключові вузли розподілу фінансових ресурсів, що визначають вектор розвитку не лише окремих корпорацій, а й цілих національних господарств. Процеси цифровізації, посилення транскордонного руху капіталу та трансформація класичних торговельних майданчиків у високотехнологічні екосистеми вимагають переосмислення ролі міжнародних біржових структур. В умовах високої волатильності та геополітичних викликів актуальним стає дослідження механізмів стабілізації ринку та інструментарію мінімізації ризиків, що забезпечує стійкість міжнародної фінансової архітектури.

Стан наукової розробки. Питання функціонування фондових майданчиків та їхнього впливу на економіку перебувають у центрі уваги провідних українських вчених. Теоретичні засади та системний виклад структури фондового ринку представлені у працях Н. В. Проць [7], яка детально розкриває механіку біржових операцій у межах навчального курсу. Навчально-методичне підґрунтя функціонування фінансового ринку в цілому ґрунтовно досліджено Д. І. Демою [5]. Особливу увагу трансформаційним процесам у цифрову епоху приділяють Л. Алексеєнко та Г. Кулина [1], аналізуючи модифікацію операцій із цінними паперами. Питання управління фінансовими ризиками, що є критично важливими для біржової діяльності, висвітлено у колективній праці О. А. Боднар, К. В.

Тішечкіної, Г. Ю. Іваненко та В. П. Тарасенка [4]. Додатково для аналізу практичних аспектів та поточної кон'юнктури залучаються матеріали видання «Economy and Society» [6], енциклопедичні дані [3] та аналітичні ресурси [2, 8].

Ключові слова: фондова біржа, міжнародний фінансовий ринок, цінні папери, цифрова економіка, капіталізація, ліквідність, фінансові ризики, інвестиційні інструменти, лістинг, волатильність.

Виклад матеріалу. У сучасній економіці фондові біржі відіграють надзвичайно важливу роль, бо саме вони забезпечують економічний розвиток, мобілізують фінансові ресурси та забезпечують їхню ліквідність. Вони є не лише мережею майданчиків для торгівлі, де щодня перетинаються інтереси інвесторів, корпорацій та держав, а й своєрідними індикаторами економічного стану, реагуючи на різні виклики. Через те, що світові фінансові ринки стали більше взаємозалежними, фондові біржі є не лише локальними індикаторами, вони є показником формування глобальної економіки, визначаючи вартість капіталу та розвиток інвестиційної активності. Їх поглиблене вивчення та дослідження дозволить більше зрозуміти їхнє функціонування, структуру та поведінку, що може бути корисним для модернізації ринків країн, в тому числі і України.

Фондова біржа це - організаційно оформлений ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Серед основних операцій, які здійснює фондова біржа: перевірка якості та надійності цінних паперів (облігацій, акцій, векселів); обмін та приймання цінних паперів, надання рекомендацій щодо встановлення початкової котирувальної ціни; встановлення на основі аукціонної торгівлі єдиного курсу на однакові цінні папери одного емітента; оформлення угод щодо купівлі/продажу цінних паперів; виконання централізованих взаєморозрахунків у межах біржового ринку цінних паперів; забезпечення централізованого інформування (гласності біржових операцій) і курсового контролю [1, 8].

У сучасних умовах неможливо розглядати біржову діяльність без урахування чинника цифровізації. Л. Алексеєнко та Г. Кулина [1] наголошують, що в умовах цифрової економіки відбувається докорінна модифікація операцій із цінними паперами. Впровадження блокчейн-технологій, алгоритмічної торгівлі та штучного

інтелекту для аналізу ринкових настроїв змінює саму природу біржового маклера, заміщуючи його складними програмними комплексами.

Функціонування фінансового ринку, за визначенням Д. І. Деми [5], тісно пов'язане з акумуляцією заощаджень та їх перетворенням на інвестиції. Фондові біржі тут виступають фільтром, через який проходять лише найбільш ефективні та фінансово стійкі компанії. Це сприяє природному відбору в економіці, де капітал спрямовується до тих суб'єктів, які здатні забезпечити найвищу додану вартість.

Одним із ключових аспектів сучасної біржової торгівлі є мінімізація ризиків. Дослідження О. А. Боднар та колег [4] вказує на те, що управління ризиками є фундаментом фінансової стійкості будь-якої фінансової установи. На рівні біржі це реалізується через складні системи клірингу, маржинальні вимоги та автоматичні зупинки торгів (circuit breakers) у разі аномальної волатильності.

Європейський вектор розвитку фондових бірж характеризується значною концентрацією та консолідацією ресурсів. Об'єднання майданчиків у структури на кшталт Euronext дозволяє європейським компаніям отримувати доступ до ширшого кола інвесторів, знижуючи витрати на залучення капіталу. Проте, як свідчать матеріали «Economy and Society» [6], європейські ринки все ще стикаються з викликами фрагментації законодавства різних країн-членів ЄС.

Азійські фондові ринки, зокрема Гонконгу, Токіо та Шанхая, демонструють стрімке зростання, поступово зміщуючи центр фінансової тяжіння на Схід. Ці біржі активно використовують державну підтримку для стимулювання лістингу національних компаній, водночас залишаючись відкритими для іноземного капіталу, що створює унікальний баланс між державним регулюванням та ринковою свободою.

Інституційні інвестори мають значний вплив на функціонування міжнародних фондових бірж: пенсійних та взаємних фондів, страхових компаній. Вони сприяють забезпеченню довгострокової ліквідності, а також допомагають підтримувати та стабілізувати ринки в періоди короткострокової волатильності. Те, як вони поведуться на фондових біржах, визначає напрямок глобальних потоків капіталу і, таким чином, впливає на загальну вартість капіталу у світовій економіці.

Сьогодні на фондовому ринку існують незалежні джерела інформації з того, що колись було ексклюзивною системою для великих інституційних інвесторів та їхніх консультантів. Наприклад, деякі дані, доступні в Міністерстві фінансів [8], дозволяють індивідуальним інвесторам (на відміну від інституційних інвесторів) стежити за котируваннями в режимі реального часу та приймати більш обґрунтовані рішення щодо того, коли купувати чи продавати акції. Наявність мобільних торгових додатків демократизувала доступ до торгівлі, що призвело до появи великого роздрібного інвестора. Таким чином, роздрібні інвестори додають до загального ринку показники ліквідності та ризику.

Фондовий ринок продовжуватиме бути ознакою того, наскільки здоровою є економіка країни. Фондові індекси, такі як S&P 500 та DAX, вимірюють, як підприємства та споживачі ставляться до майбутнього. Якщо найбільші центральні банки світу змінять свою монетарну політику, ціни на акції негайно відобразять ці зміни. Зв'язок між цінами на акції та макроекономічними показниками підкреслює, наскільки чутливий фондовий ринок до макроекономічних сигналів [3].

Країни з перехідною економікою сьогодні стикаються з викликами лістингу цінних паперів на світових ринках. Щоб компанії з цих країн мали доступ до міжнародних бірж, вони повинні продемонструвати належний рівень корпоративного управління, пройти аудиторські процедури з використанням визнаних міжнародних стандартів та демонструвати прозору бенефіціарну власність. Необхідність дотримання стандартів міжнародного лістингу стимулює внутрішню реформу компанії, тим самим покращуючи загальну конкурентну позицію фірми.

У 2020-х роках політичні та геополітичні події суттєво вплинули на міжнародні фондові ринки. Поточні торговельні суперечки, санкції проти країн та/або компаній, а також світова енергетична криза призвели до значного відтоку капіталу зі спекулятивних або «ризикованих» активів (таких як споживчі акції, акції компаній з малою капіталізацією тощо) у бік більш «безпечних» або «захисних» інвестицій (таких як золото та державні облігації), якими також можна

торгувати на тих самих фондових біржах, що й ці інші типи активів. Це демонструє ліквідність фондового ринку як засобу захисту багатства.

Регулювання ринку акцій регулюється законами штатів для створення балансу між захистом інвесторів та підтримкою привабливості ринків для лістингу компаній. Надто суворі правила можуть змусити компанії перенести свою торговельну діяльність на позабіржові ринки або до інших країн з меншою кількістю регуляторних вимог, що, у свою чергу, створить конкуренцію між країнами щодо регулювання фондових ринків [4].

Операції з деривативами адаптовані до унікальних характеристик кожної акції, що дозволяє трейдерам зменшити потенційні фінансові збитки за допомогою стратегій хеджування; проте така унікальна конструкція інструментів також сприяла створенню спекулятивних бульбашок. Загальна кількість деривативів, що торгуються на ринку, часто перевищує загальну кількість існуючих базових активів, що створює занепокоєння щодо використання левериджу та системних ризиків для економіки в цілому у разі дестабілізації [6].

Інтеграція українського фондового ринку у світову економіку є стратегічною метою. Вітчизняні дослідники наразі визначили багато перешкод. Розвиток інфраструктури Української біржі відповідно до міжнародних стандартів буде необхідним для забезпечення як прямих, так і портфельних надходжень капіталу, необхідних для післявоєнної відбудови економіки.

Коли фондові біржі та банки взаємодіють, вони створюють синергію, яка вигідна для всієї фінансової системи. Окрім андеррайтингу нових цінних паперів, банки також активно беруть участь у торгівлі. Наскільки ефективно ці два типи установ взаємодіють, впливає те, наскільки добре обидва регулюються та чи існує між ними конфлікт інтересів, що є предметом постійних академічних дискусій [4].

Фондові біржі стануть ще більш децентралізованими та покладатимуться на розвиток DeFi-платформ. Хоча традиційні біржі все ще домінують завдяки правовому захисту учасників, їм доведеться змінити спосіб своєї роботи через токенизацію активів, яка забезпечує доступ до інвестицій для інвесторів з малою капіталізацією по всьому світу.

Висновки. Сьогодні біржі самі по собі є важливими учасниками глобального фінансового простору, а саме глобальними корпораціями, чия діяльність полягає в наданні й контролі великих сегментів глобальної фінансової інфраструктури: від ринкових даних та індексів до створення й полегшення торгівлі різними фінансовими продуктами, а також посттрейдингових операцій, таких як центральний кліринг. Залишається питання, яке, на жаль, у більшості наукових досліджень залишається поза увагою. Наскільки ефективними та стійкими можуть та мають бути глобальні фондові біржі, що утворюються в результаті процесів конвергенції? Потреба в інформації про ефективність сталого розвитку фондових бірж ніколи не була такою нагальною, як у сучасних нестабільних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко Л., Кулина Г. Модифікація операцій з цінними паперами на фінансовому ринку в умовах формування цифрової економіки. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2018. № 40, ч. 1. С. 3–9.
2. Американський фондовий ринок: як усе влаштовано. *Univer*. URL: <https://www.univer.ua/invest-map/amerikanskiy-fondoviy-rinok-yak-vsevlashtovano> (дата звернення: 08.05.2026).
3. Біржа фондова. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua/Біржа_фондова (дата звернення: 08.05.2026).
4. Боднар О. А., Тіщечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку. *Modern Economics*. 2019. № 15. С. 21–26. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/control-and-methods-ofminimizing/> (дата звернення: 08.05.2026).
5. Дема Д. І. Фінансовий ринок : навч. посібник. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
6. Матеріал з наукового журналу *Economy and Society*. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6039/5978> (дата звернення: 08.05.2026).

7. Проць Н. В. Фондовий ринок : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025. 213 с.

8. Фондовий ринок. *Мінфін*. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock> (дата звернення: 08.05.2026).

ГЕОЕКОНОМІЧНА КОНКУРЕНЦІЯ США-КИТАЙ-ЄС У НОВІЙ БАГАТОПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ

Монуш Доріна

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Ерфан Єва Алоїсівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасна система міжнародних економічних відносин характеризується посиленням геоекономічної конкуренції між провідними центрами світової економіки — США, Китаєм та Європейським Союзом. Глобалізаційні процеси, технологічний розвиток, енергетичні трансформації та політичні конфлікти сприяли переходу від однополярної моделі світового порядку до багатопольярної системи. У цих умовах економічна могутність держав дедалі більше визначає їхній політичний вплив та можливість формувати міжнародний порядок.

Геоекономічна конкуренція являє собою боротьбу держав за контроль над міжнародними ринками, фінансовими потоками, стратегічними ресурсами та сучасними технологіями. На відміну від традиційної економічної конкуренції, геоекономіка поєднує економічні інтереси з політичними та безпековими цілями держав. Основними інструментами геоекономічного впливу є міжнародна торгівля, санкційна політика, інвестиційна діяльність, валютна політика та контроль над логістичними маршрутами.

Формування багатопольярної системи стало результатом поступового ослаблення абсолютного домінування США та стрімкого економічного розвитку нових центрів сили. Особливо важливу роль у цих процесах відіграє Китай, який за останні десятиліття перетворився на одного з провідних учасників світової економіки. Значний вплив має також Європейський Союз, який є одним із найбільших економічних об'єднань світу. У сучасних умовах багатопольярність

характеризується не лише співпрацею, але й посиленням суперництва між провідними державами.

США залишаються одним із ключових центрів світової економіки завдяки високому рівню технологічного розвитку, потужному фінансовому сектору та домінуванню долара у міжнародній фінансовій системі. Американська гео економічна стратегія спрямована на збереження глобального лідерства, підтримку конкурентоспроможності національної економіки та стримування конкурентів. США активно використовують санкції, торговельні обмеження та контроль над міжнародними фінансовими потоками як інструменти економічного впливу.

Одним із головних пріоритетів США є збереження технологічного лідерства. Особлива увага приділяється розвитку штучного інтелекту, виробництву мікрочипів, цифровим технологіям та військово-промисловому комплексу. Американські компанії займають провідні позиції у сфері інформаційних технологій та цифрової економіки, що забезпечує США значний вплив на міжнародні економічні процеси.

Китай упродовж останніх десятиліть став одним із головних конкурентів США у світовій економіці. Економічне зростання КНР базується на масштабному промисловому виробництві, державній підтримці стратегічних галузей та активній інвестиційній політиці. Китай є одним із найбільших експортерів товарів у світі та важливим торговельним партнером для багатьох країн.

Важливе місце у гео економічній стратегії Китаю займає ініціатива «Один пояс — один шлях», спрямована на розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури між країнами Азії, Європи та Африки. Через масштабні інвестиції Китай посилює власний економічний вплив та формує нові міжнародні економічні зв'язки. Крім того, КНР активно розвиває сферу високих технологій, телекомунікацій та цифрової економіки.

Європейський Союз є одним із найпотужніших економічних центрів світу та важливим учасником сучасної гео економічної конкуренції. Основними пріоритетами ЄС є забезпечення економічної стабільності, розвиток «зеленої»

економіки, цифровізація та енергетична безпека. Після початку повномасштабної війни Росії проти України країни ЄС активізували політику диверсифікації енергетичних ресурсів та підтримки внутрішнього виробництва.

Основними напрямками геоекономічної конкуренції між США, Китаєм та ЄС є боротьба за технологічне лідерство, контроль над енергетичними ресурсами, міжнародними ринками та фінансовими потоками. Особливо гостро конкуренція проявляється у сфері виробництва напівпровідників, штучного інтелекту, телекомунікацій та цифрових платформ. Важливим інструментом геоекономічної боротьби стали санкції, торговельні війни та обмеження доступу до сучасних технологій.

Суттєвий вплив на міжнародну економіку має енергетичний фактор. Після глобальної енергетичної кризи держави активізували боротьбу за контроль над енергетичними ресурсами та розвиток альтернативної енергетики. США збільшують експорт зрідженого природного газу, Китай активно інвестує у виробництво сонячних панелей та електромобілів, а Європейський Союз реалізує політику «зеленого переходу».

Посилення геоекономічної конкуренції має як позитивні, так і негативні наслідки для світової економіки. З одного боку, конкуренція стимулює інновації, модернізацію виробництва та розвиток нових технологій. З іншого боку, економічне суперництво призводить до фрагментації світової економіки, порушення глобальних ланцюгів постачання та зростання економічної нестабільності. Торговельні війни між США та Китаєм негативно впливають на міжнародну торгівлю та інвестиційну діяльність.

У сучасних умовах важливого значення набуває економічна безпека держав. Країни прагнуть зменшити залежність від імпорту стратегічних ресурсів та технологій, підтримувати власне виробництво та диверсифікувати зовнішньоекономічні зв'язки. Це сприяє посиленню ролі держави в економіці та розвитку протекціоністських заходів.

Перспективи розвитку відносин між США, Китаєм та ЄС значною мірою залежатимуть від глобальної економічної ситуації та політичної стабільності.

Імовірно є подальше посилення конкуренції у сфері технологій, енергетики та міжнародної торгівлі. Водночас високий рівень економічної взаємозалежності між провідними державами змушуватиме їх підтримувати співпрацю у питаннях глобальної безпеки та стабільності світової економіки.

Для України геоекономічна конкуренція створює як ризики, так і нові можливості. З одного боку, нестабільність міжнародної економіки негативно впливає на світову торгівлю та інвестиції. З іншого боку, Україна має потенціал для інтеграції у європейський економічний простір, розвитку транспортної інфраструктури, енергетики та високотехнологічних галузей. У сучасних умовах важливим завданням для України є зміцнення власної конкурентоспроможності та активна участь у міжнародних економічних процесах.

Список використаних джерел

1. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Київ : Наш Формат, 2018. 320 с.
2. Friedman G. The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century. New York : Doubleday, 2009. 272 p.
3. Nye J. Is the American Century Over? Cambridge : Polity Press, 2015. 152 p.
4. Allison G. Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 389 p.
5. Світова організація торгівлі (WTO). World Trade Statistical Review 2024. URL: WTO Official Website
6. Міжнародний валютний фонд (IMF). World Economic Outlook 2025. URL: IMF Official Website
7. European Commission. Strategic Autonomy and European Economic Security. 2024.
8. The World Bank. Global Economic Prospects 2025.

АДАПТАЦІЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Петій Софія

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Сідак Святослав Васильович

старший викладач кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Питання про те, наскільки компанія має підлаштовувати свою маркетингову стратегію під конкретний ринок, а де достатньо єдиного стандартного підходу, залишається одним із найпрактичніших у міжнародному менеджменті [2, с.18]. Із поглибленням глобалізації і водночас посиленням культурного партикуляризму це питання не спрощується, а набуває нових вимірів.

Транснаціональні корпорації, що діють на десятках ринків одночасно, не можуть дозволити собі ні повної уніфікації (через ризик культурної нерелевантності), ні цілковитої локалізації (через катастрофічно зростаючі операційні витрати). Більшість успішних гравців обирає гібридні підходи, в яких одні елементи маркетинг-міксу жорстко стандартизуються, а інші – гнучко адаптуються [5]. Яка логіка стоїть за цим вибором, і чи можна на основі кейсів конкретних компаній виявити закономірності, придатні для ширших теоретичних узагальнень є основним питанням даних тез.

Мета дослідження – на прикладі McDonald's розкрити логіку поєднання глобальної стандартизації і локальної адаптації в маркетинговій стратегії та визначити, які елементи маркетинг-міксу піддаються уніфікації, а які вимагають ринкового коригування.

McDonald's є, мабуть, найбільш цитованим у академічній літературі прикладом так званої «глокалізації», тобто стратегії, яка поєднує глобальну

стандартизацію бренду і корпоративних операційних стандартів із глибокою локальною адаптацією продуктового портфеля і маркетингових комунікацій. Концепт, запроваджений соціологом Роландом Робертсоном, дістав у McDonald's своє найбільш повне практичне втілення.

Станом на кінець 2024 року McDonald's налічував 43 477 ресторанів у понад 100 країнах світу, з яких приблизно 95% функціонували за франчайзинговою моделлю. Щоденно мережа обслуговує близько 69 мільйонів відвідувачів. Фінансовий результат за 2024 рік склав 25,92 млрд доларів виручки, підтверджуючи стабільність гібридної моделі управління.

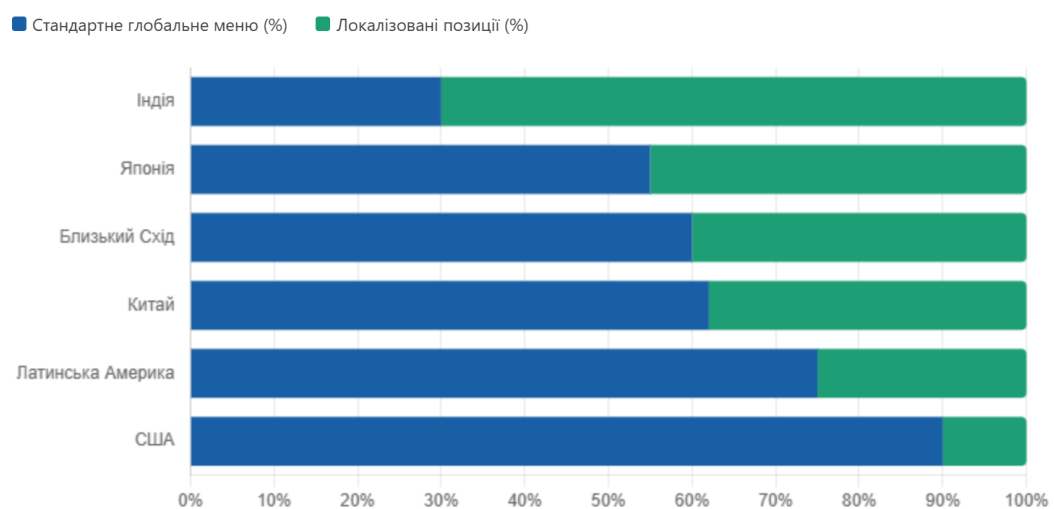
Ключем до розуміння маркетингової моделі McDonald's є розмежування між тим, що стандартизується у всіх ринках, і тим, що підлягає адаптації. До незмінних глобальних елементів належать бренд-ідентичність (золоті арки, червоно-жовта палітра, слоган «I'm Lovin' It»), операційні стандарти якості і безпеки харчових продуктів, технологія приготування базових позицій меню і архітектурні принципи планування ресторанів. Водночас меню, комунікаційні кампанії, ціноутворення і навіть назви деяких продуктів суттєво відрізняються від ринку до ринку.

В Індії McDonald's розробив меню повністю без яловичини і свинини, зосередившись на вегетаріанських і курячих стравах. McAloo Tikki – бургер на основі картопляної котлети з індійськими спеціями – став відповіддю на дієтичні преференції більшості індуїстського населення. У ресторанах організовані окремі зони для вегетаріанських і невегетаріанських страв, що відображає місцеву культурну чутливість [1, р. 112].

У Японії McDonald's спочатку зберігав американське меню, але поступово адаптував його до місцевих смаків. Серед запроваджених страв – морозиво зі смаком зеленого чаю, Rice Burger, Seaweed Shaker і Teriyaki Burger. Сезонні пропозиції, зокрема Tsukimi Burger, що виходить в осінній сезон спостереження за місяцем, відображають синтез фастфуд-формату з японськими культурними ритуалами.

На китайському ринку завдяки регіональним стравам на основі курячого стегна і особливих соусів McDonald's забезпечив собі 22% ринку ресторанів швидкого обслуговування станом на 2022 рік.

Наступна діаграма (Рис. 1) ілюструє структуру меню McDonald's у розрізі частки локалізованих позицій у різних регіональних ринках. Діаграма наочно підтверджує кореляцію між культурним колоритом ринку від американської моделі харчування і ступенем меню-адаптації. Індія з її релігійно-дієтичними обмеженнями і потужною вегетаріанською традицією демонструє найвищий рівень локалізації, тоді як на американському ринку змін практично немає.

Джерело: Складено автором на основі даних McDonald's Corporation Annual Report 2024; gtelocalize.com; deeprsearch.me

Рис. 1. Частка локалізованих позицій у різних регіональних ринках McDonald's

Загальна виручка McDonald's у 2023 році склала 25,49 млрд доларів, а вартість бренду у 2024 році досягла 38 млрд доларів, що забезпечує компанії статус найціннішого бренду у сфері ресторанного обслуговування.

Інструменти адаптації McDonald's не обмежуються меню. Комунікаційні стратегії також суттєво відрізняються. Компанія залучає регіональних знаменитостей і адаптує маркетингові теми до культурних свят і локальних подій. У мусульманських країнах запускаються спеціальні пропозиції в рамадан, в Індії – до Дівалі. У Південній Кореї McDonald's уклав партнерство з К-Поп гуртом NewJeans для просування на локальному ринку.

Особливу увагу заслуговує цифровий вимір маркетингової стратегії McDonald's. На китайському ринку дослідження компанії показали сильну перевагу мобільних платіжних платформ WeChat Pay і Alipay, що спонукало McDonald's першочергово адаптувати свою цифрову інфраструктуру до цих каналів. Мобільний застосунок McDonald's є одним із найбільш завантажуваних у категорії «їжа і напої» в понад 60 країнах і функціонує як інструмент лояльності, персоналізованих пропозицій і замовлень – але його UX-архітектура і контент суттєво відрізняються залежно від ринку [4, с. 480].

Академічне значення кейсу McDonald's для теорії міжнародного маркетингу полягає в тому, що корпорація спростовує хибну дихотомію між стандартизацією і адаптацією. Виявляється, що ці підходи не виключають один одного, а функціонують на різних рівнях маркетинг-міксу одночасно: операційна і брендова стандартизація забезпечує ефективність масштабу, тоді як продуктова і комунікаційна адаптація забезпечує ринкову релевантність [3, с. 287].

Отже, аналіз маркетингової моделі McDonald's підтверджує, що успішна міжнародна стратегія не потребує вибору між уніфікацією і локалізацією, вона вимагає чіткого розуміння, які елементи маркетинг-міксу є носіями конкурентної ідентичності бренду (і мають стандартизуватися), а які є носіями культурної релевантності (і мають адаптуватися). Корпорація, що вміє провести цю межу, отримує переваги масштабу і ринкової прийнятності одночасно.

Список використаних джерел

1. De Mooij M. Global Marketing and Advertising: Understanding Cultural Paradoxes. 5th ed. SAGE Publications, 2018. 512 p.
2. Hollensen S. Global Marketing. 8th ed. Pearson, 2020. 808 p.
3. Jobber D., Ellis-Chadwick F. Principles and Practice of Marketing. New York : McGraw Hill Higher Education, 2013. 885 p.
4. Kotler P., Keller K. L., Chernev A. Marketing Management. 16th ed. Pearson, 2021. 608 p.

5. Schlegelmilch B. Global Marketing Strategy: An Executive Digest (Management for Professionals). Springer, 2022. 453 p.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Пилип Аліна

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Гетманенко Олексій Олександрович

доктор філософії, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У сучасних умовах трансформації міжнародних відносин та посилення геополітичної напруженості економічні санкції набувають статусу одного з ключових інструментів реалізації зовнішньої політики держав і міжнародних організацій. Їх значення істотно зросло у відповідь на порушення норм міжнародного права, зокрема в контексті тривалої збройної агресії Російської Федерації проти України, що зумовлює необхідність комплексного наукового осмислення їх сутності, механізмів реалізації та ефективності.

Економічні санкції являють собою систему примусових заходів невійськового характеру, що застосовуються суб'єктами міжнародного права з метою впливу на поведінку держави-порушника шляхом обмеження її економічних, фінансових та технологічних можливостей. У сучасній міжнародній практиці вони виконують багатофункціональну роль, поєднуючи каральний, стримувальний, превентивний та регулятивний аспекти, а також виступають інструментом забезпечення міжнародної відповідальності.

Особливістю сучасного етапу розвитку санкційної політики є її еволюція від всеосяжних економічних ембарго до таргетованих (цільових) санкцій, спрямованих на конкретні категорії суб'єктів — політичні еліти, військове керівництво, фінансово-промислові групи та окремих фізичних осіб. Такий підхід дозволяє

мінімізувати негативні гуманітарні наслідки для цивільного населення та водночас підвищити ефективність впливу за рахунок індивідуалізації відповідальності.

Санкційні механізми охоплюють широкий спектр заходів, серед яких ключове місце займають фінансові обмеження (заморожування активів, обмеження доступу до міжнародних платіжних систем), торговельні обмеження (ембарго, квоти, заборона експорту та імпорту), технологічні санкції (обмеження доступу до критичних технологій), а також дипломатичні та персональні санкції. У сукупності вони формують комплексну багаторівневу систему тиску, що здатна впливати як на макроекономічні показники держави, так і на її внутрішньополітичні процеси.

Аналіз санкційної політики щодо Російської Федерації у період 2014–2026 рр. свідчить про формування безпрецедентної за масштабами та інтенсивністю системи міжнародного тиску. Застосовані заходи включають блокування золотовалютних резервів, обмеження доступу до глобальних фінансових ринків, запровадження енергетичних обмежень, технологічну ізоляцію, а також широке використання персональних санкцій. У результаті цього спостерігається зниження інвестиційної привабливості, структурні деформації економіки, обмеження інноваційного розвитку та поступове виснаження ресурсної бази.

Водночас слід зазначити, що ефективність економічних санкцій має переважно довгостроковий характер і не може оцінюватися виключно через призму швидкого досягнення політичних цілей. У короткостроковій перспективі держави-об'єкти санкцій здатні демонструвати адаптивність шляхом диверсифікації економічних зв'язків, розвитку внутрішнього виробництва та пошуку альтернативних фінансових каналів. Проте у стратегічному вимірі санкції призводять до технологічного відставання, зниження конкурентоспроможності та поглиблення макроекономічних дисбалансів.

Окремої уваги заслуговує трансформація санкційної політики у напрям підвищення її правової визначеності та ефективності, що проявляється у розвитку механізмів конфіскації заморожених активів на користь постраждалих держав. Це свідчить про поступове перетворення санкцій із інструменту стримування на інструмент відновлення справедливості та компенсації завданих збитків

Крім того, сучасна санкційна політика дедалі більше набуває транзакційного характеру, перетворюючись на важливий елемент переговорних стратегій та інструмент досягнення політичних компромісів. Така тенденція зумовлює необхідність підвищення рівня координації між державами та міжнародними організаціями, а також запровадження ефективних механізмів контролю за дотриманням санкційних режимів і запобігання їх обходу.

Таким чином, міжнародні економічні санкції є складним і багатовимірним інструментом сучасної дипломатії, ефективність якого визначається не лише масштабом економічного тиску, але й рівнем консолідації міжнародної спільноти, інституційною спроможністю забезпечення їх реалізації та здатністю до довгострокового стратегічного впливу. У контексті сучасних глобальних викликів вони виступають найбільш прийнятною альтернативою військовим методам впливу, формуючи нову парадигму міжнародної безпеки та співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Гонак І. М. Міжнародні економічні санкції як ефективний інструмент забезпечення міжнародної безпеки. *Формування та розвиток інноваційного потенціалу економіки України*. 2017. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=INC4gWMAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=INC4gWMAAAAJ:WF5omc3pYNoC (дата звернення: 21.04.2026).
2. «Про санкції» : Закон України від 14 серпня 2014 р. № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 23.04.2026).
3. Фліссак К. А. Економічні санкції та специфіка їх позиціонування в сучасних міжнародних відносинах. Актуальні проблеми правознавства. 2019. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2019_1_14. (дата звернення: 23.04.2026).
4. Gordiychuk D., Miroshnychenko B. How sanctions affected Russia's ability to finance the war and what will happen to the terrorist country's economy next. *Economic*

truth. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/08/11/690295/> (дата звернення: 20.04.2026).

5. Gutmann J., Neuenkirch M., Neumeier F. The economic effects of international sanctions: An event study. *Journal of Comparative Economics*. 2023. Vol. 51 (4). P. 1214–1231. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jce.2023.05.005> (дата звернення: 21.04.2026).

МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕРИ В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ

Романенко Іван

студент III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Ерфан Єва Алоїсівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Міжнародні тендери у XXI столітті утвердилися як один із найважливіших механізмів організації державних і муніципальних закупівель, а також як ключовий інструмент сучасної світової торгівлі. Вони забезпечують високий рівень конкуренції, прозорість процедур та ефективне використання публічних коштів. До провідних гравців на цьому ринку належать країни-учасниці Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA), міжнародні фінансові організації (Світовий банк, ЄБРР, Азійський банк розвитку) та великі транснаціональні корпорації [1; 2].

Актуальність теми зумовлена тим, що обсяг державних закупівель, які здійснюються через міжнародні тендери, перевищує 1,7 трильйона доларів США на рік. У сучасних умовах глобалізації, активної цифровізації економіки та геополітичної нестабільності тендерні механізми відіграють вирішальну роль у лібералізації торгівлі, трансфері технологій, інтеграції національних економік у глобальні ланцюги постачань та боротьбі з корупцією [3; 4].

Метою дослідження є комплексний аналіз теоретичних основ, ролі, проблем та перспектив розвитку міжнародних тендерів у сучасній світовій торгівлі.

У першому розділі роботи розкрито теоретичні основи міжнародних тендерів. Встановлено, що вони є конкурентною формою закупівель товарів, робіт і послуг, яка базується на принципах недискримінації, прозорості та ефективності. Розглянуто основні види (відкриті, закриті, селективні) та форми тендерів, а також їх нормативно-правове регулювання на глобальному,

регіональному та національному рівнях. Ключовим міжнародним документом залишається Угода СОТ про державні закупівлі (GPA) та Модельний закон UNCITRAL [1; 2; 7].

У другому розділі проаналізовано роль міжнародних тендерів у сучасній світовій торгівлі. Досліджено їх функцію як форми організованого товарного ринку. Особлива увага приділена впливу цифровізації на розвиток тендерних процедур. Показано, що перехід на електронні платформи (e-procurement) суттєво підвищує прозорість, знижує транзакційні витрати, прискорює процеси та зменшує корупційні ризики. Українська система ProZorro визнана одним із найуспішніших світових прикладів цифрової трансформації публічних закупівель [5; 6; 8].

Також у розділі розглянуто сучасні критерії оцінювання тендерних пропозицій. Сьогодні більшість країн переходить від простого цінового критерію до багатфакторної моделі MEAT (Most Economically Advantageous Tender), яка враховує якість, інноваційність, екологічні та соціальні аспекти [9].

У третьому розділі розглянуто проблеми та перспективи розвитку міжнародних тендерів. Виявлено основні ризики участі: високу конкуренцію, складність процедур, корупційні загрози, геополітичну нестабільність, цифровий розрив між країнами та бар'єри для малого і середнього бізнесу. Для українських підприємств додатковими ризиками є наслідки воєнного стану, логістичні проблеми та валютні коливання [10; 11].

Перспективи розвитку міжнародних тендерів пов'язані з подальшою цифровізацією, впровадженням штучного інтелекту та блокчейн-технологій, розширенням членства в GPA, посиленням «зелених» та сталих закупівель. Для України активна участь у міжнародних тендерах відкриває нові експортні можливості, сприяє залученню іноземних інвестицій та прискоренню європейської інтеграції [4; 6; 12].

Висновки. Сучасні тенденції розвитку міжнародних тендерів підтверджують їх зростаючу роль у світовій торгівлі та глобальній економіці. Незважаючи на численні виклики, тендери мають значний потенціал для подальшого розвитку в умовах глобалізації та цифровізації. Ефективна участь України в міжнародних

тендерах може стати важливим чинником післявоєнного економічного відновлення, модернізації економіки та підвищення її конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Список використаних джерел

1. Agreement on Government Procurement (GPA). World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm (дата звернення: 28.04.2026).
2. UNCITRAL Model Law on Public Procurement (2011). United Nations, New York, 2011.
3. WTO Annual Report 2025. World Trade Organization, 2025.
4. OECD. Digital Transformation of Public Procurement. OECD Publishing, 2025.
5. Офіційний портал електронної системи публічних закупівель ProZorro. URL: <https://prozorro.gov.ua> (<https://prozorro.gov.ua/>) (дата звернення: 28.04.2026).
6. Швидка Т.І. Публічні закупівлі в Україні та ЄС: гармонізація стандартів. Київ, 2026.
7. Anderson R.D., Müller A.C. The Revised WTO Agreement on Government Procurement (GPA) // Georgetown Journal of International Law. 2017. Vol. 48. No. 4. P. 949–1008.
8. Harju A. The impact of procurement digitalization on supply chain performance // Supply Chain Management: An International Journal. 2023.
9. Гриценко О. Критерії оцінки тендерних пропозицій у міжнародній практиці // Вісник економіки. 2024. № 3.
10. Бондаренко І. Ризики участі українських компаній у міжнародних тендерах GPA. 2025.
11. Губар К. Корупційні ризики в системі публічного управління. 2025.

12. Сидоренко В. Перспективи розвитку міжнародних тендерів в умовах глобалізації. 2026.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОВІДНИХ КРАЇН АЗІАТСЬКО ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ

Серпуховитіна Юліанна

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Сідак Святослав Васильович

старший викладач кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР) у ХХІ столітті утвердився як один із найважливіших центрів світового економічного, політичного та технологічного розвитку. До складу регіону входять країни Східної, Південно-Східної та частково Південної Азії, а також держави басейну Тихого океану. Провідними гравцями регіону є Китай, Японія, Південна Корея та країни АСЕАН [1; 3].

Актуальність теми зумовлена тим, що АТР забезпечує близько 60% глобального приросту ВВП навіть в умовах геополітичної нестабільності, торговельних бар'єрів та енергетичних шоків (прогноз МВФ та АДВ на 2025–2026 роки) [4;5]. Регіон є головним локомотивом світової економіки та ключовим центром інновацій і високотехнологічного виробництва.

Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій розвитку провідних країн АТР, виявлення ключових структурних трансформацій та визначення перспектив регіону до 2030–2035 років.

У першому розділі роботи розкрито теоретичні основи розвитку АТР. Встановлено, що регіон характеризується надзвичайно високими темпами економічного зростання, значною варіативністю рівнів розвитку країн, експортно-орієнтованою моделлю та глибокою інтеграцією у глобальні ланцюги доданої вартості. Останнім часом активно розвивається концепція Indo-Pacific,

яка акцентує увагу на стратегічному суперництві США та Китаю [3]. У другому розділі проаналізовано сучасні тенденції розвитку провідних економік регіону. Китай продовжує реалізацію стратегії «подвійної циркуляції» у рамках 15-го п'ятирічного плану, роблячи акцент на технологічній

самодостатності («Made in China 2025») та розвитку внутрішнього ринку. Прогнозовані темпи зростання ВВП Китаю у 2026 році становлять 4,4–4,6% [4;5]. Головними викликами для країни залишаються криза на ринку нерухомості, демографічні проблеми та зовнішні торговельні обмеження. Японія, попри відносно низькі темпи зростання (0,7–1,0% у 2026 р.), зберігає лідерство у робототехніці, автомобілебудуванні та матеріалознавстві завдяки концепції Society 5.0. Країна активно інвестує у цифровізацію та інтеграцію штучного інтелекту в усі сфери життя [3].

Південна Корея демонструє високу інноваційну активність і лідирує у виробництві напівпровідників (особливо НВМ для ІІІ). Частка витрат на R&D у ВВП країни перевищує 5%, а експорт становить близько 40% ВВП [4]. Країна успішно користується стратегією «China+1». Важливим аспектом розвитку регіону є посилення регіональної економічної інтеграції. Ключовими механізмами стали RСЕР (найбільша зона вільної торгівлі у світі) та СРТРР. Стратегія «China+1» сприяє переміщенню виробництва до країн АСЕАН (В'єтнам, Індонезія, Малайзія), що призводить до швидкого зростання їхнього експорту [4;6].

У третьому розділі розглянуто перспективи розвитку АТР. До 2030–2035 років очікується зростання частки регіону у світовому ВВП до 45–50%. Регіон закріпить лідерство у сферах штучного інтелекту, зелених технологій, напівпровідників та цифрової економіки [3;4]. Водночас існують значні ризики: демографічна криза в Японії та Південній Кореї, структурні проблеми Китаю,

геополітичне суперництво США–Китай та технологічний протекціонізм. Виділено три основні сценарії розвитку: оптимістичний, базовий (найімовірніший) та песимістичний. Найбільш реалістичним вважається базовий сценарій із темпами зростання 3,5–4,0% щорічно [5]. Для України розвиток АТР

відкриває значні можливості в контексті післявоєнного відновлення економіки. Перспективними напрямками співпраці є: • експорт сільськогосподарської продукції та ІТ-послуг;

- залучення інвестицій з Японії, Південної Кореї, Сінгапуру та Китаю;
- інтеграція українських підприємств у регіональні ланцюги постачань у рамках стратегії «China+1»;

- розвиток науково-технічного співробітництва та трансферу технологій

[2]. Для ефективної реалізації потенціалу Україні необхідно активізувати переговори щодо укладання угод про вільну торгівлю, посилити дипломатичну присутність в АСЕАН+ та АТЕС форматах і створити сприятливі умови для іноземних інвестицій.

Висновки: сучасні тенденції розвитку провідних країн АТР підтверджують стратегічне значення регіону для глобальної економіки. Незважаючи на численні виклики, АТР має потужний потенціал для збереження лідируючих позицій у світовій економіці найближчі десятиліття. Успішна співпраця з країнами регіону може стати важливим чинником економічного відновлення та модернізації України.

Список використаних джерел

1. Азіатсько-Тихоокеанський регіон: інтеграційні процеси та економічна взаємодія : монографія / за ред. І. В. Артьомова. – Ужгород, 2022. – 312 с. 2. Краснопольська Т. М. Азіатсько-Тихоокеанський регіон: інтеграційні процеси та економічна взаємодія // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2023. – № 4. – С. 45– 52.

3. Остапенко Ю. О. Розвиток економік країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону в умовах невизначеності // Журнал міжнародної економіки і менеджменту. – 2026. – № 1. – С. 112–125.

4. Asian Development Bank. Asian Development Outlook April 2026. – Manila : ADB, 2026.

5. International Monetary Fund. World Economic Outlook, April 2026.
– Washington, D.C. : IMF, 2026.
6. UNESCAP. Asia-Pacific Trade and Investment Report 2025–2026. – Bangkok
: UNESCAP, 2026.

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Степанов Акім

студент III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Сідак Святослав Васильович

старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У ХХІ столітті міжнародна торгівля зазнає суттєвих змін під впливом глобалізації, цифровізації та розвитку інноваційних технологій. Одним із найважливіших факторів сучасної трансформації світової економіки є використання штучного інтелекту та цифрових технологій у міжнародній торгівлі. Сьогодні цифрові інструменти активно впроваджуються у діяльність міжнародних компаній, фінансових установ, логістичних систем та електронної комерції. Це дозволяє значно підвищити ефективність торговельних операцій, скоротити витрати та пришвидшити процес міжнародного обміну товарами і послугами.

Міжнародна торгівля є важливим елементом міжнародних економічних відносин та виступає основою економічної взаємодії між державами. Вона забезпечує обмін товарами, послугами, технологіями, капіталом та інформацією між країнами світу. У сучасних умовах міжнародна торгівля дедалі більше переходить у цифровий формат, а традиційні методи ведення бізнесу поступово замінюються автоматизованими системами та цифровими платформами.

Штучний інтелект є технологією, яка дозволяє комп'ютерним системам виконувати завдання, що потребують людського мислення. До таких функцій належать аналіз інформації, навчання, прогнозування, прийняття рішень та автоматизація процесів. Основною перевагою AI є здатність швидко обробляти великі обсяги даних та знаходити найбільш ефективні рішення. Саме тому міжнародні компанії активно використовують штучний інтелект для підвищення конкурентоспроможності та оптимізації бізнес-процесів.

Одним із найважливіших напрямів використання штучного інтелекту у міжнародній торгівлі є аналіз ринку та прогнозування попиту. Завдяки алгоритмам машинного навчання компанії можуть аналізувати поведінку споживачів, визначати тенденції розвитку ринку та прогнозувати зміни попиту на товари й послуги. Це дозволяє підприємствам швидше реагувати на зміни економічної ситуації та ефективніше планувати свою діяльність.

Не менш важливу роль AI відіграє у сфері міжнародної логістики та управління ланцюгами поставок. Сучасні логістичні компанії використовують автоматизовані системи для контролю поставок, оптимізації маршрутів транспортування та прогнозування можливих ризиків. Завдяки використанню штучного інтелекту значно скорочується час доставки товарів та зменшуються транспортні витрати. Крім того, AI допомагає відстежувати переміщення вантажів у режимі реального часу, що підвищує прозорість міжнародних торговельних операцій.

Важливим напрямом розвитку міжнародної торгівлі є електронна комерція, яка стала можливою завдяки цифровим технологіям та розвитку інтернету. Сьогодні онлайн-платформи дозволяють компаніям продавати продукцію по всьому світу без необхідності відкривати фізичні представництва в інших країнах. Це особливо важливо для малого та середнього бізнесу, який отримує можливість виходити на міжнародні ринки з мінімальними фінансовими витратами.

Штучний інтелект активно використовується в електронній комерції для персоналізації пропозицій та покращення обслуговування клієнтів. Онлайн-магазини аналізують інтереси покупців, їхню історію замовлень та поведінку на сайтах для створення індивідуальних рекомендацій. Також великого поширення набули чат-боти та віртуальні помічники, які забезпечують цілодобову підтримку клієнтів та допомагають автоматизувати процес продажу товарів.

Окрему роль у трансформації міжнародної торгівлі відіграють цифрові платіжні системи та фінансові технології. Завдяки розвитку електронних платежів міжнародні фінансові операції стали швидшими, безпечнішими та доступнішими.

Сучасні цифрові платформи дозволяють здійснювати міжнародні платежі в режимі онлайн, що значно спрощує процес співпраці між компаніями з різних країн.

Також важливим елементом цифровізації є впровадження електронного документообігу та цифрових контрактів. У міжнародній торгівлі це дозволяє значно скоротити час оформлення документів та зменшити бюрократичні процедури. Електронні документи спрощують процес укладання міжнародних угод та підвищують ефективність взаємодії між учасниками міжнародного ринку.

Однією з найперспективніших технологій сучасності є блокчейн. Дана технологія дозволяє забезпечити безпечне зберігання інформації та прозорість фінансових операцій. У міжнародній торгівлі блокчейн використовується для контролю поставок товарів, перевірки походження продукції та захисту даних від фальсифікації. Саме тому багато міжнародних компаній та фінансових установ активно впроваджують цю технологію у свою діяльність.

Процеси цифровізації міжнародної торгівлі значно прискорилися після пандемії COVID-19. Під час карантинних обмежень багато компаній були змушені переходити на дистанційний формат роботи та активніше використовувати цифрові платформи. Саме пандемія стала одним із факторів швидкого розвитку електронної комерції, онлайн-послуг та автоматизації бізнес-процесів. У результаті цього цифрові технології стали невід'ємною частиною сучасної міжнародної торгівлі.

Попри значні переваги використання штучного інтелекту та цифрових технологій, існують і певні проблеми. Однією з головних загроз є кіберзлочинність та ризики витоку конфіденційної інформації. Зі збільшенням кількості цифрових операцій виникає необхідність у посиленні кібербезпеки та захисту персональних даних. Крім того, автоматизація процесів може призвести до скорочення робочих місць у деяких сферах економіки.

Ще однією проблемою є нерівномірний рівень цифрового розвитку країн світу. Розвинені держави мають більше можливостей для впровадження сучасних технологій, тоді як країни, що розвиваються, часто стикаються з нестачею фінансових ресурсів та технологічної інфраструктури. Це може спричиняти посилення економічної нерівності між державами.

Незважаючи на існуючі виклики, перспективи розвитку штучного інтелекту та цифрових технологій у міжнародній торгівлі залишаються надзвичайно значними. У майбутньому очікується ще активніше використання автоматизації, роботизації та систем машинного навчання. Також буде зростати роль електронної комерції, цифрових валют та хмарних технологій. Усе це сприятиме подальшому розвитку міжнародної торгівлі та глобальної економіки.

Таким чином, штучний інтелект та цифрові технології стали важливими факторами трансформації міжнародної торгівлі. Вони сприяють автоматизації бізнес-процесів, розвитку електронної комерції, підвищенню ефективності логістики та покращенню міжнародних економічних зв'язків. У сучасних умовах цифровізація є одним із головних напрямів розвитку світової економіки, а використання штучного інтелекту відкриває нові можливості для міжнародного бізнесу та міжнародної співпраці.

Список використаних джерел

1. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
2. Гронтковська Г. Е. Міжнародна економіка : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 384 с.
3. Одягайло Б. Міжнародна економіка : навчальний посібник. Київ : Знання, 2005. 397 с.
4. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva : World Economic Forum, 2017.
5. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. New York : W.W. Norton & Company, 2016.
6. Artificial Intelligence and International Trade. OECD Report. URL: <https://www.oecd.org>
7. Digital Economy Report 2024. UNCTAD. URL: <https://unctad.org>

8. Artificial Intelligence Index Report 2024. Stanford University. URL: <https://hai.stanford.edu>
9. World Trade Report 2023. World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org>
10. Цифрова економіка та електронна комерція в умовах глобалізації : монографія / за ред. А. А. Мазаракі. Київ : КНТЕУ, 2020.
11. Мазаракі А. А. Світова економіка та міжнародні економічні відносини. Київ : КНТЕУ, 2021.
12. International Trade and Artificial Intelligence. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org>
13. Blockchain in Global Trade. Deloitte Insights. URL: <https://www2.deloitte.com>
14. Digital Transformation of International Business. McKinsey Global Institute. URL: <https://www.mckinsey.com>

ВІРУСНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ЗАЛУЧЕННЯ КОРИСТУВАЧІВ У МІЖНАРОДНОМУ МАСШТАБІ: ДОСВІД DUOLINGO

Сухара Алісія

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Дроздовський Ярослав Петрович

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вірусний маркетинг – це форма цифрового просування, за якої поширення контенту відбувається переважно через міжособистісну онлайн-комунікацію користувачів. У науковій літературі цей підхід пов’язують із концепціями word-of-mouth та electronic word-of-mouth (eWOM) [1]. Його ефективність пояснюється здатністю органічного контенту масштабувати охоплення без пропорційного збільшення рекламних витрат.

Одним із ключових показників результативності такого підходу є Customer Acquisition Cost (CAC) – вартість залучення одного користувача. Вірусний маркетинг може знижувати CAC завдяки органічному поширенню контенту та вищому рівню довіри до рекомендацій інших користувачів [2]. Для міжнародних компаній це також створює можливість скоротити витрати на локалізацію рекламних кампаній і швидше масштабувати присутність на різних ринках.

Показовим прикладом використання вірусного маркетингу є компанія Duolingo. У 2021–2022 роках бренд змінив підхід до комунікації в соціальних мережах, зосередившись не на функціональних перевагах продукту, а на розвитку впізнаваного бренд-персонажа - маскота Duo. Контент у TikTok будувався на реакції на актуальні тренди, самоіронії та взаємодії з іншими брендами й аудиторією [3].

Такий підхід забезпечив значне органічне охоплення: акаунт Duolingo у TikTok отримав понад 13 млн підписників, а значна частина переглядів була досягнута без прямого рекламного просування [4]. Важливу роль у цьому відігравав користувацький контент (UGC), зокрема меми та похідні відео за участю маскота компанії.

Фінансові результати компанії також свідчать про ефективність цієї стратегії. Згідно зі звітами Duolingo, частка витрат на Sales & Marketing у структурі виручки зменшувалась одночасно зі зростанням активної аудиторії [5]. Це може свідчити про підвищення ефективності органічного залучення користувачів.

Окремим елементом стратегії є система гейміфікації та push-сповіщень. Деякі дослідники пояснюють її ефективність через механізми мотивації та підтримання регулярної взаємодії з платформою [6]. Водночас вплив таких інструментів не варто трактувати однозначно: реакція користувачів залежить від індивідуальних особливостей, а надмірна інтенсивність комунікації може викликати втому або негативне сприйняття бренду.

Крім того, вірусний маркетинг має низку структурних ризиків. Компанії частково втрачають контроль над інтерпретацією контенту аудиторією, а залежність від трендів робить комунікацію менш передбачуваною. В окремих випадках вірусний контент може провокувати репутаційні кризи або швидке поширення негативних реакцій. Також існує ризик, що надмірна орієнтація на віральність зміщуватиме увагу компанії з якості продукту на короткострокове утримання уваги аудиторії.

Важливо враховувати і те, що ефективність вірусного маркетингу значною мірою залежить від алгоритмів соціальних мереж. Зміни у механізмах рекомендацій або модерації контенту можуть суттєво впливати на охоплення бренду, навіть без змін у самій маркетинговій стратегії. Це створює додаткову залежність бізнесу від цифрових платформ та їхніх комерційних рішень.

Отже, досвід Duolingo демонструє, що вірусний маркетинг може бути ефективним інструментом міжнародного масштабування та оптимізації витрат на залучення аудиторії. Поєднання бренд-персонажа, UGC, гейміфікації та активної

присутності в соціальних мережах сприяє органічному зростанню бренду, однак потребує балансу між віральністю, репутаційною стійкістю та довгостроковою цінністю продукту.

Список використаних джерел

1. Moisescu, O.-I., Gică, O.-A., Herle, F.-A. (2022). *Boosting eWOM through Social Media Brand Page Engagement: The Mediating Role of Self-Brand Connection*. Behavioral Sciences, 12(11), 411. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9687134/>
2. Dinh, T.C.T., Lee, Y. (2025). *Going Viral: How Social and Personal Motivations Drive Emotional Engagement and Consumer Online Brand-Related Activities*.
3. Kaye, D.B.V., Chen, X., Zeng, J. (2021). *The Co-Evolution of TikTok and Its Users*. Social Media + Society.
4. TikTok for Business — Duolingo Case Study. URL: <https://ads.tiktok.com/business/en-US/inspiration/duolingo-509>.
5. Duolingo Inc. (2024). *Q3 FY2024 Shareholder Letter / SEC Filings*. URL: <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/0001562088/000156208824000248/q3fy24duolingo09-30x24shar.htm>
6. Chou, Y.-K. (2015). *Actionable Gamification: Beyond Points, Badges, and Leaderboards*.

ТАРИФНЕ ТА НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Таран Мирослав

студент III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Король Марина Михайлівна

доктор економічних наук, професор кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В умовах глобалізації міжнародна торгівля є одним із ключових факторів розвитку світової економіки та національних господарств. Країни активно взаємодіють між собою через експорт та імпорт товарів і послуг, що сприяє економічному зростанню, розвитку виробництва, підвищенню конкурентоспроможності та інтеграції у світовий ринок. Разом із тим держави прагнуть захистити власних виробників, підтримувати стабільність внутрішнього ринку та забезпечувати економічну безпеку. Саме тому важливу роль відіграють інструменти тарифного та нетарифного регулювання міжнародної торгівлі.

Тарифне регулювання міжнародної торгівлі являє собою систему заходів державного впливу на зовнішньоекономічну діяльність через застосування митних тарифів. Основним інструментом тарифного регулювання є мито — податок, що накладається на товари під час їх переміщення через митний кордон держави. Мита можуть бути імпортними, експортними та транзитними, хоча найбільш поширеними у міжнародній практиці є саме імпортні мита. Їх застосування дозволяє державі захищати національних виробників від надмірної іноземної конкуренції, стимулювати розвиток окремих галузей економіки та наповнювати державний бюджет [1].

Існують різні види митних тарифів залежно від способу їх нарахування. Адвалорні мита визначаються у відсотках до митної вартості товару, специфічні — у фіксованій сумі за одиницю продукції, а комбіновані поєднують обидва підходи.

Використання тарифів має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, вони допомагають захистити внутрішній ринок та підтримати національних виробників. З іншого — можуть призводити до зростання цін на імпортні товари, обмеження конкуренції та погіршення міжнародних торговельних відносин [2].

У сучасних умовах більшість держав світу поступово знижують рівень тарифного захисту відповідно до правил Світової організації торгівлі. Основною метою СОТ є забезпечення вільної та справедливої міжнародної торгівлі через скорочення торговельних бар'єрів та створення єдиних правил для всіх учасників світового ринку. Проте навіть за умов лібералізації торгівлі країни продовжують активно використовувати нетарифні методи регулювання [3].

Нетарифне регулювання міжнародної торгівлі охоплює систему заходів, які обмежують або контролюють зовнішню торгівлю без прямого застосування митних тарифів. До основних інструментів нетарифного регулювання належать квоти, ліцензування, технічні стандарти, санітарні та фітосанітарні вимоги, антидемпінгові заходи, субсидії, ембарго та валютні обмеження [2].

Одним із найбільш поширених інструментів нетарифного регулювання є квотування. Квоти встановлюють граничний обсяг товарів, які можуть бути імпортовані або експортовані протягом певного періоду. Такий механізм дозволяє державі контролювати рівень імпорту, підтримувати внутрішнє виробництво та забезпечувати стабільність національного ринку. Ліцензування передбачає необхідність отримання спеціального дозволу на здійснення зовнішньоторговельних операцій, що також дає можливість державі контролювати міжнародну торгівлю окремими товарами.

Важливу роль у сучасній міжнародній торгівлі відіграють технічні бар'єри. Багато країн встановлюють високі вимоги до якості продукції, її безпечності, екологічності та відповідності національним стандартам. Формально такі заходи спрямовані на захист здоров'я населення та навколишнього середовища, однак на практиці вони часто використовуються для обмеження доступу іноземних товарів на внутрішній ринок. Особливо актуальними є санітарні та фітосанітарні заходи у

торгівлі харчовою продукцією, сільськогосподарськими товарами та продукцією тваринного походження.

Окрему роль у системі нетарифного регулювання займають антидемпінгові заходи. Демпінг виникає у випадку, коли товари експортуються за цінами нижчими за їхню реальну ринкову вартість або собівартість виробництва. Це може завдавати значної шкоди національним виробникам країни-імпортера. Для захисту внутрішнього ринку держави застосовують антидемпінгові мита та спеціальні розслідування відповідно до міжнародних правил [3].

Для України питання тарифного та нетарифного регулювання міжнародної торгівлі є надзвичайно актуальним. Після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом Україна отримала можливість інтегруватися у європейський економічний простір та збільшити обсяги експорту до країн ЄС. Водночас українські виробники зіштовхнулися з необхідністю відповідати високим європейським стандартам якості, технічним вимогам та санітарним нормам.

Європейський Союз є прикладом ефективного поєднання тарифного та нетарифного регулювання. Усередині ЄС діє принцип вільного руху товарів без митних бар'єрів між країнами-членами, однак щодо третіх країн застосовується спільна торговельна політика та єдиний митний тариф. Крім того, ЄС активно використовує систему технічних регламентів, екологічних стандартів та механізмів захисту внутрішнього ринку [4].

У сучасних умовах війни та економічної нестабільності Україна змушена приділяти особливу увагу захисту національної економіки. З одного боку, держава зацікавлена у розвитку міжнародної торгівлі та залученні іноземних інвестицій, а з іншого — у підтримці вітчизняних виробників та стратегічно важливих галузей. Саме тому ефективне використання тарифних і нетарифних інструментів регулювання є важливим елементом економічної політики держави [5].

Позитивним аспектом застосування тарифного та нетарифного регулювання є можливість захисту внутрішнього ринку, стимулювання розвитку національного виробництва та підтримка економічної безпеки держави. Водночас надмірне використання обмежувальних заходів може негативно впливати на розвиток

міжнародної торгівлі, спричиняти торговельні конфлікти та знижувати рівень конкуренції на внутрішньому ринку.

Отже, тарифне та нетарифне регулювання міжнародної торгівлі є важливими інструментами державної економічної політики. Вони дозволяють державам контролювати зовнішньоторговельні процеси, захищати національні інтереси та підтримувати стабільність економіки. У сучасному світі країни прагнуть поєднувати принципи вільної торгівлі із необхідністю захисту власного ринку та економічної безпеки. Для України ефективне застосування механізмів тарифного та нетарифного регулювання є важливою умовою інтеграції у світову економіку, розвитку національного виробництва та зміцнення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Список використаних джерел

1. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 560 с.;
2. Дахно І. І. Міжнародна економіка : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 368 с.;
3. Світова організація торгівлі. Офіційний сайт СОТ.;
url World Trade Organization <https://www.wto.org>=
4. Міністерство економіки України. Торговельна політика України.
- <https://www.me.gov.ua>;
5. Митний кодекс України. Офіційний текст документа.
Верховна Рада України –<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>;

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КРАЇН ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ В СИСТЕМІ МЄВ

Форнагель Анастасія

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Ерфан Єва Алоїсівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасна система міжнародних економічних відносин характеризується посиленням ролі країн, що розвиваються, у формуванні глобальних економічних процесів. Їхнє місце у світовій економіці визначається як зростаючою часткою у виробництві світового ВВП, так і активнішим включенням у міжнародну торгівлю, інвестиційні потоки та глобальні виробничі ланцюги. Водночас, попри позитивну динаміку, ці країни продовжують залишатися неоднорідною групою з різним рівнем економічного розвитку та різною глибиною інтеграції у світову економіку.

Загалом країни, що розвиваються, формують значну частину світового економічного простору. За оцінками міжнародних організацій, на їхню групу припадає понад половина населення планети та істотна частка глобального виробництва. Зокрема, у 2024 році на країни з ринками, що розвиваються, припадало близько 40% світового ВВП у паритеті купівельної спроможності, що свідчить про поступове вирівнювання їх економічної ваги порівняно з розвиненими економіками [5]. При цьому динаміка зростання у цих країнах у середньому залишається вищою, ніж у розвинених державах, що забезпечує поступове зміщення глобального економічного балансу.

У сфері міжнародної торгівлі країни, що розвиваються, демонструють значне посилення позицій. Вони дедалі активніше інтегруються у глобальні виробничі ланцюги, збільшуючи обсяги експорту не лише сировини, а й промислової продукції та послуг. Частка торгівлі між самими країнами, що розвиваються, також

істотно зросла — майже до чверті світової торгівлі товарами, що свідчить про формування нових центрів економічної взаємодії поза традиційними ринками розвинених країн. Це поступово змінює структуру світової торгівлі, роблячи її більш багатопольною.

Важливим елементом сучасного стану є активізація участі країн, що розвиваються, у глобальних інвестиційних процесах. Вони виступають як реципієнти прямих іноземних інвестицій, які спрямовуються переважно у промисловість, енергетику, інфраструктуру та сферу послуг. Одночасно частина великих економік цієї групи вже починає виступати як інвестори на міжнародних ринках, що свідчить про поступову зміну їх статусу у світовій економіці.

Однак, попри позитивні тенденції, місце країн, що розвиваються, у міжнародних економічних відносинах залишається асиметричним. Вони залежать від транснаціональних корпорацій, зовнішніх ринків і технологічного імпорту, що обмежує розвиток власних високотехнологічних секторів.

Суттєвим викликом є нерівномірність розвитку цих країн. Одні активно індустріалізуються та цифровізуються, тоді як інші залишаються залежними від сировинного експорту, що формує різні рівні економічної спроможності.

Важливою тенденцією є цифровізація економіки, яка зменшує бар'єри входу на світові ринки та розширює можливості для розвитку бізнесу й економічного зростання [1, с. 263]. Водночас зберігається проблема боргового навантаження, що обмежує інвестиції в розвиток і посилює фінансову залежність країн.

Таким чином, розвиток країн, що розвиваються, є суперечливим: зростає їхня роль у світовій економіці, але зберігаються структурні проблеми та залежність від зовнішніх факторів.

Оцінка ролі інвестиційної діяльності для розвитку економіки країн, що розвиваються. Інвестиції є ключовим фактором розвитку, оскільки забезпечують фінанси, технології та модернізацію економіки, сприяючи інтеграції у світові процеси.

Особливу роль відіграють прямі іноземні інвестиції (ПІІ), які спрямовуються у виробництво, інфраструктуру та послуги. Вони сприяють

технологічному розвитку, зростанню продуктивності та включенню у глобальні ланцюги доданої вартості [2, с. 57].

Водночас інвестиційна діяльність залежить від зовнішніх факторів — економічної ситуації у світі, політичної стабільності та рівня ризиків. У періоди криз обсяги інвестицій скорочуються, що негативно впливає на економічне зростання.

Інвестиції відіграють вирішальну роль у формуванні виробничого потенціалу країн, що розвиваються. Вони дозволяють модернізувати застарілі виробничі потужності, створювати нові підприємства та розширювати експортні можливості. Особливо важливим є їх вплив на розвиток інфраструктури, яка є базовою умовою для функціонування економіки. Інвестиції в транспорт, енергетику та цифрові технології створюють мультиплікативний ефект для всієї економічної системи.

Потоки прямих іноземних інвестицій у країни, що розвиваються, демонструють значну чутливість до глобальних кризових явищ. Найбільше падіння спостерігалось у 2020 році через пандемію COVID-19, однак уже з 2021 року почалося поступове відновлення інвестиційної активності. Це свідчить про збереження інтересу міжнародних інвесторів до ринків, що розвиваються, як до перспективних напрямів капіталовкладень.

Окрім прямих іноземних інвестицій, важливу роль відіграють портфельні інвестиції та міжнародні кредити. Вони забезпечують додаткову ліквідність фінансових ринків країн, що розвиваються, та сприяють розвитку банківського сектору і фондових ринків. Водночас такі форми інвестицій є більш волатильними та можуть швидко змінюватися залежно від глобальних фінансових умов.

Значний вплив інвестиційної діяльності проявляється у сфері зайнятості. Створення нових підприємств та розширення виробництва сприяє формуванню робочих місць, підвищенню рівня доходів населення та зменшенню рівня безробіття. У багатьох країнах, що розвиваються, саме іноземні інвестиції є основним джерелом створення формальної зайнятості у промисловості та сфері послуг.

Водночас ефективність інвестиційної діяльності значною мірою залежить від якості інституційного середовища. Наявність прозорого законодавства, стабільної політичної системи, ефективного судового захисту прав інвесторів та низького рівня корупції є ключовими факторами привабливості країни для іноземного капіталу. Недостатній рівень інституційного розвитку часто стримує приплив інвестицій навіть за наявності значного ресурсного потенціалу [1, с. 264].

Окремо слід відзначити роль інвестицій у технологічному розвитку. Завдяки інвестиціям країни, що розвиваються, отримують доступ до сучасних технологій, інноваційних виробничих процесів та управлінських практик. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних економік і їх поступовому переходу до інноваційної моделі розвитку.

Важливою є також регіональна нерівномірність розподілу інвестицій. Основна частина інвестиційних потоків концентрується у великих та економічно більш стабільних країнах, тоді як найменш розвинені держави залишаються недостатньо залученими до глобальних інвестиційних процесів. Це посилює економічну диференціацію всередині групи країн, що розвиваються.

Таким чином, інвестиційна діяльність відіграє визначальну роль у розвитку економіки країн, що розвиваються, забезпечуючи фінансові ресурси, технологічний прогрес, створення робочих місць та інтеграцію у світову економіку. Водночас її ефективність залежить від стабільності економічного середовища, якості інституцій та здатності держав формувати сприятливий інвестиційний клімат.

Основні тенденції розвитку країн, що розвиваються, у системі МЕВ. Сучасний розвиток країн, що розвиваються, у системі міжнародних економічних відносин (МЕВ) характеризується комплексом динамічних змін, які відображають як трансформацію глобальної економіки, так і внутрішні структурні зрушення в цих державах. Посилення взаємозалежності світових ринків, розвиток цифрових технологій та зміна геоекономічного балансу

сприяють формуванню нових тенденцій, що визначають місце цієї групи країн у глобальній економічній системі.

Однією з ключових тенденцій є зростання їх економічної ваги у світовому господарстві: збільшується частка у ВВП, торгівлі та інвестиціях, що сприяє формуванню багатополлярної економіки.

Важливим є активне включення у глобальні виробничі ланцюги: країни виступають не лише постачальниками сировини, а й виробниками промислової та високотехнологічної продукції, що сприяє індустріалізації.

Суттєвою тенденцією є цифровізація економіки: розвиток електронної комерції, фінансових технологій і платформ знижує бар'єри виходу на міжнародні ринки та підвищує конкурентоспроможність [3].

Зростає роль внутрішньорегіональної торгівлі та інтеграції, що посилює економічну співпрацю і автономність країн у глобальній системі. Відбувається диверсифікація економіки: зменшується залежність від сировинного експорту, розвиваються промисловість, послуги та інновації. Країни, що розвиваються, залишаються важливими реципієнтами іноземних інвестицій і поступово стають інвесторами, змінюючи свою роль у світовій економіці.

Водночас зростає вплив глобальних викликів — кліматичних змін, енергетичної трансформації та геополітичної нестабільності, що вимагає адаптації до нових умов [4, с. 17].

Також підвищується значення людського капіталу: інвестиції в освіту та розвиток навичок сприяють формуванню економіки знань. Отже, країни, що розвиваються, поступово переходять від периферійної ролі до активних учасників глобальної економіки завдяки індустріалізації, цифровізації та інтеграції.

Список використаних джерел

1. Микитин О. Вплив міжнародної конкуренції на стратегічний розвиток економіки країни. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. № 6(324). С. 262–266.
2. Орехова Т. В., Свіргун А. Р. Вплив іноземних інвестицій на економічне середовище. *Економіка і організація управління*. 2023. № 4. С. 52–61.
3. Філіпенко А. С. Світова економіка: підручник. Київ: Либідь, 2020. 582 с.
4. Луцишин З. О. Трансформація міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації. *Міжнародна економічна політика*. 2022. № 1. С. 15–28.
5. Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/global-outlook-on-financing-for-sustainable-development-2025_753d5368-en/full-report/international-trade-as-an-engine-for-development_27826beb.html (дата звернення: 23.04.2026)

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ КОНФЛІКТИ ТА НОВІ МЕХАНІЗМИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Чурей Юліанна

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Ерфан Єва Алоїсівна

кандидат економічних наук, доцент

кафедри міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У сучасних умовах глобалізації міжнародні економічні відносини стали однією з ключових складових розвитку світового господарства. Держави активно взаємодіють між собою через міжнародну торгівлю, інвестиції, фінансові ринки, технологічне співробітництво та інтеграційні процеси. Проте поряд із розвитком міжнародної економічної співпраці дедалі частіше виникають міжнародні економічні конфлікти, які становлять серйозну загрозу стабільності світової економіки.

Економічні конфлікти між державами можуть виникати через боротьбу за ресурси, ринки збуту, технологічне лідерство, енергетичну безпеку або політичний вплив. Вони проявляються у вигляді торговельних воєн, санкцій, валютних суперечок, обмеження доступу до ринків та інших економічних інструментів тиску. У ХХІ столітті міжнародні економічні конфлікти стали особливо актуальними через посилення конкуренції між провідними економіками світу, цифровізацію економіки та геополітичні зміни.

Актуальність теми полягає в тому, що економічні конфлікти впливають не лише на окремі держави, а й на функціонування світової економічної системи загалом. Саме тому важливого значення набуває пошук нових механізмів їх врегулювання, які б забезпечували стабільність міжнародних економічних відносин та сприяли розвитку міжнародного співробітництва.

Міжнародний економічний конфлікт — це суперечність між державами, міжнародними організаціями або транснаціональними корпораціями, що виникає у сфері економічних інтересів і супроводжується застосуванням економічних засобів впливу.

Основними причинами виникнення міжнародних економічних конфліктів є:

1. Нерівномірність економічного розвитку держав

Рівень економічного розвитку країн суттєво відрізняється. Розвинені держави мають значно більші фінансові, технологічні та виробничі можливості, що створює нерівні умови конкуренції. Це часто викликає незадоволення країн, що розвиваються, та стає підґрунтям конфліктів.

2. Боротьба за природні ресурси

Світові ресурси є обмеженими, тому держави прагнуть забезпечити контроль над джерелами енергії, корисними копалинами, водними та продовольчими ресурсами. Особливо гострою є конкуренція за нафту, газ, рідкоземельні метали та інші стратегічні ресурси.

3. Конкуренція на світових ринках

Кожна держава прагне зміцнити свої позиції на міжнародному ринку. Це призводить до застосування протекціоністських заходів: підвищення мит, квотування імпорту, субсидування національного виробника.

4. Валютно-фінансові суперечності

Коливання валютних курсів, боргові кризи, інфляція та нестабільність фінансових ринків часто стають причиною міжнародних економічних конфліктів. Значний вплив мають також міжнародні фінансові організації та кредитна залежність держав.

5. Геополітичні фактори

Економіка сьогодні тісно пов'язана з політикою. Геополітичне суперництво між державами нерідко переходить у сферу економіки через санкції, обмеження експорту технологій або блокування міжнародних проєктів.

Торговельна війна є однією з найпоширеніших форм економічних конфліктів. Вона проявляється у взаємному підвищенні мит, введенні торговельних обмежень та санкцій.

Яскравим прикладом є торговельний конфлікт між США та Китаєм, який супроводжувався взаємним підвищенням тарифів на імпорту товарів. Наслідком стало уповільнення світової торгівлі та порушення глобальних ланцюгів постачання.

Санкції стали одним із найпоширеніших інструментів міжнародного економічного тиску. Вони можуть включати:

- замороження активів;
- обмеження експорту та імпорту;
- заборону фінансових операцій;
- відключення від міжнародних платіжних систем.

Санкційна політика активно застосовується у міжнародних відносинах як альтернатива військовим методам впливу.

Валютні конфлікти

Держави можуть навмисно знецінювати національну валюту для підвищення конкурентоспроможності експорту. Це створює дисбаланси у світовій економіці та провокує конфлікти між країнами.

Енергетичні конфлікти

Енергетичні ресурси мають стратегічне значення для економіки будь-якої держави. Контроль над постачанням енергоносіїв часто використовується як інструмент політичного та економічного впливу.

Технологічні конфлікти

У сучасному світі особливого значення набуває боротьба за технологічне лідерство. Конфлікти виникають через обмеження доступу до новітніх технологій, мікросхем, штучного інтелекту та цифрових платформ.

Міжнародні економічні конфлікти мають значний вплив як на окремі держави, так і на світову економіку загалом.

Основні негативні наслідки:

- зниження темпів економічного зростання;
- скорочення міжнародної торгівлі;
- зростання безробіття;
- інфляція та підвищення цін;
- порушення глобальних ланцюгів постачання;
- фінансова нестабільність;
- погіршення інвестиційного клімату.

Особливо небезпечними є конфлікти між найбільшими економіками світу, оскільки вони впливають на глобальні ринки та міжнародну фінансову систему.

Водночас економічні конфлікти можуть мати і певні позитивні наслідки:

- стимулювання розвитку внутрішнього виробництва;
- пошук нових ринків збуту;
- прискорення технологічного розвитку;
- диверсифікація економіки.

Важливу роль у врегулюванні економічних конфліктів відіграють міжнародні організації:

- Світова організація торгівлі;
- Міжнародний валютний фонд;
- Світовий банк;
- Організація Об'єднаних Націй.

Вони забезпечують переговорний процес, арбітраж та контроль за виконанням міжнародних економічних правил.

Переговори залишаються одним із найефективніших методів врегулювання конфліктів. Вони дозволяють сторонам знайти компроміс без загострення ситуації.

Арбітражні механізми використовуються для вирішення суперечок між державами та компаніями. Їхня перевага полягає у відносній незалежності та правовому характері рішень.

Створення міжнародних економічних об'єднань сприяє зниженню ризику конфліктів через взаємозалежність економік. Прикладом є Європейський Союз.

Сучасні глобалізаційні процеси, цифровізація економіки та зростання взаємозалежності держав зумовлюють необхідність формування нових підходів до врегулювання міжнародних економічних конфліктів. Традиційні інструменти поступово доповнюються інноваційними механізмами, які підвищують ефективність міжнародної співпраці та знижують ризики ескалації суперечок.

Цифрова дипломатія

Використання цифрових технологій суттєво трансформує процес міжнародних переговорів. Онлайн-платформи, відеоконференції та цифрові бази даних забезпечують оперативність комунікації між державами, скорочують часові витрати та підвищують прозорість переговорного процесу.

Використання штучного інтелекту

Штучний інтелект стає важливим інструментом у сфері економічного аналізу та прогнозування. Його застосування дозволяє моделювати економічні кризи, оцінювати ризики, аналізувати наслідки санкційних політик і знаходити потенційні компромісні рішення, що сприяє попередженню конфліктів ще на ранніх стадіях.

Посилення ролі міжнародного права

Умови цифрової економіки та глобалізованих фінансових ринків потребують оновлення міжнародно-правових норм. Актуалізація міжнародного економічного законодавства є ключовою для регулювання нових форм торгівлі, електронної комерції та транскордонних фінансових операцій.

Регіональні механізми співпраці

Зростає значення регіональних економічних об'єднань, які забезпечують координацію економічної політики держав-учасниць. Такі союзи сприяють стабілізації економічних відносин, зниженню конфліктності та розвитку спільних підходів до вирішення суперечок.

Концепція сталого розвитку

Все більше країн орієнтуються на принципи сталого розвитку, що передбачають гармонійне поєднання економічного зростання, соціальної стабільності та екологічної безпеки. Такий підхід формує довгострокову основу для зменшення глобальних економічних конфліктів.

Для України тема міжнародних економічних конфліктів є особливо актуальною через сучасні геополітичні виклики та інтеграцію у світову економіку.

Україна стикається з:

- торговельними обмеженнями;
- енергетичними викликами;
- впливом санкційної політики;
- необхідністю адаптації до міжнародних економічних стандартів.

Водночас Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, розширює економічні зв'язки з країнами Європи та впроваджує реформи для зміцнення економічної стійкості.

Важливим напрямом є інтеграція України до європейського економічного простору, що сприяє модернізації економіки та посиленню міжнародного співробітництва.

Отже, міжнародні економічні конфлікти є невід'ємною складовою сучасних міжнародних відносин. Вони виникають через суперечності економічних інтересів держав, боротьбу за ресурси, ринки та технологічне лідерство.

У сучасному світі економічні конфлікти дедалі більше пов'язані з геополітикою, цифровими технологіями та глобальною конкуренцією. Їхні наслідки впливають не лише на окремі країни, а й на стабільність світової економіки загалом.

Традиційні механізми врегулювання конфліктів потребують модернізації відповідно до нових викликів. Особливого значення набувають цифрова дипломатія, міжнародне право, використання штучного інтелекту та розвиток міжнародного економічного співробітництва.

Для України ефективне врегулювання міжнародних економічних конфліктів має стратегічне значення, оскільки від цього залежить економічна стабільність

держави, її міжнародна конкурентоспроможність та успішна інтеграція у світову економіку.

Список використаних джерел

1. BRICS. (2024). BRICS joint statistical publication 2024. URL: <https://www.brics.org/statistics>
2. UIFuture. Російська Федерація: анатомія економічної поразки - Український інститут майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/rosijska-federacziya-anatomiya-ekonomichnoyi-porazky/>
3. Пастовенський А. Геополітичні трансформації у відносинах єс та росії: вплив внутрішніх і зовнішніх факторів. Scientific journal of the national pedagogical dragomanov university. series 22. political sciences and teaching methodology of socio-political disciplines. 2024. Т. 22, № 36. С. 86–94. URL: <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series22.2024.36.10>
4. Eurostat. EU imports of energy products - latest developments. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_-_latest_developments.

PR У МІЖНАРОДНОМУ МАРКЕТИНГУ

Якимець Анна

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Сідак Святослав Васильович

старший викладач кафедри

міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У сучасних умовах розвитку глобальної економіки PR (паблік рілейшнз) розглядається як один із ключових інструментів стратегічних комунікацій, що безпосередньо впливає на формування та підтримання іміджу компанії. Імідж підприємства сьогодні виступає не лише маркетинговою характеристикою, а й важливим нематеріальним активом, який визначає рівень довіри до бренду, його конкурентоспроможність і позиціонування на ринку. Аналізуючи роль PR у формуванні іміджу, слід зазначити, що він виконує функцію системного управління комунікаційними процесами між організацією та її зовнішнім і внутрішнім середовищем. На відміну від реклами, яка здебільшого орієнтована на стимулювання попиту, PR спрямований на формування довгострокових відносин із громадськістю, створення позитивного інформаційного поля та підвищення рівня довіри до компанії.

У структурі іміджу компанії PR забезпечує формування таких складових, як репутаційна стабільність, суспільне визнання, прозорість діяльності та соціальна відповідальність. Саме через PR-комунікації компанія транслює свої цінності, місію та стратегічні орієнтири, що дозволяє впливати на сприйняття бренду різними цільовими аудиторіями — споживачами, інвесторами, партнерами та державними інституціями [1, с. 78].

Важливим аспектом є взаємодія PR зі ЗМІ, яка виступає основним каналом формування публічного іміджу. Через медіа-інструменти компанія отримує можливість формувати порядок денний, контролювати інформаційні потоки та мінімізувати вплив негативних повідомлень. У цьому контексті значну роль відіграє стратегічне медіапланування та управління інформаційними повідомленнями, що дозволяє формувати бажаний образ організації у суспільстві. Окремого значення набуває кризовий PR, який забезпечує захист репутації компанії у випадку виникнення негативних ситуацій. Ефективність кризових комунікацій визначається швидкістю реагування, рівнем прозорості інформації та здатністю компанії відновлювати довіру цільових аудиторій. У таких умовах PR виконує не лише інформаційну, але й стабілізуючу функцію.

Не менш важливим напрямом є внутрішній PR, який впливає на формування корпоративної культури та іміджу компанії зсередини. Залученість персоналу, рівень комунікації між підрозділами та ідентифікація працівників із цінностями організації безпосередньо відображаються на зовнішньому сприйнятті бренду. Таким чином, внутрішній імідж стає основою зовнішнього репутаційного образу. У сучасних умовах значно зростає роль цифрового PR, що реалізується через соціальні мережі, онлайн-платформи та корпоративні вебресурси. Найпопулярнішим інструментом цифрового PR є соціальні мережі, які стали платформою для продажів та інформування про бренд. Згідно зі статистикою компанії Statcounter станом на 01.03.2023 р. найпопулярнішими соціальними мережами були Facebook, Instagram та Twitter [2]. Цифрове середовище забезпечує оперативність комунікацій, високу охоплюваність аудиторії та можливість інтерактивної взаємодії зі споживачами, що підсилює вплив PR на формування іміджу компанії.

Також важливою складовою є PR у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Участь компаній у соціальних, екологічних та благодійних ініціативах формує позитивне сприйняття бренду та підвищує рівень суспільної довіри. У сучасних умовах споживачі дедалі більше орієнтуються не лише на якість продукції, а й на цінності та етичну поведінку компанії. Крім того, соціально

відповідальна діяльність сприяє зміцненню репутації підприємства на міжнародному ринку та підвищує його інвестиційну привабливість. Вона також дозволяє компаніям формувати довгострокові відносини з клієнтами, засновані на довірі та спільних цінностях.

Ефективність PR-діяльності значною мірою визначається здатністю компаній формувати стійку репутацію, підтримувати довіру цільових аудиторій та забезпечувати довгострокові конкурентні переваги на глобальному ринку. У сучасних умовах PR виступає не лише інструментом комунікації, а й стратегічним механізмом управління іміджем, що безпосередньо впливає на фінансові результати та ринкові позиції міжнародних корпорацій.

Провідні позиції на світовому рекламному ринку займають великі міжнародні холдинги, які демонструють значні фінансові результати та високий рівень глобального впливу. Лідером галузі є WPP, дохід якого становить майже 17 млрд дол. США. Другу позицію займає Omnicom Group із показником близько 15 млрд дол. США. Publicis Groupe у 2021 році отримала дохід на рівні 12,3 млрд дол. США, а Accenture Interactive — 10,3 млрд дол. США. Компанія Interpublic Group of Companies об'єднує кілька великих мереж, серед яких FCB, IPG Mediabrands та McCann Worldgroup, а японська корпорація Dentsu Inc. залишається одним із провідних представників азійського ринку рекламних послуг [3].

Міжнародний PR є важливою складовою глобального маркетингового середовища, що забезпечує формування позитивного іміджу компаній, налагодження ефективної комунікації зі стейкхолдерами та підтримання довгострокових відносин із громадськістю в різних країнах. Його ефективність значною мірою залежить від правильного вибору інструментів, які дозволяють адаптувати комунікаційні повідомлення до культурних, соціальних та економічних особливостей окремих ринків. Одним із базових інструментів міжнародного PR є робота зі ЗМІ. Прес-релізи, інтерв'ю, аналітичні матеріали та медіа-брифінги дозволяють компаніям формувати інформаційне поле навколо бренду та забезпечувати його присутність у міжнародному інформаційному просторі. Важливу роль відіграє співпраця з міжнародними інформаційними

агентствами та локальними медіа, оскільки це сприяє більш точному донесенню повідомлень до цільової аудиторії. Ще одним значущим інструментом є організація PR-івентів. Прес-конференції, міжнародні форуми, виставки, презентації та корпоративні заходи дозволяють компаніям безпосередньо взаємодіяти з партнерами, журналістами та потенційними клієнтами. Такі події формують довіру до бренду та сприяють зміцненню його міжнародної репутації.

У сучасних умовах особливої ваги набувають цифрові PR-інструменти. Соціальні мережі, корпоративні вебсайти, блоги, онлайн-платформи та інфлюенсер-маркетинг дають змогу оперативно комунікувати з глобальною аудиторією, поширювати інформацію та отримувати зворотний зв'язок у режимі реального часу. Як видно зі статистики, у 2022 році найбільше охоплення аудиторії серед соціальних мереж мали Facebook, YouTube, WhatsApp та Instagram [4]. Цифрові технології виступають ключовим чинником зростання глобальних інвестицій у сферу просування та поступово трансформують традиційні засоби масової інформації. Частка цифрової реклами на світовому ринку становила 45,7% у 2020 р. і наблизилася до 50% у 2021 р. [5]. Найдинамічнішими сегментами цифрового середовища залишаються соціальні мережі та онлайн-відео, які демонструють стабільне зростання аудиторії та рекламних інвестицій. Водночас телебачення та радіореклама продовжують зберігати значну частку світового рекламного ринку. Також важливим напрямом розвитку є адресна телевізійна реклама та технології голосових асистентів, які розширюють рекламну аудиторію та підвищують ефективність комунікацій [6].

Важливим інструментом міжнародного PR є кризові комунікації. У випадку виникнення негативних ситуацій компанії застосовують спеціальні стратегії інформування громадськості, спрямовані на мінімізацію репутаційних втрат. Швидка реакція, прозорість та послідовність повідомлень є ключовими чинниками успішного подолання кризових явищ на міжнародному рівні. Також активно використовуються корпоративні зв'язки з громадськістю, що включають реалізацію соціальних та благодійних проєктів, екологічних

ініціатив та програм корпоративної соціальної відповідальності. Такі заходи формують позитивний імідж компанії та підвищують рівень довіри з боку суспільства. Не менш важливим інструментом є внутрішній PR, спрямований на комунікацію всередині міжнародних компаній. Він забезпечує єдність корпоративної культури, підвищує мотивацію персоналу та сприяє ефективній взаємодії між підрозділами в різних країнах.

Отже, інструменти міжнародного PR охоплюють широкий спектр комунікаційних засобів — від традиційної роботи зі ЗМІ до сучасних цифрових платформ і кризових стратегій. Їх комплексне використання дозволяє компаніям ефективно формувати міжнародний імідж, зміцнювати позиції на глобальному ринку та підтримувати довгострокові відносини з різними цільовими аудиторіями.

Список використаних джерел

1. Маркетинг, реклама та PR: новітні технології для бізнесу. Київ: ВСП «КТЕФК ДТЕУ». 2022. 171 с.
2. Socia media stats worldwide. Statcounter: веб-сайт. URL: <http://surl.li/gcjzu> (дата звернення: 11.04.2026).
3. Top 10 ad agencies leading the advertising industry in 2022. URL: <https://www.insiderintelligence.com/insights/advertising-companies/> (дата звернення: 14.04.2026).
4. Global social media statistics research summary 2022. URL: <https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/> (дата звернення: 17.03.2026).
5. Офіційний сайт дослідницької компанії ZenithOptimedia. URL: <http://www.zenithoptimedia.com> (дата звернення: 16.03.2026).
6. Чернишова Л. О. Світовий ринок реклами: основні тенденції розвитку. 2021. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/6.pdf (дата звернення: 21.04.2026).

РОЗДІЛ 2.

МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА

ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Гойс Іванна та Лукачко Дмитро

студенти IV курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Лешанич Мирослав Михайлович

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, зростання міжетнічної мобільності та загострення міжнародних конфліктів проблема захисту прав національних меншин набуває особливої актуальності. Забезпечення рівності, недискримінації, збереження культурної ідентичності, мови та традицій національних меншин є важливим елементом демократичного розвитку держав і підтримання міжнародної стабільності. Попри існування значної кількості міжнародно-правових актів, зокрема документів Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та ОБСЄ, на практиці права національних меншин нерідко порушуються, що призводить до соціальної напруги, дискримінації та міжетнічних конфліктів. Особливо гостро ця проблема проявляється в умовах збройних конфліктів, політичної нестабільності та зростання проявів нетерпимості у світі. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження ефективності міжнародно-правових механізмів захисту прав національних меншин, визначення основних проблем їх реалізації та пошуку шляхів удосконалення міжнародного співробітництва у цій сфері.

Метою дослідження є аналіз міжнародно-правових механізмів захисту прав національних меншин, визначення особливостей їх реалізації в сучасних умовах, а також виявлення проблем і перспектив удосконалення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення прав національних меншин.

Виклад основного матеріалу. Права національних меншин є невід'ємною складовою системи міжнародного захисту прав людини. Їх забезпечення спрямоване на недопущення дискримінації, захист культурної самобутності, мови, релігії та традицій етнічних груп. Особливого значення ця проблема набула після Другої світової війни, коли міжнародне співтовариство усвідомило необхідність створення механізмів запобігання міжетнічним конфліктам та утискам населення за національною ознакою [1].

Одним із перших міжнародних документів, який закріпив принцип рівності людей незалежно від національного походження, стала Загальна декларація прав людини 1948 року [2]. У подальшому ці положення були деталізовані у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року. Зокрема, стаття 27 Пакту гарантує представникам національних меншин право користуватися рідною мовою, сповідувати власну релігію та зберігати свою культуру [3]. Це стало важливим кроком у формуванні міжнародних стандартів захисту меншин.

Важливу роль у розвитку механізмів захисту прав національних меншин відіграє Рада Європи. У 1995 році була прийнята Рамкова конвенція про захист національних меншин, яка зобов'язує держави забезпечувати рівність представників меншин перед законом та створювати умови для розвитку їхньої культури і мови [4]. Наприклад, у Фінляндії шведська меншина має право використовувати рідну мову в органах влади та освіти, а у Бельгії офіційно закріплено мовний поділ держави для забезпечення прав фламандського та франкомовного населення [5].

Окремим міжнародно-правовим актом є Європейська хартія регіональних мов або мов меншин 1992 року, спрямована на підтримку мовного різноманіття [6]. Держави, які ратифікували цей документ, повинні забезпечувати можливість

навчання мовами меншин, використання їх у медіа та культурному житті. Наприклад, в Іспанії каталонська мова активно використовується в освіті та місцевому самоврядуванні Каталонії, що сприяє збереженню національної ідентичності каталонців [7].

Попри існування міжнародних стандартів, у сучасному світі проблема порушення прав національних меншин залишається актуальною. У деяких країнах представники етнічних груп стикаються з дискримінацією, обмеженням мовних прав та проявами ксенофобії. Одним із прикладів є становище уйгурської меншини у Китаї, де міжнародні правозахисні організації неодноразово заявляли про масові порушення прав людини, обмеження релігійної свободи та примусову асиміляцію [8]. Також значний резонанс у міжнародному співтоваристві викликають проблеми ромської меншини у країнах Центральної та Східної Європи, де роми часто зазнають соціальної ізоляції та дискримінації [9].

Для України питання захисту прав національних меншин є важливим у контексті європейської інтеграції. Україна є багатонаціональною державою, у якій проживають угорська, румунська, кримськотатарська, болгарська та інші меншини. Конституція України гарантує рівність громадян незалежно від етнічного походження та право на розвиток національної самобутності [10]. Важливим кроком стало ухвалення Закону України «Про національні меншини (спільноти) України» у 2022 році, який спрямований на вдосконалення державної політики у сфері захисту прав меншин відповідно до європейських стандартів [11].

Висновки. Отже, захист прав національних меншин є важливим напрямом сучасного міжнародного права та необхідною умовою забезпечення прав людини і суспільної стабільності. Незважаючи на існування міжнародних механізмів захисту, проблема дискримінації та порушення прав меншин залишається актуальною у багатьох країнах світу. Для України важливим завданням є подальше вдосконалення законодавства відповідно до європейських стандартів та забезпечення реального захисту культурної й мовної самобутності національних меншин.

Список використаних джерел

1. Буроменський М. В. Міжнародне право : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 336 с.
2. Загальна декларація прав людини 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 11.05.2026).
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 11.05.2026).
4. Рамкова конвенція про захист національних меншин 1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text (дата звернення: 11.05.2026).
5. Pentassuglia G. Minority Groups and Judicial Discourse in International Law. Leiden : Martinus Nijhoff Publishers, 2009. 320 p.
6. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин 1992 р. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/european-charter-for-regional-or-minority-languages> (дата звернення: 11.05.2026).
7. May S. Language and Minority Rights. London : Routledge, 2012. 402 p.
8. Human Rights Watch. World Report 2025. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2025> (дата звернення: 11.05.2026).
9. Kymlicka W. Multicultural Citizenship. Oxford : Oxford University Press, 1995. 296 p.
10. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/ed19960628#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
11. Про національні меншини (спільноти) України : Закон України від 13.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text> (дата звернення: 11.05.2026).

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС СВІТОВИХ ЛІДЕРІВ У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ

Горничар Ольга

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Казакова Людмила Олександрівна

кандидат юридичних наук, доцент

кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. У сучасних міжнародних відносинах політичний дискурс світових лідерів є важливим інструментом формування міжнародної політики, дипломатичних відносин та суспільної думки. Виступи президентів, прем'єр-міністрів і представників міжнародних організацій впливають на сприйняття глобальних конфліктів, міжнародної безпеки та політичної стабільності. Особливої актуальності ця проблема набула в умовах посилення геополітичної конкуренції, інформаційного протистояння та розвитку цифрових медіа, через які політичні меседжі поширюються значно швидше та мають глобальний вплив.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз особливостей політичного дискурсу світових лідерів у міжнародній політиці, визначення його основних функцій та впливу на міжнародні відносини.

Виклад основного матеріалу. Політичний дискурс є складовою політичної комунікації та охоплює сукупність мовних засобів, стратегій і риторичних прийомів, які використовуються політичними лідерами для досягнення певних політичних цілей. У міжнародній політиці дискурс виконує не лише інформаційну, а й переконувальну, маніпулятивну та ідеологічну функції. Через політичну комунікацію держави формують

власний міжнародний імідж, просувають зовнішньополітичні інтереси та впливають на міжнародну громадську думку [1].

Сучасний політичний дискурс характеризується високим рівнем медіатизації та цифровізації. Завдяки розвитку соціальних мереж і цифрових платформ політичні лідери отримали можливість оперативно комунікувати з міжнародною аудиторією без посередництва традиційних медіа. Особливу роль у цьому процесі відіграють платформи X (Twitter), Facebook, Instagram та YouTube, які стали важливими інструментами політичної дипломатії та міжнародної комунікації. Використання цифрових технологій дозволяє політичним лідерам швидко реагувати на міжнародні події, формувати інформаційний порядок денний та мобілізувати підтримку громадськості [2].

Однією з ключових особливостей політичного дискурсу світових лідерів є активне використання риторичних стратегій для легітимізації політичних рішень та зовнішньополітичних дій. У міжнародних виступах політичні лідери часто використовують апеляції до демократії, свободи, прав людини, міжнародного права та безпеки. Такі мовні конструкції сприяють формуванню позитивного іміджу держави та обґрунтуванню її політичної позиції на міжнародній арені. Наприклад, під час міжнародних криз або військових конфліктів політична риторика спрямована на виправдання політичних рішень та консолідацію міжнародної підтримки [3].

Водночас політичний дискурс є важливим інструментом геополітичного суперництва та інформаційного впливу. У сучасних міжнародних відносинах інформаційні війни стали невід'ємною складовою глобальної політики, а політична риторика часто використовується для посилення міжнародної конфронтації. Особливо це проявляється у дискурсі щодо санкційної політики, міжнародної безпеки, територіальних конфліктів та боротьби за політичний вплив. Через політичні заяви держави формують певні міжнародні наративи, які впливають на сприйняття подій світовою спільнотою [4].

Важливим елементом політичного дискурсу є емоційний вплив на аудиторію. Світові лідери активно використовують емоційно забарвлену лексику, символи, метафори та історичні паралелі для посилення впливу своїх виступів. Такі риторичні засоби дозволяють формувати відчуття єдності, небезпеки або необхідності спільних дій. Емоційна складова політичного дискурсу особливо посилюється під час міжнародних криз, військових конфліктів та глобальних викликів [5].

Значну роль у сучасному міжнародному дискурсі відіграють виступи політичних лідерів у рамках міжнародних організацій, зокрема Організації Об'єднаних Націй, НАТО та Європейського Союзу. Саме через міжнародні платформи політичні лідери формують глобальні політичні наративи, визначають ключові напрями міжнародної політики та впливають на систему міжнародних відносин. Виступи на міжнародних форумах часто стають важливими дипломатичними інструментами, які дозволяють державам зміцнювати міжнародне співробітництво та відстоювати власні політичні інтереси [6].

Таблиця 1.

Основні функції політичного дискурсу світових лідерів

Функція	Характеристика
Інформаційна	Передача політичної інформації міжнародній аудиторії
Переконувальна	Формування підтримки політичних рішень
Ідеологічна	Поширення політичних цінностей та ідей
Маніпулятивна	Вплив на громадську думку та поведінку

Дипломатична	Підтримка міжнародного діалогу та співпраці
--------------	---

Джерело: складено автором на основі джерел [1; 2; 3; 4; 5].

Як видно з таблиці 1, політичний дискурс має багатофункціональний характер та є важливим інструментом міжнародної політики. Його вплив посилюється завдяки розвитку цифрових технологій та глобальних медіа. У сучасному світі ефективність політичного дискурсу значною мірою залежить від комунікативної компетентності політичного лідера. Вдале використання мовних стратегій дозволяє формувати міжнародний авторитет держави, зміцнювати дипломатичні позиції та впливати на міжнародний порядок денний. Водночас агресивна або маніпулятивна риторика може призводити до загострення міжнародних конфліктів та посилення політичної напруженості [7].

Висновки. Отже, політичний дискурс світових лідерів є важливим інструментом міжнародної політики, який впливає на формування міжнародної громадської думки, дипломатичних відносин та глобальної безпеки. У сучасних умовах цифровізації та інформаційного протистояння роль політичної комунікації постійно зростає. Ефективний політичний дискурс сприяє зміцненню міжнародного авторитету держави та розвитку міжнародного співробітництва, тоді як маніпулятивна риторика може поглиблювати міжнародні конфлікти та політичну нестабільність.

Список використаних джерел

1. Лукіна Людмила Володимирівна. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування». DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-2.13>
2. Оса Я. В. Політичний дискурс сучасного медіапростору. URL: <https://ir.library.knu.ua/entities/publication/916016ac-c829-49ac-ae00-79d3b1e53152>

3. Оксана Запорожець. Особливості політичного дискурсу у період світової економічної кризи. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/zaporozhets_osoblyvosti.pdf

4. The EU's Role in Fighting Disinformation: Crafting A Disinformation Framework. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/02/the-eus-role-in-fighting-disinformation-crafting-a-disinformation-framework>

5. Петрук В.В. Вербалізація образу України в промовах Джо Байден та Дональда Трампа. URL: <https://theses.oa.edu.ua/DATA/14951/%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%20%D0%92.%D0%92.%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82.pdf>

6. Чернець Ірина Володимирівна. Характеристики воєнно-політичного дискурсу. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6c419bb0-7e7b-4863-bb26-35e566124e5d/content>

7. Ольга Воробйова, Віра Цьокан. Функції сучасного політичного дискурсу та мовні засоби їхньої реалізації (на матеріалі президентських передвиборчих дебатів у США 2020 р.). DOI: <https://doi.org/10.20535/.2024.14.314585>

ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОЦЕСИ ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Довганич Олександра

студентка I курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Бокоч Вікторія Михайлівна

доктор політичних наук

професор кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасний етап розвитку міжнародних економічних і політичних відносин характеризується суттєвими структурними змінами, пов'язаними з трансформацією глобального порядку. Якщо наприкінці ХХ - на початку ХХІ століття глобалізація визначалася як провідна модель розвитку світової системи, то сьогодні помітнішими стають тенденції, які в науковій призмі визначаються як деглобалізація. З. Бауман описує як перехід до «рідкої модерності», де глобальні зв'язки стають менш стабільними та більш вразливими до політичних і економічних потрясінь. Її основними проявами є посилення економічного протекціонізму, регіоналізація міжнародної торгівлі, зростання ролі національної безпеки у формуванні зовнішньої політики держав та перегляд моделей міжнародної економічної взаємозалежності [1].

Причини активізації деглобалізаційних процесів мають багато шаровий характер. Одним із перших сигналів вразливості глобальної економічної системи стала фінансова криза 2008 року, яку Дж. Стігліц розглядає як наслідок надмірної і системної взаємозалежності економік, що посилила ефект глобального шоку [2]. Пандемія COVID-19 суттєво посилила ці тенденції: за даними World Trade

Organization, у 2020 році світова торгівля скоротилася на 5,3 %, що стало одним із найбільших спадів за останні десятиліття [4]. Це засвідчило критичну залежність багатьох держав від зовнішніх виробничих і логістичних ланцюгів.

Отже, одним із ключових наслідків сучасних криз стало переосмислення державами поняття економічної безпеки. У центрі політики надалі частіше опиняються не лише питання економічної ефективності, а й стратегічної автономії. Це пояснює перехід держав від класичної до моделі «гарантованої безпеки», де пріоритетом стає контроль над критично важливими ресурсами, технологіями та виробництвами

Окремим фактором деглобалізації стало загострення геополітичної конфронтації. Повномасштабна війна Росії проти України стала каталізатором глобальних змін, що вийшли далеко за межі регіонального конфлікту. Вона спричинила енергетичну нестабільність, порушення логістичних маршрутів та продовольчі ризики, особливо для країн, залежних від українського експорту зерна. За оцінками International Monetary Fund, вплив війни сприяв зниженню темпів світового економічного зростання більш ніж на 1 % [5]. У цьому контексті сучасні воєнні конфлікти дедалі більше впливають не лише на політичну, а й на економічну структуру світу. Після 2022 року країни ЄС були змушені здійснити масштабну енергетичну переорієнтацію, скоротивши залежність від російських енергоносіїв та активізувавши інвестиції у відновлювану енергетику. Таким чином, війна змінила не лише безпекову ситуацію, а й саму будову світової економіки, прискоривши процеси економічного розмежування.

Ще одним проявом деглобалізації є посилення геоекономічного суперництва між США та Китаєм. Торговельні обмеження, санкційна політика та боротьба за технологічне лідерство демонструють зміну характеру міжнародної конкуренції: економічна взаємозалежність частіше використовується як інструмент політичного впливу. Прикладом цього є санкції США проти китайських технологічних компаній, зокрема Huawei, що стали частиною боротьби за технологічне домінування. Це відповідає ідеям Болдвіна про «переналаштування глобалізації» [3].

Важливою відповіддю держав на ці виклики стало посилення регіоналізації. Сучасні концепції *friend-shoring* та *near-shoring* свідчать про прагнення країн скоротити залежність від глобальних ринків через перенесення виробництва до політично стабільних або географічно близьких партнерів. Зокрема, значна частина виробництв поступово переноситься з Китаю до країн Південно-Східної Азії, таких як В'єтнам та Тайланд, а також до Мексики, що стало новою тенденцією у глобальних ланцюгах постачання. Наприклад, країни Європейського Союзу після енергетичної кризи активізували спільні програми у сфері енергетичної безпеки та розвитку відновлюваних джерел енергії. Це означає зміну форми міжнародної інтеграції, а не її повне згортання. Таким чином, регіоналізацію доцільно розглядати не як альтернативу глобалізації, а як адаптаційний механізм до нових геополітичних викликів.

Водночас зміни охоплюють і сферу міжнародної безпеки. За даними World Economic Forum, серед глобальних ризиків 2025 року визначено міждержавні конфлікти, геоекономічне протистояння, кіберзагрози та енергетичну нестабільність. **23 % опитаних експертів** назвали саме ці ризики визначними [6]. Це свідчить про розширення самого поняття безпеки, яке сьогодні включає не лише військовий, а й економічний, технологічний та ресурсний виміри.

Отже, деглобалізацію недоцільно трактувати як завершення епохи глобалізації. Вона є проявом глибокої трансформації світового порядку, у межах якої змінюються механізми міжнародної взаємодії. Нова модель міжнародних відносин формується навколо принципів економічної стійкості, стратегічної автономії, регіонального партнерства.

Список використаних джерел

1. Бауман З. *Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства*. Київ: Основи, 2021. 218 с.
2. Stiglitz J. *Globalization and Its Discontents Revisited*. New York: W.W. Norton & Company, 2018. 448 p.

3. Baldwin R. *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*. Harvard University Press, 2022. 344 p.

4. World Trade Organization (2020). *World Trade Statistical Review 2020*. Geneva: WTO

https://www.wto.org/?utm_source (Дата звернення: 6.05.2026.)

5. International Monetary Fund (2022). *World Economic Outlook: War Sets Back the Global Recovery*. Washington, DC: IMF

<https://www.imf.org/en/home> (Дата звернення 7.05.2026.)

6. World Economic Forum (2025). *Global Risks Report 2025*. Geneva: WEF.

https://www.weforum.org/?utm_source (Дата звернення 7.05.2026.)

ОРМУЗЬКА ПРОТОКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ВУЗОЛ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Зуб Аліна

студент I курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Бокоч Вікторія Михайлівна

доктор політичних наук

професор кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У сучасних умовах глобалізації світова економіка дедалі більше залежить від стабільності ключових транспортних маршрутів.

Одним із таких стратегічних вузлів є Ормузька протока, через яку проходить значна частина світових поставок нафти та скрапленого природного газу. Будь-які порушення функціонування цього морського коридору можуть мати миттєві наслідки для глобальних ринків, спричиняючи коливання цін на енергоносії та посилення економічної нестабільності.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням геополітичної напруженості в регіоні Перської затоки, що підвищує ризики дестабілізації енергетичних поставок. Таким чином аналіз питання даного маршруту набуває глобального економічного виміру.

Метою цієї роботи є визначити роль Ормузької протоки у забезпеченні стабільності глобальних енергетичних ринків в умовах сучасної геополітичної напруженості.

Завданнями є охарактеризувати географічні та правові особливості Ормузької протоки, проаналізувати її значення для світових енергетичних потоків, дослідити вплив геополітичних конфліктів на функціонування цього

морського коридору та оцінити можливі економічні наслідки її блокування для різних груп країн.

У дослідженні використано методи порівняльного аналізу для оцінки впливу на різні групи країн, контент-аналізу при дослідженні політичних заяв, статистичного аналізу для оцінки обсягів транспортування енергоресурсів та системного підходу з метою комплексного розгляду ролі протоки у світовій економіці.

Ормузька протока — це вузький морський прохід, що розділяє Аравійський півострів та Іран [1]. Цей стратегічний маршрут завдовжки близько 104 морських миль (майже 193 кілометри) з'єднує Перську затоку з Індійським океаном. Ширина протоки коливається від $52 \frac{1}{2}$ миль (близько 94 кілометрів) до $20 \frac{3}{4}$ миль (близько 38 кілометрів) [2].

Складається цей прохід з шляхів завширшки 2 милі (3,7 км) для вхідного та вихідного судноплавства, а також буферної аналогічної ширини [1].

Фактично, територіальні моря Ірану та Оману перетинаються у вузьких частинах протоки. Це питання врегульовано 7 березня 1974 року спільною декларацією, у якій обидві держави домовились про повну співпрацю з метою підтримки безпеки в регіоні та забезпечення свободи судноплавства через цей прохід та прилеглі моря [2].

Хоча судноплавні шляхи в Ормузькій протоці розташовані переважно в територіальних водах Оману й частково в територіальних водах Ірану, потужні іранські військово-морські сили мають можливість здійснювати значний контроль над цим коридором. Міжнародні сили втручалися в минулому, щоб гарантувати безпечний прохід, але близькість протоки до іранського узбережжя та військово-морських баз Ірану дає цій країні перевагу в домінуванні над нею. Регулюються судноплавні шляхи міжнародним морським правом та Конвенцією Організації Об'єднаних Націй з морського права [3].

Цей прохід включає вісім великих островів, з яких сім перебувають під контролем Ірану. Між Іраном та Об'єднаними Арабськими Еміратами існує суперечка щодо приналежності стратегічно важливих островів Абу-Муса,

Великий Тунб і Малий Тунб. Попри це, Іран утримує військову присутність на цих територіях ще з 1970-х років. Крім того, іранські військово-морські сили мають зручний доступ до відкритого моря завдяки базам у Бандар-Аббасі, Бушері та Чахбехарі. Це створює передумови для фактичного контролю над стратегічним маршрутом [4].

Ормузька протока відіграє ключову роль у світовій енергетичній системі, оскільки по ній транспортується п'ята частина всієї нафти, що споживається у світі щодня, а також велика кількість газу [5]. За даними Управління енергетичної інформації (EIA) у 2023 році цей маршрут посідав друге місце у світі серед стратегічно важливих морських «вузьких місць» за обсягами транспортування нафти та нафтопродуктів, через який щоденно проходило близько 20,9 млн барелів цієї продукції. За середніми цінами на нафту того ж року це еквівалентно приблизно 600 млрд доларів на рік.

Близько 20% світового скрапленого природного газу також постачається через протоку, переважно з Катару. За даними уряду США, у 2024 році Катар експортував близько 9,3 мільярда кубічних футів (близько 263 млн метрів кубічних) зрідженого природного газу на день через даний коридор, а Об'єднані Арабські Емірати – близько 0,7 млрд. куб. футів на день (19,8 млн метрів кубічних) [6].

Крім нафти та природного газу, цим шляхом також транспортуються метали, дорогоцінні матеріали, сільськогосподарська продукція, хімікати та добрива.

Основними імпортерами є країни Азії, зокрема Китай, Індія, Японія та Південна Корея, що свідчить про їхню високу залежність від стабільності цього маршруту.

У 2026 році на тлі конфлікту між Ізраїлем, США та Іраном ситуація навколо протоки різко загострилася.

Іран неодноразово заявляв про можливість перекриття цього маршруту та впроваджував дії, що обмежували судноплавство. Водночас офіційного довготривалого абсолютного закриття протоки не відбулось [7].

З боку США також лунали заяви про встановлення контролю над судноплавством у регіоні [8]. Таким чином протока виступає інструментом політичного тиску з обох сторін конфлікту.

У результаті маршрут працює в умовах нестабільності: формально залишаючись відкритим, він на практиці не забезпечує постійний та безпечний прохід суден. Це дозволяє характеризувати ситуацію як режим де-факто блокування, що призвело до зниження інтенсивності перевезень та зростання ризиків для глобальних енергетичних ринків.

Дослідження та прогнози Кільського інституту світової економіки розрізняють кілька груп країн, які найбільше постраждають у разі закриття цього маршруту. До першої відносять держави Перської затоки, Ізраїль, Йорданію та Лебанон, оскільки економічні наслідки для них зумовлені переважно самим конфліктом, а не розглянутими перебоями у постачанні.

Наступна група – країни, що розвиваються, які зазнаватимуть втрат безпосередньо через імпорт енергоносіїв. Країни Південної Азії, Африки та Близького Сходу одночасно страждатимуть з двох причин: прямого зростання цін на енергоресурси та непрямого підвищення цін на продукти харчування. Тому для цих країн закриття даного коридору означатиме ще й кризу продовольчої безпеки.

Серед розвинених країн Японія та Південна Корея особливо вразливі через значну залежність від енергоресурсів, що доставляються з країн Перської затоки. У свою чергу для європейських країн передбачається більш помірний вплив ситуації, що частково пояснюються більш диверсифікованими постачальниками енергії та трубопровідними з'єднаннями за межами Перської затоки [9].

Незважаючи на те, що ситуація, яка наразі склалася в Ормузькій протоці негативно впливатиме на більшість країн, є кілька винятків. Передусім йдеться про росію, що може отримувати вигоду з ряду причин.

Перш за все, після скасування США санкцій щодо російської нафти, галузеві оцінювання свідчать, що країна щотижня заробляє на експорті на близько 150 млн доларів більше. Зокрема відомо, що Індія одразу викупила

близько 30 млн барелів нафти, що становило майже всі доступні російські вантажі в азійських водах. Японія також наголошувала про важливість доступу до нафти з росії, враховуючи зростаючий хаос на Близькому Сході.

Як і багато країн, Японія дедалі більше покладається на нафту з Близького Сходу після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, причому настільки, що у 2025 році на цей регіон припадало 94% імпорту сирої нафти, причому 93% транспортувалося саме через Ормузьку протоку. Хоча винятки щодо російської нафти тепер поширені на всі країни, вони застосовуються лише до нафти, яка вже знаходиться в морі. Однак, оскільки ціни на енергоносії продовжують зростати, шанси на продовження терміну та обсягу поставок дедалі збільшуються.

Крім того, росія, за оцінками аналітиків, може отримувати вигоду від величезних масштабів зброї та боєприпасів, що використовуються США в Ірані, оскільки це вплине на розмір та обсяг тих, які Європа може купити, а потім передати Україні для ведення війни проти РФ [11].

Війна на Близькому Сході прискорила інвестиції в альтернативні маршрути. Одним з таких каналів постачання є нафтопровід «Схід-Захід» (відомий також як «Петролайн»), що з'єднує переробні потужності поблизу Перської затоки з експортним центром на Червоному морі. Пропускна здатність даного нафтопроводу Саудівської Аравії оцінюється у 7 млн барелів на день.

Іншим обхідним шляхом є нафтопровід сирої нафти Абу-Дабі Об'єднаних Арабських Еміратів (нафтопровід Хабшан-Фуджайра). За оцінками, трубопровід може перекачувати 1,5 мільйона барелів на день, а загальна пропускна здатність, становить близько 1,8 мільйона барелів на день [12].

Хоча Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати мають деякі маршрути експорту нафти, які не проходять через водний шлях, інші, включаючи Іран, Ірак, Кувейт, Катар та Бахрейн, покладаються на протоку для доставки переважної більшості свого експорту нафти [13].

Отже, цей морський прохід є одним із ключових транспортних елементів, від стабільності якого безпосередньо залежить функціонування глобальних

енергетичних ринків. Проведений аналіз показав, що загострення геополітичної ситуації в регіоні Перської затоки перетворює протоку на інструмент політичного та економічного впливу, здатний спричинити значні коливання цін на енергоносії та дестабілізацію світових ринків.

Встановлено, що найбільш вразливими до перекриття даного маршруту є країни, які критично залежать від імпорту нафти та газу, зокрема держави Азії, тоді як окремі експортери енергоносіїв можуть отримувати економічні вигоди в умовах зростання цін.

Попри наявність альтернативних шляхів транспортування нафти, їх пропускна здатність є обмеженою, що не дозволяє повною мірою компенсувати можливе блокування Ормузької протоки. Це свідчить про збереження її критичного значення для світової економіки у середньостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Strait of Hormuz Factsheet. *IEA – International Energy Agency*.
URL: <https://www.iea.org/about/oil-security-and-emergency-response/strait-of-hormuz> (date of access: 02.05.2026).
2. Franckx E., Razavi A. The Strait of Hormuz // *The Proceedings of the Symposium on the Straits Used for International Navigation* / ed. B. Öztürk, R. Özkan. — Istanbul: Turkish Marine Research Foundation, 2002. — P. 53–54.
3. Who owns the Strait of Hormuz?. *Encyclopedia Britannica*.
URL: <https://www.britannica.com/question/Who-owns-the-Strait-of-Hormuz> (date of access: 02.05.2026).
4. Strait of Hormuz. *Strauss Center*.
URL: <https://www.strausscenter.org/strait-of-hormuz-geography/> (date of access: 03.05.2026).
5. Singhal M. All you need to know about the Strait of Hormuz. 350.
URL: <https://350.org/all-you-need-to-know-about-the-strait-of-hormuz/?r=UA&c=EU> (date of access: 03.05.2026).

6. Butler G. Iran war: What is the Strait of Hormuz and why does it matter? *BBC*

- *Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio.*

URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c78n6p09pzno> (date of access: 03.05.2026).

7. Al Jazeera Staff, AP, Reuters. Not ‘a litre of oil’ to pass Strait of Hormuz, expect \$200 price tag: Iran. *Al Jazeera*.

URL: <https://www.aljazeera.com/news/2026/3/11/irans-irgc-says-not-one-litre-of-oil-will-get-through-strait-of-hormuz> (date of access: 04.05.2026).

8. Ольга Ковальчук. Трамп заявив, що США мають “повний контроль” над

Ормузькою протокою. *Європейська правда*.

URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2026/04/23/7236123/> (дата звернення: 04.05.2026).

9. Hinz J., Mahlkow H., Sogalla R., Willmann G. *The Security Dividend of Climate Policy* // Kiel Policy Brief. – 2024. – № 206 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: https://www.kielinstitut.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/01b7c020-27e6-4096-8cc5-e037738d2058-KPB_206.pdf (дата звернення: 04.05.2026).

10. Watkins S. Who Really Benefits From the Iran Conflict? Follow the Oil |OilPrice.com. *OilPrice.com*. URL: <https://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Who-Really-Benefits-From-the-Iran-Conflict-Follow-the-Oil.html> (date of access: 04.05.2026).

11. Meredith S., Graham E. The two oil pipelines helping Saudi Arabia and UAE bypass the Strait of Hormuz. *CNBC*.

URL: <https://www.cnn.com/2026/03/12/strait-of-hormuz-oil-pipelines-iran-war-saudi-arabia-uae.html> (date of access: 03.05.2026).

12. Ellyatt H. Oil exporters scramble for routes beyond Hormuz – but there are no easy options. *CNBC*. URL: <https://www.cnn.com/2026/04/23/strait-hormuz->

[closure-alternative-routes-middle-east-oil-gas-pipelines.html](#) (date of access: 04.05.2026).

ЧОМУ ЗМІШАНІ РЕСПУБЛІКИ СТАЮТЬ ПОПУЛЯРНІШИМИ? (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ)

Клаус Аліна

студентка I курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Панова Альона Олегівна

доктор філософії, доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Питання популярності змішаних республік є важливим для сучасної політичної науки, оскільки воно стосується не лише формального устрою держави, а й практичного механізму прийняття політичних рішень. У класичному розумінні змішана республіка, або напівпрезидентська система, поєднує дві ключові риси: наявність президента, який обирається народом на визначений строк, і наявність прем'єр-міністра з урядом, що залежать від парламентської підтримки. Саме таке поєднання було концептуально описане М. Дюверже, який розглядав напівпрезиденталізм як окрему модель між президенталізмом і парламентаризмом [1].

У науковій літературі змішану республіку часто пояснюють через ідею подвійної виконавчої влади. В. Литвин зазначає, що напівпрезидентська система відрізняється від президентської та парламентської саме тим, що президент має самостійну демократичну легітимацію, а уряд залишається відповідальним перед парламентом [2]. Це означає, що джерело виконавчої влади є не одномірним: президент спирається на прямий мандат виборців, а уряд - на парламентську більшість. Звідси виникає головна перевага, але водночас і головний ризик змішаної республіки: вона дозволяє розподіляти владу між

декількома центрами, але потребує високої політичної культури та чітких правил взаємодії.

Популярність змішаних республік можна пояснити тим, що багато сучасних держав намагаються уникнути крайнощів. Чиста президентська система може давати швидкість рішень і сильне лідерство, але за слабких стримувань і протидії вона створює ризик концентрації влади в руках однієї особи. Чиста парламентська система, навпаки, посилює роль парламенту та партій, але в умовах фрагментованого політичного поля може призводити до частих урядових криз. Змішана республіка пропонує компроміс: президент може виконувати роль арбітра,

гаранта державності або політичного лідера, а уряд водночас залишається пов'язаним із парламентською відповідальністю.

Франція є одним із найвідоміших прикладів змішаної республіки. Конституція Французької Республіки 1958 року визначає президента як гаранта дотримання Конституції, належного функціонування публічної влади та безперервності держави. Уряд, відповідно до Конституції, визначає і проводить політику нації, а прем'єр-міністр керує діяльністю уряду [3]. Тобто французька модель юридично не зводиться до абсолютного президентського правління: у ній існує урядова відповідальність, парламентська процедура і конституційно визначений розподіл компетенцій.

Практична сила французької П'ятої республіки полягає у здатності поєднувати стабільне президентське лідерство з парламентською системою формування уряду. Офіційний опис інституцій Франції підкреслює, що президент обирається прямим загальним голосуванням на п'ять років, призначає прем'єр-міністра, головує в Раді міністрів, може розпустити Національні збори, а прем'єр-міністр є відповідальним перед парламентом [4]. Саме ця конструкція робить французьку систему гнучкою: коли президент має парламентську більшість, він фактично стає головним політичним центром; коли більшість належить опозиції, виникає співіснування президента й уряду різних політичних сил, тобто кохабітація.

Для Франції змішана республіка стала відповіддю на нестабільність попередньої Четвертої республіки, де уряди часто змінювалися, а парламентська фрагментація ускладнювала довгострокову політику. Сильний президентський інститут у П'ятій республіці був покликаний забезпечити політичну тяглість, але без повного відмовлення від парламентської демократії. Тому французький приклад показує одну з причин популярності змішаних моделей: вони дають змогу зберегти парламентаризм, але одночасно створити стабільний центр державного керівництва.

Україна також має ознаки змішаної республіки, хоча її модель істотно відрізняється від французької. Конституція України закріплює, що Україна є республікою, носієм суверенітету і єдиним джерелом влади є народ, а державна влада здійснюється на засадах поділу на законодавчу, виконавчу і судову [5]. Президент України обирається громадянами і має окремий конституційний статус глави держави, тоді як Кабінет Міністрів функціонує у зв'язку з парламентом та політичною більшістю. Отже, українська модель не є ні класично президентською, ні чисто парламентською.

Важливо, що Конституційний Суд України прямо вказував на змішаний характер форми державного правління в Україні. В офіційному виданні Конституції з правовими позиціями Конституційного Суду наведено висновок, що із системного аналізу статей 5, 83, 85, 87, 102, 103, 106, 107, 113, 114 і 115 Конституції випливає: Україна є республікою зі змішаною формою державного правління [6]. Ця позиція є важливою, бо вона підтверджує змішану природу української системи не лише на рівні політологічного аналізу, а й у конституційно-правовій площині.

Причина привабливості змішаної моделі для України полягає у потребі поєднати декілька завдань одночасно. По-перше, суспільство очікує від президента

персональної відповідальності за стратегічні напрями розвитку, безпеку, міжнародне представництво та політичне лідерство. По-друге, демократичний устрій вимагає, щоб уряд не був повністю відокремлений від

парламенту, адже саме парламент представляє політичну різноманітність суспільства. По-третє, в умовах багатопартійності та коаліційних домовленостей змішана система дає можливість створювати уряд на основі парламентської підтримки, не позбавляючи президента ролі загальнонаціонального політичного арбітра.

Разом з тим український досвід показує, що змішана республіка не автоматично гарантує ефективність влади. У сучасних дослідженнях звертається увага на проблему політичного дуалізму в Україні: нечіткий розподіл повноважень між президентом і прем'єр-міністром може провокувати конфлікти, інституційну нестабільність та боротьбу за контроль над виконавчою владою [7]. Отже, популярність змішаної республіки не означає її безумовної досконалості. Вона потребує розвинених партій, відповідального парламенту, зрозумілих конституційних процедур і політичної готовності до компромісу.

Якщо порівняти Францію та Україну, можна побачити спільну логіку, але різні результати функціонування змішаної республіки. У Франції сильний президентський центр поєднується з усталеними інститутами, традицією державної служби та зрозумілими правилами партійної конкуренції. В Україні змішана модель працює в умовах постійної трансформації політичної системи, змін балансу повноважень і впливу воєнних, безпекових та суспільних викликів. Тому для Франції змішана республіка стала інструментом стабілізації, а для України - одночасно механізмом балансу і джерелом дискусій про майбутню конституційну реформу.

Змішані республіки стають привабливішими також через те, що вони відповідають запиту на персоналізоване лідерство без повного демонтажу парламентського контролю. У сучасних демократіях громадяни часто очікують, що держава матиме впізнаваного політичного лідера, здатного швидко реагувати на кризи, представляти країну на міжнародній арені та брати політичну відповідальність. Водночас суспільство не готове відмовлятися від парламентської підзвітності уряду, адже парламент є простором представництва різних груп і регіонів. Змішана республіка дозволяє поєднати ці два очікування.

Ще однією причиною популярності є адаптивність такої системи. Р. Елджі зазначав, що напівпрезиденталізм став поширеним конституційним вибором у багатьох країнах, особливо в період демократизації, оскільки держави шукали проміжну модель між президентським і парламентським правлінням [8]. Для нових або перехідних демократій це особливо важливо: суспільство може не мати достатньо сильних партій для чистого парламентаризму, але водночас може побоюватися надмірної концентрації влади в президентській системі. Змішана модель дає можливість поступово вибудовувати політичний баланс.

Однак саме через свою адаптивність змішана республіка є складною. Її ефективність залежить не тільки від тексту Конституції, а й від партійної системи, політичної культури, незалежності судів, якості державного управління та поваги до конституційних обмежень. Якщо президент, парламент і уряд сприймають одне

одного як конкурентів, а не як частини єдиного механізму влади, змішана модель може перетворитися на постійний конфлікт. Якщо ж існує культура відповідальності, вона може забезпечити баланс і стабільність.

Таким чином, відповідь на питання, чому змішані республіки стають популярнішими, полягає не в їхній ідеальності, а в їхній компромісній природі. Вони дозволяють поєднати демократичну легітимацію президента, парламентський контроль над урядом і гнучкість виконавчої влади. Приклад Франції показує, що така модель може бути стабілізаційною, якщо вона спирається на сталі інститути та зрозумілу політичну практику. Приклад України демонструє, що змішана республіка може бути корисною для балансу влади, але водночас потребує постійного уточнення повноважень і розвитку політичної відповідальності.

Отже, змішана республіка є популярною не тому, що усуває всі ризики державного управління, а тому, що намагається поєднати сильні сторони різних моделей. Вона зберігає народну легітимність президента, дає парламенту важелі контролю над урядом і створює простір для політичного компромісу. Для України та Франції ця форма правління має різне історичне значення, але в обох

випадках вона показує прагнення знайти баланс між ефективністю влади та демократичним обмеженням політичної сили.

Для узагальнення основні відмінності між французькою та українською моделями можна подати таким чином:

Таблиця 1

Критерій	Франція	Україна	Значення для теми
Історичний мотив	Подолання урядової нестабільності Четвертої республіки	Пошук балансу між президентським лідерством і парламентською відповідальністю	Змішана модель виникає як відповідь на кризу або потребу рівноваги
Президент	Сильний політичний центр, обраний прямим голосуванням	Глава держави з власним мандатом і важливими конституційними повноваженнями	Громадяни отримують персоналізоване представництво
Уряд	Прем'єр-міністр і уряд відповідальні перед парламентом	Кабінет Міністрів пов'язаний із парламентською більшістю та конституційною процедурою формування	Парламент зберігає контроль над виконавчою владою
Головний ризик	Кохабітація та розподіл влади між різними політичними силами	Політичний дуалізм і конкуренція між інститутами	Популярність моделі не скасовує потреби в чітких правилах

Порівняння підтверджує, що змішана республіка не має єдиного універсального зразка. Її реальний зміст залежить від того, як саме розподілено повноваження між президентом, урядом і парламентом, а також від того, наскільки політичні актори готові діяти в межах конституційної логіки. Саме тому Франція та Україна є корисними прикладами: вони демонструють одну форму правління, але різні політичні умови її реалізації.

Список використаних джерел

1. Duverger M. A New Political System Model: Semi-Presidential Government. *European Journal of Political Research*. 1980. Vol. 8, No. 2. P. 165–187. URL: <https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2021/01/MAURICE-DUVERGER Article.pdf>.
2. Lytvyn V. Theory and Typology, Challenges and Consequences of Semi Presidentialism within Republican Form of Government and Prospects for its Reformation in Ukraine. *The Annals of the University of Bucharest: Political Science Series*. 2016. Vol. 18, No. 1. P. 35–65. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Lytvyn_Theory_and_Types_SP.pdf.
3. Constitution of October 4, 1958. Conseil constitutionnel. URL: https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/2018-10/constitution_anglais.pdf.
4. The institutions. Élysée. URL: <https://www.elysee.fr/en/french-presidency/the-institutions>.
5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Конституція України: офіційне видання із правовими позиціями Конституційного Суду України. Конституційний Суд України. 2021. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/commemorative_constitution_2021.pdf.
7. Maslov Yu. Elimination of Political Dualism to Establish Parliamentary Democracy in Ukraine. *Evropský politický a právní diskurz*. 2025. Vol. 12, No. 3. P. 53–65. DOI: <https://doi.org/10.46340/eppd.2025.12.3.5>. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2025/2025-12-3/07.pdf>.
8. Elgie R. Semi-Presidentialism: An Increasingly Common Constitutional Choice. In: Elgie R., Moestrup S., Wu Y.-S. (eds.). *Semi-Presidentialism and Democracy*. Palgrave Macmillan, 2011. P. 1–20. URL: https://link.springer.com/content/pdf/10.1057/9780230306424_1

МОВА ДИПЛОМАТІЇ: ЯК ФОРМУЮТЬСЯ МІЖНАРОДНІ ПЕРЕГОВОРИ

Лакатош Марина

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний Університет»

керівник: Казаков Людмила Олександрівна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. У сучасному світі міжнародні переговори є одним із головних інструментів підтримки політичних, економічних і культурних відносин між державами. У процесі глобалізації роль дипломатичної комунікації постійно зростає, адже саме через переговори вирішуються міжнародні конфлікти, укладаються міждержавні угоди та формуються напрями міжнародного співробітництва. Водночас успішність переговорного процесу значною мірою залежить від мовних засобів, які використовують дипломати. Мова дипломатії є не лише способом передачі інформації, а й інструментом впливу, переконання та досягнення компромісу.

Мета дослідження. Метою тез є дослідження особливостей дипломатичної мови та аналіз основних чинників, які впливають на формування міжнародних переговорів у сучасному світі.

Виклад основного матеріалу. Дипломатична мова є особливим різновидом офіційно-ділового стилю, який використовується у сфері міжнародних відносин. Її основними рисами є точність, логічність, нейтральність, офіційність і стриманість. У дипломатичному спілкуванні важливо уникати різких висловлювань, категоричних оцінок і двозначності,

оскільки навіть незначна мовна помилка може вплинути на міжнародні відносини між державами [1].

Основною функцією дипломатичної мови є забезпечення ефективної міжнародної комунікації. Саме через дипломатичні переговори держави можуть досягати компромісів, узгоджувати спільні рішення та врегульовувати конфлікти мирним шляхом. У міжнародній практиці дипломатична мова використовується під час офіційних зустрічей, конференцій, підписання міжнародних договорів, діяльності міжнародних організацій та міждержавного листування [2].

Одним із найважливіших елементів міжнародних переговорів є дипломатичний етикет. Він включає правила офіційного спілкування, форми звертання, дотримання протоколу та особливості мовленнєвої поведінки. Дотримання дипломатичного етикету сприяє створенню атмосфери взаємної поваги між сторонами переговорного процесу. Саме тому дипломати повинні володіти не лише іноземними мовами, але й знати культурні та комунікативні особливості інших країн [3].

Міжнародні переговори формуються під впливом декількох важливих чинників. Одним із них є політичний контекст. Залежно від міжнародної ситуації дипломати можуть використовувати більш жорсткі або більш нейтральні мовні конструкції. Наприклад, під час кризових переговорів часто застосовуються формулювання, спрямовані на зниження напруженості та уникнення відкритого конфлікту. У таких випадках використовуються фрази на зразок: «сторони продовжують консультації», «питання потребує подальшого обговорення», «досягнуто певного прогресу» [4].

Важливу роль у формуванні переговорного процесу відіграє міжкультурна комунікація. Представники різних держав мають відмінні традиції спілкування, що може впливати на хід переговорів. Наприклад, у країнах Західної Європи та США переважає більш прямий стиль комунікації, тоді як у країнах Східної Азії характерними є стриманість, непрямі висловлювання та уникнення відкритої

критики. Через це дипломати повинні враховувати культурні особливості співрозмовників, щоб уникнути непорозумінь і комунікативних бар'єрів [5].

Особливого значення у сучасній дипломатії набуває англійська мова, яка є основною мовою міжнародного спілкування. Більшість міжнародних конференцій, офіційних документів і переговорів проводяться саме англійською мовою. Водночас Організація Об'єднаних Націй використовує шість офіційних мов: англійську, французьку, іспанську, китайську, арабську та російську [6].

Таблиця 1.

Основні особливості дипломатичної мови

Особливість	Характеристика
Точність	Уникнення двозначності та нечітких формулювань
Нейтральність	Відсутність емоційно забарвленої лексики
Формальність	Використання офіційно-ділового стилю
Стриманість	Пом'якшення критики та конфліктних висловів
Міжкультурність	Урахування культурних особливостей співрозмовника

Джерело: складено автором на основі джерел [1; 3; 5].

Проаналізувавши основні особливості дипломатичної мови, представлені в таблиці 1, можна визначити, що найбільший вплив на ефективність міжнародних переговорів мають точність і нейтральність мовлення. Саме вони дозволяють дипломатам уникати двозначності, конфліктних формулювань та неправильного трактування офіційних заяв. Формальність дипломатичної мови забезпечує дотримання міжнародного протоколу та офіційного стилю спілкування між державами.

Не менш важливим є принцип стриманості, оскільки використання пом'якшених мовних конструкцій допомагає підтримувати конструктивний діалог навіть у складних політичних ситуаціях. Водночас міжкультурний аспект дипломатичної комунікації сприяє кращому взаєморозумінню між представниками різних держав і допомагає уникати комунікативних бар'єрів. Таким чином, усі наведені в таблиці особливості є взаємопов'язаними та формують основу успішного проведення міжнародних переговорів.

Крім того, сучасні міжнародні переговори значно змінилися під впливом цифрових технологій. Онлайн-конференції, соціальні мережі та швидке

поширення інформації посилили роль публічної дипломатії. Сьогодні офіційні заяви політичних лідерів миттєво стають доступними світовій аудиторії, що підвищує відповідальність дипломатів за кожне висловлювання. Будь-яка помилка або неправильно сформульована заява може викликати міжнародний резонанс [7].

Важливою складовою міжнародних переговорів є також невербальна комунікація. Жести, інтонація, міміка та поведінка дипломатів можуть впливати на сприйняття інформації не менше, ніж самі слова. Наприклад, стриманий тон, впевнена поведінка та дотримання офіційного стилю створюють позитивний імідж держави та сприяють ефективному веденню переговорів [8].

У сучасних умовах дипломатична мова виконує не лише комунікативну, але й стратегічну функцію. За допомогою мовних засобів держави можуть формувати міжнародний імідж, зміцнювати політичний авторитет і впливати на громадську думку. Саме тому професійна підготовка дипломатів передбачає високий рівень мовної компетенції, знання міжнародного права, політики та психології спілкування.

Висновки. Отже, мова дипломатії є важливим елементом міжнародних відносин і одним із головних інструментів формування міжнародних переговорів. Ефективність дипломатичної комунікації залежить від точності мовлення, дотримання дипломатичного етикету, міжкультурної компетентності та вміння використовувати нейтральні мовні конструкції. У сучасному світі роль дипломатичної мови постійно зростає, оскільки саме вона забезпечує мирне врегулювання конфліктів, розвиток міжнародного співробітництва та підтримку політичного діалогу між державами.

Список використаних джерел

1. Berridge G. R. *Diplomacy: Theory and Practice*. Palgrave Macmillan, 2015. <https://link.springer.com/book/10.1057/9781137445520>
2. Nicolson H. *Diplomacy*. Oxford University Press, 1963. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.14552/page/n25/mode/2up>

3. Satow E. *Satow's Diplomatic Practice*. Oxford University Press, 2017.
<https://global.oup.com/academic/product/satows-diplomatic-practice-9780192859594?cc=ua&lang=en&>
4. Kissinger H. *Diplomacy*. Simon & Schuster, 1994.
https://apply.vu.lt/courses/course/177-politics-global-challenges?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=search_2026_spring_ukraine&utm_content=politics_global
5. Hofstede G. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. McGraw-Hill, 2010. https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/900222/mod_resource/content/1/G.Hofstede_G.J.Hofstede_M.Minkov%20-%20Cultures%20and%20Organizations%20-%20Software%20of%20the%20Mind%203rd_edition%202010.pdf
6. United Nations. Official Languages. <https://www.un.org/en/our-work/official-languages>
7. Bjola C., Holmes M. *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. Routledge, 2015. <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781315730844/digital-diplomacy-corneliu-bjola-marcus-holmes>
8. Hall E. T. *Beyond Culture*. Anchor Books, 1976.
https://monoskop.org/images/6/60/Hall_Edward_T_Beyond_Culture.pdf

ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ У СУЧАСНИХ КОНФЛІКТАХ

Липчей Іван

студент I курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Бокоч Вікторія Михайлівна

доктор політичних наук

професор кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Анотація. У статті детально досліджується значення офшорних юрисдикцій у сучасних політичних та економічних процесах на тлі глобалізації та геополітичної нестабільності. Особлива увага приділяється функціонуванню офшорних зон як інструментів податкової оптимізації і захисту активів, а також їх впливу на переміщення капіталу з національних економік. Проаналізовано роль офшорів, «тіньового флоту» та криптовалют як засобів для обходу міжнародних санкцій, зокрема за прикладами Ірану й Російської Федерації. Відзначено класифікацію юрисдикцій на основі рівня регуляторного контролю згідно з даними МВФ, а також розглянуто діяльність міжнародних організацій, зокрема ОЕСР і FATF, у сфері фінансового моніторингу. У статті запропоновано шляхи посилення контролю над офшорною активністю, спрямовані на боротьбу з відмиванням коштів і підвищення прозорості міжнародної фінансової системи.

Abstract. The article provides a detailed study of the significance of offshore jurisdictions in contemporary political and economic processes against the backdrop of globalization and geopolitical instability. Particular attention is paid to the functioning of offshore zones as tools for tax optimization and asset protection, as well

as their impact on capital flight from national economies. The role of offshore structures, the "shadow fleet," and cryptocurrencies as means to circumvent international sanctions is analyzed, specifically through the examples of Iran and the Russian Federation. The article notes the classification of jurisdictions based on the level of regulatory oversight according to IMF data and examines the activities of international organizations, such as the OECD and FATF, in the field of financial monitoring. Furthermore, the study proposes methods to strengthen control over offshore activity aimed at combating money laundering and increasing the transparency of the international financial system.

Ключові слова: офшорні юрисдикції, міжнародна міграція капіталу, податкова конкуренція, міжнародні санкції, відмивання коштів, тіньовий флот, криптовалюти, OFAC, FATF, фінансова прозорість.

Key words: offshore jurisdictions, international capital migration, tax competition, international sanctions, money laundering, shadow fleet, cryptocurrencies, OFAC, FATF, financial transparency.

Мета: Визначити роль офшорних юрисдикцій у сучасній системі міжнародних відносин та проаналізувати механізми їх трансформації з інструментів податкової оптимізації на важелі геополітичного впливу та обходу санкційних обмежень.

Завдання: типологізувати офшорні юрисдикції за рівнем регуляторного нагляду, розкрити механізми використання санкцій США як інструменту геополітичного тиску, виявити закономірності побудови тіньових мереж обходу обмежень та оцінити роль криптовалют у сучасній еволюції офшорних схем.

У сучасному світі міжнародна міграція капіталу стала одним з ключових явищ світової політики, особливо помітною через призму глобалізаційних процесів. Саме ці зрушення і змушують держав конкурувати за відстоювання власних економічних інтересів у цьому напрямку. Одним із найбільш ефективних механізмів реалізації цієї стратегії стали податкові пільги та різні привілеї, а їх застосування одними державами призводить до вживання аналогічних або контрзаходів іншими суб'єктами, що створює складну і

багаторівневу систему взаємозалежності. У такій ситуації дедалі ширшого поширення та уваги набувають офшорні юрисдикції, зокрема на тлі геополітичних змін та сучасних конфліктів.[1]

Офшорні юрисдикції- це держава чи окрема територія, де для суб'єктів економічного господарювання створені особливі умови ведення їх діяльності, зокрема законодавство яких частково або повністю звільняє від оподаткування доходи компаній, отримані поза межами кордонів юрисдикції їх реєстрації. Основною умовою для того, щоб вважати компанію офшорною, повинна бути відсутність будь-яких проявів її функціонування на території реєстрації.[2]

На думку деяких експертів, близько 55% міжнародного капіталу знаходиться саме в офшорних зонах, а через них проводиться більша частина фінансових операцій та послуг.[3]

Специфіка функціонування даного механізму полягає в його амбівалентному характері: підвищуючи економічну ефективність, вони також можуть сприяти незаконній фінансовій діяльності. Основною перевагою офшорних зон є їх здатність залучати іноземний капітал завдяки низькому рівню оподаткування, спрощеному валютному регулюванню та відсутності суттєвих обмежень на рух фінансових ресурсів. Крім того, функціонування таких юрисдикцій сприяє створенню нових робочих місць, що, у свою чергу, позитивно впливає на підвищення рівня життя населення. Негативні наслідки функціонування офшорних юрисдикцій безпосередньо пов'язані з податковою конкуренцією. Капітали, які спрямовуються до податкових гаваней, могли б залишатися в національних економіках за умови рівних умов податкової політики між різними країнами. Водночас офшорні зони створили можливість для відтоку колосальних обсягів фінансових ресурсів із національних економік, що неминуче завдає їм значних економічних збитків. Особливо гострою залишається проблема контролю за цією діяльністю, адже важко провести чітку межу між незаконною активністю (такою як відмивання грошей або ухилення від сплати податків) і законними способами оптимізації чи уникнення оподаткування.[2]

Серед міжнародних організацій, які займаються створенням і веденням списків офшорних зон (юрисдикцій), найбільшим авторитетом користуються: Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та Міжнародний міжурядовий орган по боротьбі з відмиванням кримінальних капіталів і фінансування тероризму (FATF – Financial Action Task Force).

Саме наявність вищезазначених преференцій робить офшори ключовим елементом світової фінансової системи, що змушує міжнародні інституції, зокрема МВФ, запроваджувати класифікацію юрисдикцій для моніторингу капітальних потоків. Група I охоплює юрисдикції, які переважно вважаються кооперативними, з високим рівнем нагляду, що здебільшого відповідає міжнародним стандартам. Сюди входять такі держави, як Швейцарія та Люксембург. Група II включає країни з процедурами нагляду та співпраці, які мають помітні прогалини у відповідності до міжнародних стандартів. Учасники цієї групи, як-от Бермуди чи Мальта, потребують значного покращення. Група III стосується юрисдикцій із низьким рівнем нагляду та/або відсутністю співпраці з міжнародними регуляторами. Такі країни, як Кайманові острови, Британські Віргінські острови та Панама, чинять мінімальні або зовсім не роблять зусиль для відповідності міжнародним нормам.[4]

Цілком логічним є припущення, що компанії або особи, внесені до санкційних списків чи залучені до діяльності, спрямованої на уникнення впливу санкцій, віддаватимуть перевагу юрисдикціям, які не відповідають міжнародним стандартам регулювання, нагляду та моніторингу. Водночас компанії або фізичні особи, які переміщують активи за кордон з метою уникнення конфіскації майна, мінімізації впливу економічної волатильності або уникнення надмірного податкового навантаження у власній країні, будуть схилитися до вибору юрисдикцій із високим рівнем регуляторного нагляду та співпраці на міжнародному рівні.

Саме ця диференціація офшорних зон за ступенем прозорості дозволяє провідним державам використовувати їх як інструмент селективного тиску. Зокрема, уряд США все активніше використовує цільові фінансові санкції

для досягнення широкого спектра цілей, включно з боротьбою з наркоторгівлею та стримуванням ядерного розповсюдження. Такі санкції спрямовані на створення економічного тиску на лідерів та еліти, які несуть пряму відповідальність за впровадження політик, що підпадають під санкційний вплив. Головними об'єктами таких заходів стають фізичні особи, компанії та організації. Завдяки своєму домінуючому становищу на світових фінансових ринках, економічній потужності та ролі долара США як провідної світової резервної валюти, Сполучені Штати мають унікальні можливості для здійснення моніторингу дотримання і забезпечення виконання цих санкцій у глобальному масштабі. Вони доповнюють санкції різноманітними фінансовими інструментами, що дозволяє блокувати трансфер коштів до чи з певних країн і корпорацій, заморожувати активи, а також обмежувати доступ до міжнародної міжбанківської системи SWIFT.

Разом із збільшенням частоти використання цільових санкцій уряд США приділяє дедалі більше уваги посиленню механізмів моніторингу і забезпечення дотримання санкційних програм. Важливою складовою цієї стратегії є зміцнення Офісу контролю за іноземними активами (OFAC), підрозділу Міністерства фінансів США, який відповідає за адміністрування та виконання цих заходів. Крім того, США активно використовують позатериторіальні механізми, що дозволяють застосовувати санкції не лише до вітчизняних компаній, але й до іноземних фірм, тим самим розширюючи їхній вплив. Офіс OFAC значно посилив свої інструменти моніторингу, а також отримав широкі повноваження для накладання штрафів на порушників. З часом спостерігається суттєве зростання кількості фізичних і юридичних осіб, внесених до списку SDN (Specially Designated Nationals), а також збільшення розміру штрафів і загальної кількості санкцій, накладених на компанії, які не виконують відповідних вимог.[4]

Показовим прикладом застосування офшорних юрисдикцій як засобу геополітичного впливу є діяльність транснаціональних мереж, пов'язаних із торгівлею іранською та російською нафтою. Розслідування OFAC у 2025 році

виявило розгалужену систему підприємств і судноплавних структур, зареєстрованих в ОАЕ, на Маршаллових і Сейшельських Островах, а також у низці інших юрисдикцій, що використовувалися для приховування реальних власників суден, обходу санкцій та забезпечення експорту енергоносіїв. Крім того, OFAC вказував на можливе постачання іранських ракет і військових товарів до Росії в обмін на нафту. Цей випадок демонструє, що офшорні механізми можуть використовуватися не лише для податкової оптимізації, а й як інструмент обходу санкцій, приховування бенефіціарів та підтримки міжнародних тіньових торговельно-логістичних мереж.[5]

Зростання офшорних фінансових центрів (ОФК), поряд з масштабами і обсягами нелегальних фінансових потоків, супроводжується активним розвитком офшорних фінансових послуг. До таких послуг належать діяльність банків, бухгалтерських та аудиторських компаній, юридичних фірм, податково-консультаційних організацій, а також постачальників довірчих і корпоративних сервісів. Як суб'єкти приватного і переважно комерційного характеру, ці посередницькі інституції нерідко відіграють роль навмисних або несвідомих учасників незаконних дій, використовуючи високий рівень конфіденційності, гарантований юрисдикціями, де вони здійснюють свою діяльність.

Одним із відомих прикладів сприяння незаконній діяльності в межах ОФК є діяльність Mossack Fonseca — великої юридичної компанії та постачальника офшорних фінансових послуг із Панами. За даними Міжнародного консорціуму журналістів-розслідувачів (ICIJ), ця компанія виступала посередником для Petropars, іранської нафтової компанії, занесеної до санкційного списку США з метою обмеження фінансової підтримки іранської ядерної програми. Подібним чином, Mossack Fonseca сприяла функціонуванню компанії DCB Finance Limited — пхеньянської фіктивної структури, зареєстрованої на Британських Віргінських островах. Ця компанія забезпечувала фінансові операції для головного постачальника зброї КНДР та його фінансового підрозділу, що перебували під міжнародними санкціями через підтримку ядерної програми Північної Кореї. В обох випадках використання офшорних фінансових

інструментів і поблажливості від юрисдикцій дозволило економічним суб'єктам, які потрапили під санкції, адаптуватися до обмежень США шляхом організації грошових переказів та комерційної діяльності через мережу фіктивних і підставних компаній.[4]

Подальший розвиток зазначених механізмів використання офшорних юрисдикцій і складних транскордонних мереж свідчить про адаптацію Російської Федерації до санкційного тиску через запровадження фінансових інновацій. Зокрема, останні законодавчі ініціативи, започатковані президентом Росії Володимиром Путіним, спрямовані на легалізацію майнінгу криптовалют та їх використання в міжнародних розрахунках. Ці заходи сигналізують про становлення нового етапу в стратегії уникнення санкційних обмежень і створюють потенціал для співпраці з іноземними, зокрема кіпрськими, суб'єктами криптовалютної індустрії.

Криптовалютні операції принципово відрізняються від традиційних фінансових транзакцій тим, що вони не потребують прямої ідентифікації учасників, здійснюючися через цифрові гаманці, які можуть бути анонімно створені. Такий високий рівень децентралізованої анонімності значно ускладнює моніторинг джерел і кінцевого призначення фінансових ресурсів, що робить криптовалюту ефективним інструментом для обходу санкційних обмежень.

Отже, комбінація офшорних юрисдикцій, «тіньових» логістичних каналів та інноваційних фінансових інструментів, таких як криптовалюти, утворює багатовимірну систему уникнення санкцій. Ця система відіграє ключову роль у формуванні сучасної геоекономічної стратегії Російської Федерації.[6]

Така синергія цифрових та класичних інструментів базується на фундаментальній властивості офшорних фінансових центрів (OFC) — забезпеченні критично високого рівня конфіденційності. Хоча ці центри пропонують легальним інвесторам численні переваги у вигляді підвищення ефективності та зниження витрат, саме фактор анонімності нерідко стає привабливим для осіб, залучених до протиправної діяльності.

Зокрема, такі механізми використовуються терористичними організаціями, мережами, які займаються фінансуванням ядерного розповсюдження, наркоторговцями та іншими суб'єктами, що намагаються обійти міжнародні санкції. Основною метою цих суб'єктів є реалізація схем відмивання коштів, завдяки яким незаконні доходи набувають легального вигляду. Це передбачає інтеграцію таких коштів у формальні фінансові системи та маскуванню їхнього джерела через складні багаторівневі фінансові операції.

Серед ключових інструментів, що використовуються в подібних процесах, часто фігурують створення фіктивних компаній, проведення цифрових транзакцій, які важко відстежити, а також фізичне транспортування грошової готівки через державні кордони. Ефективна реалізація цих схем та уникнення викриття потребують суворого рівня конфіденційності, яку гарантують офшорні юрисдикції. Завдяки цьому зменшується ризик виявлення зацікавленими наглядовими органами та міжнародними правозастосовними структурами.[7]

Отже, використання офшорних зон у сучасному світі представляє собою складне та багатоаспектне явище, яке слугує важливим інструментом у податковому плануванні, захисті активів і забезпеченні високого рівня конфіденційності. Як компанії, так і приватні особи активно звертаються до подібних юрисдикцій з метою мінімізації податкових витрат, спрощення адміністративних процедур і уникнення надмірного державного регулювання. За нинішніх умов проблема непрозорості цих структур стає дедалі актуальнішою: вона часто використовується для обходу міжнародних санкцій та обмежень експорту, маскуванню фінансових потоків і приховування справжніх кінцевих бенефіціарів.

Ключовим узагальненням є те, що в умовах сучасних конфліктів офшори створюють паралельну фінансову архітектуру, яка девальвує класичні методи економічного тиску. Це зумовлює перехід від політики «прозорості» до стратегії повної технологічної та правової блокади джерел походження капіталу, оскільки традиційні інструменти моніторингу вже не здатні ефективно протидіяти гібридним методам обходу обмежень у цифровій екосистемі.

Список використаних джерел

1. І. М. Леган, І. В. Супрунова ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ URL: https://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2021/22.pdf (дата звернення: 02.05.2026)
2. Григоренко Я.О. РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН З ОФШОРНИМИ ЮРИСДИКЦІЯМИ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ URL: <https://www.conf.inem.lviv.ua/thesis/s5/Grigorenko.pdf> (дата звернення: 02.05.2026)
3. О. П. Подра, Х. Стамбульська ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jun/28249/220373menedzhment-167-176.pdf> (дата звернення: 03.05.2026)
4. Menevis Cilizoglu, Chelsea Estancona HIDE AND SEEK: OFFSHORE FINANCIAL CENTERS AND TARGETED SANCTIONS
5. Санкції США проти Шамхані розкривають складні мережі ухилення | Глобальний огляд торгівлі (GTR) (дата звернення: 04.05.2026)
6. Оксана Трефаненко ПОЛЮВАННЯ ЗА БАГАТСТВОМ: РОСІЯ ТА УХИЛЕННЯ ВІД САНКЦІЙ URL: <https://hir.harvard.edu/fortune-hunting-russia-and-sanctions-evasion/> (дата звернення: 04.05.2026)
7. Гобела В. В. (2020). Офшоризація економіки в конструкті економічної безпеки держави, Scientific Horizons, Vol.23, № 12.

РОЛЬ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ У ФОРМУВАННІ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Мазур Олександра

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Казакова Людмила Олександрівна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. Сучасна система міжнародних відносин перебуває у стані глибокої трансформації, що супроводжується зміною глобального балансу сил, посиленням геополітичної конкуренції та виникненням нових центрів впливу. Військові конфлікти, економічна нестабільність, енергетичні та продовольчі кризи, технологічне суперництво між провідними державами суттєво впливають на формування нового світового порядку. У цих умовах особливого значення набуває роль великих держав, які визначають основні напрями міжнародної політики, впливають на діяльність міжнародних організацій та формують сучасну систему глобального управління.

Мета дослідження. Метою тез є дослідження ролі великих держав у формуванні нового світового порядку, аналіз сучасних геополітичних тенденцій та визначення особливостей трансформації міжнародної системи в умовах глобальних викликів.

Виклад основного матеріалу. Після завершення холодної війни міжнародна система поступово перейшла до етапу трансформації, у якому дедалі більшого значення набувають нові центри сили. У XXI столітті світовий порядок характеризується посиленням багатопolarity, де провідну роль відіграють Китай, Індія, Японія та інші держави Азійсько-Тихоокеанського регіону [1].

Одним із ключових факторів трансформації сучасного світового порядку стало посилення Китаю. Китайська Народна Республіка демонструє стабільне економічне зростання, активно розширює торговельно-економічні зв'язки та збільшує свою присутність у стратегічно важливих регіонах світу. Ініціатива «Один пояс – один шлях» стала одним із найбільших міжнародних інфраструктурних проєктів сучасності та охоплює десятки країн Азії, Африки та інших регіонів світу [2]. Китай також активно розвиває технологічний сектор, інвестує у штучний інтелект, цифрові технології та військову модернізацію. Це сприяє поступовому зміщенню глобального економічного центру сили до Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Особливо помітно у сучасній міжнародній системі зростає роль Індії. Індія є однією з найбільш динамічних економік світу та демонструє стабільне зростання ВВП, розвиток ІТ-сектору, цифрових технологій і промислового виробництва [3]. Значний демографічний потенціал, швидка урбанізація та розвиток внутрішнього ринку сприяють посиленню її позицій у глобальній економіці. Індія активно бере участь у міжнародних організаціях та регіональних об'єднаннях, зокрема BRICS і G20, а також прагне зміцнити власний вплив у сфері міжнародної безпеки та глобального управління. Важливим напрямом індійської політики є розвиток технологічної сфери, космічної галузі та цифрової економіки, що дозволяє державі конкурувати з провідними світовими центрами сили.

Вагоме місце у сучасному світовому порядку займає Японія. Японія залишається однією з провідних економік світу, лідером у сфері високих технологій, робототехніки та інновацій [4]. Держава активно впливає на міжнародні економічні процеси через інвестиції, міжнародну торгівлю та технологічне співробітництво. У сучасних умовах Японія посилює власну безпекову політику та розширює співпрацю з державами Індо-Тихоокеанського регіону. Значну увагу країна приділяє питанням кібербезпеки, енергетичної стабільності та розвитку новітніх технологій.

Окрему роль у міжнародних відносинах відіграє Північна Корея. Незважаючи на обмежений економічний потенціал, Корейська Народно-Демократична Республіка залишається важливим фактором міжнародної безпеки через розвиток ядерної програми та ракетних технологій [5]. Дії Північної Кореї впливають на безпекову ситуацію в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та спричиняють посилення міжнародної напруженості. Ядерна програма КНДР є одним із головних викликів для системи міжнародної безпеки та стимулює активізацію дипломатичних і військово-політичних процесів у регіоні.

Зростає також роль країн Глобального Півдня, зокрема Бразилії, Туреччини та Південно-Африканської Республіки. Ці держави прагнуть посилити власний вплив у міжнародних економічних та політичних процесах, а також беруть активну участь у діяльності міжнародних об'єднань, зокрема BRICS. Розширення BRICS свідчить про поступове формування альтернативних центрів економічного та політичного впливу у світі [6].

Рисунок 1. Частка провідних держав і об'єднань у світовому ВВП у 2025 р.
(%)

Джерело: складено автором на основі джерел [3; 6].

Проаналізувавши дані рисунка 1, можна зробити висновок, що Китай залишається одним із головних центрів світової економіки та продовжує зміцнювати свої позиції у міжнародній системі. Водночас стрімке економічне

зростання Індії свідчить про посилення ролі країн Глобального Півдня у світовій політиці та економіці. Важливе значення також має Японія, яка залишається одним із провідних технологічних та фінансових центрів світу. Наявність значної частки інших держав свідчить про поступове формування багатопольної системи міжнародних відносин, у якій вплив розподіляється між кількома центрами сили.

Сучасний світовий порядок характеризується не лише конкуренцією між великими державами, але й високим рівнем взаємозалежності між ними. Глобальні проблеми – зміна клімату, міжнародний тероризм, кіберзагрози, пандемії та енергетична безпека – вимагають координації дій та міжнародного співробітництва. Водночас посилення геополітичної конкуренції призводить до економічної фрагментації, торговельних суперечностей та зростання напруженості у міжнародних відносинах. За оцінками експертів Всесвітнього економічного форуму, геополітична нестабільність та економічне протистояння залишатимуться одними з головних глобальних ризиків найближчих років [7].

Висновки. Великі держави відіграють ключову роль у формуванні нового світового порядку та визначають основні тенденції розвитку міжнародної системи. Сучасний світ поступово переходить до багатопольності, у якій значно посилюються позиції Китаю, Індії, Японії та інших держав Азійсько-Тихоокеанського регіону. Геополітична конкуренція між провідними державами впливає на міжнародну безпеку, світову економіку та діяльність міжнародних організацій. Подальший розвиток нового світового порядку залежатиме від здатності держав поєднувати національні інтереси з необхідністю міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем.

Список використаних джерел

1. О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський, А. Гриценко, О. Каракуц, В. Орлик, М. Паламарчук, І. Ус, В. Ярмоленко. Держави центральної Азії в контексті конкуренції світових акторів після початку широкомасштабного

вторгнення в росії в Україну. DOI: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_central_asia_20_05_2024.pdf (дата звернення: 11.05.2026)

2. China's Belt and Road Initiative. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative> (дата звернення: 11.05.2026)

3. World Economic Outlook 2025. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> (дата звернення: 11.05.2026)

4. Japan and the Indo-Pacific Strategy. Ministry of Foreign Affairs of Japan. URL: <https://www.mofa.go.jp> (дата звернення: 11.05.2026)

5. North Korea Nuclear Overview. International Atomic Energy Agency. URL: <https://www.iaea.org> (дата звернення: 11.05.2026)

6. BRICS Expansion and Global Governance. BRICS Information Portal. URL: <https://infobrics.org> (дата звернення: 11.05.2026)

7. Global Risks Report 2025. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025/> (дата звернення: 11.05.2026)

ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАКАРПАТСЬКУ ОБЛАСТЬ В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Мерза Максим

студент I курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Бокоч Вікторія Михайлівна

доктор політичних наук

професор кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Закарпатська область межує з чотирма країнами Європейського Союзу і має об'єктивні географічні передумови для залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Проблема дослідження полягає у стійкому розриві між цим географічним потенціалом та фактичними обсягами залученого іноземного капіталу. За офіційними даними Закарпатської обласної військової адміністрації, обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку області станом на 30 червня 2024 року становив 372,6 млн дол. США, або 299,4 дол. США на одну особу, що відповідає тринадцятому місцю серед регіонів України [1]. Для контексту: накопичений запас ПІІ в економіці Польщі, за даними UNCTAD, на кінець 2023 року склав 335,5 млрд дол. США, що приблизно у шість разів перевищує відповідний показник України, який станом на кінець 2024 року становив 54,57 млрд дол. США [2]. Метою цих тез є визначення інституційно-інфраструктурних факторів, які зумовлюють низький рівень залучення ПІІ в Закарпатську область порівняно з прикордонними регіонами країн ЄС, та формулювання пріоритетних напрямів його подолання.

Найбільшим прикладом успішного іноземного інвестиційного проєкту в області є завод «Флекстронікс» в Мукачево, дочірнє підприємство американської

корпорації Flex Ltd. Завод працює з 2002 року, спеціалізується на контрактному виробництві електроніки для Google, Nike, Lenovo, Philips, Nespresso та інших глобальних брендів. За даними Forbes Ukraine, материнська компанія інвестувала у завод близько 65 млн дол. США, виторг підприємства за 2024 рік склав 1,72 млрд грн, чисельність персоналу перевищує 3 600 працівників, а сам завод ідентифікується як одна з найбільших американських інвестицій в Україні [3]. Цей кейс ілюструє два важливі висновки. По-перше, область має доведену здатність утримувати високотехнологічні іноземні виробництва глобального масштабу. По-друге, навіть проєкт такого масштабу не змінює загальну позицію області у рейтингу регіонів за обсягами ПП, що свідчить про відсутність системної мережі інвестиційних проєктів аналогічного рівня.

Найбільш релевантним об'єктом порівняння для Закарпаття є Підкарпатське воєводство Польщі, яке має зіставне географічне положення на південно-східному кордоні ЄС. У межах цього воєводства функціонує Спеціальна економічна зона «EURO-PARK Mielec», заснована у 1995 році як перша СЕЗ Польщі та керована Агентством розвитку промисловості (Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.). За офіційними даними урядового порталу воєводства, у межах зони діє понад 200 компаній, які забезпечують понад 36 тисяч робочих місць та сукупний обсяг капіталовкладень понад 23,5 млрд злотих [4]. У межах того самого воєводства функціонує авіаційний кластер «Aviation Valley» (Dolina Lotnicza), який за даними асоціації об'єднує 214 компаній і близько 35 тисяч працівників та концентрує основну частину польського виробництва авіаційних компонентів [5]. Інвестиційний супровід забезпечує Польське агентство інвестицій та торгівлі (PAIH), за участі якого, за даними самого агентства, в Польщі реалізовано понад 1000 інвестиційних проєктів сукупним обсягом близько 30 млрд євро. PAIH також підтримує загальнодоступну онлайн-базу інвестиційних пропозицій (baza.paih.gov.pl), де представлено стандартизовані дані щодо земельних ділянок, виробничих майданчиків та умов підтримки [6]. Інституційного аналога цієї системи на регіональному рівні в Україні наразі не існує.

Слабка інвестиційна інфраструктура області у межах цього дослідження операціоналізується через чотири конкретні інституційно-організаційні дефіцити. Перший дефіцит стосується відсутності регіонального агентства із залучення інвестицій, аналогічного до РАІН або словацького SARIO, з постійним фінансуванням, операційними повноваженнями та функцією єдиного вікна для іноземного інвестора. Другий дефіцит полягає в обмеженій кількості фактично функціонуючих індустриальних парків. За даними Міністерства економіки України, до Реєстру індустриальних (промислових) парків станом на травень 2026 року включено 116 об'єктів, проте в індустриальних парках країни на кінець 2025 року було збудовано чи перебувало на стадії будівництва лише 37 промислових підприємств [7]. У Закарпатській області у 2024 році було зареєстровано чотири нові індустриальні парки («БФ ТЕРМІНАЛ», «Тячів», «ЕНЕРДЖІ ГРУП», «ЕКО Мукачево»), а сукупна кількість запланованих робочих місць у всіх індустриальних парках області становить 17 845 [1]. Водночас базовий індустриальний парк «Соломоново» (Ужгородський район) має 41 з 66,2 гектарів вільних земельних ділянок, що свідчить про значний нереалізований резерв територій [1]. Третій дефіцит пов'язаний з відсутністю регіонального реєстру попередньо опрацьованих інвестиційних пропозицій із завершеною проєктною документацією, фінансовими моделями та аналізом ринків збуту, аналогічного до польської бази РАІН. Четвертий дефіцит полягає у фрагментованості дозвільних процедур для greenfield-проєктів, що включає окремі етапи пошуку земельної ділянки, зміни цільового призначення, погодження з місцевою радою та підключення інженерних комунікацій.

Окрему групу факторів становлять стан людського капіталу області та структура зовнішніх грошових надходжень. Згідно з еклектичною парадигмою Дж. Даннінга, location advantage як один з мотивів здійснення прямих іноземних інвестицій передбачає наявність кваліфікованої робочої сили в країні-реципієнті [8, с. 165]. Інтенсивна трудова міграція знижує цінність географічної близькості Закарпаття до ринків ЄС як локаційної переваги. Водночас регіон отримує значні обсяги приватних грошових переказів від трудових мігрантів. За даними

Національного банку України, сукупний обсяг приватних грошових переказів в Україну з-за кордону у 2024 році склав 9,6 млрд дол. США, що є мінімальним показником за останні вісім років та на 17,2% менше відповідного показника 2023 року (11,6 млрд дол. США) [9]. За методологією МВФ ремітенси не належать до прямих іноземних інвестицій, проте за макроекономічним впливом на регіональну економіку, особливо в областях з високою часткою трудових мігрантів, вони суттєво перевищують прямі інвестиції. Структура використання цих коштів є нераціональною з точки зору інвестиційного розвитку: переважна частина переказів спрямовується у споживання та купівлю житлової нерухомості, а регіональні механізми трансформації ремітенс-потоків у виробничі інвестиції наразі не сформовані. Тенденція до скорочення обсягу переказів, зафіксована у 2024 році, додатково посилює актуальність розробки таких механізмів.

За результатами проведеного аналізу, ключовою причиною низького рівня залучення ПІІ в Закарпатську область слід вважати інституційно-інфраструктурну неготовність регіону до прийому іноземного капіталу за стандартами, які пропонують прикордонні регіони сусідніх країн ЄС. Пріоритетними напрямками подолання виявленого розриву є: створення регіонального агентства із залучення інвестицій з функціями єдиного вікна та закріпленим фінансуванням, побудованого за зразком PAIH або SARIO; забезпечення переходу зареєстрованих у 2024 році індустриальних парків області у стадію операційної готовності з резидентами та повною інженерною інфраструктурою; розробка та оприлюднення регіонального реєстру попередньо опрацьованих інвестиційних пропозицій за зразком бази PAIH; запровадження інструментів конвертації приватних грошових переказів у виробничі інвестиції, зокрема через регіональні інвестиційні облігації для діаспори та спрощені процедури реєстрації бізнесу для трудових мігрантів, які повертаються. Реалізація цих заходів є необхідною умовою для перетворення наявних географічних переваг Закарпатської області на конкурентну інвестиційну

пропозицію в умовах транскордонної регіональної конкуренції за іноземний капітал.

Список використаних джерел

1. Інвестиційна діяльність Закарпатської області. *Закарпатська обласна військова адміністрація*. 2024. URL: <https://oda.carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/2024/3.20241241137.pdf>.
2. Іноземні інвестиції в Україну впали торік на чверть. *Фінансовий клуб* (за даними НБУ та UNCTAD). 2025. URL: <https://finclub.net/news/inozemni-investytsii-v-ukrainu-vpaly-torik-na-chvert.html>.
3. «Одна з найбільших американських інвестицій в Україні»: росіяни вдарили по заводу Flex у Мукачеві. *Forbes Ukraine*. 2025. URL: <https://forbes.ua/company/odna-z-naybilshikh-amerikanskikh-investitsiy-v-ukraini-rosiyani-vluchili-v-zavod-flex-u-mukachevi-yaki-naslidki-ataki-21082025-32130>.
4. All of Poland is a Special Economic Zone. *Podkarpackie Voivodeship Official Portal*. URL: <https://www.podkarpackie.eu/en/economy/why-podkarpackie/all-of-poland-is-a-special-economic-zone-18026>.
5. About the Aviation Valley. *Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego «Dolina Lotnicza»*. URL: <https://www.dolinalotnicza.pl/en/about-us/>.
6. Polish Investment and Trade Agency: Investment Services. *PAIH S.A.*. URL: <https://www.paih.gov.pl/en/about-us/offer/investment/>.
7. 650 нових робочих місць: уряд додав два індустріальні парки до Реєстру. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. 2026. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/8c3ac153-9d9f-4461-86a1-2f17301642e5>.
8. Dunning J. H. The Eclectic Paradigm as an Envelope for Economic and Business Theories of MNE Activity. *International Business Review*. 2000. Vol. 9, № 2. P. 163–190.

9. Грошові перекази в Україну торік скоротилися на 17%, до 9,6 млрд дол. США. *Forbes Ukraine* (за даними НБУ). 2025. URL: <https://forbes.ua/news/ukraintsyam-torik-pererakhuvali-96-mlrd-z-za-kordonu-zvidki-nadiyshlo-naybilshe-21022025-27417>.

«ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ» ЯК НОВИЙ АКТОР СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ: МІЖ НЕЙТРАЛІТЕТОМ І СТРАТЕГІЧНИМ ВИБОРОМ

Панченко Вероніка

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Казакова Людмила Олександрівна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році поставило перед країнами світу питання про позиціонування у новій геополітичній реальності. Очікуваної консолідації міжнародного співтовариства навколо засудження агресії не відбулося: значна частина держав Африки, Азії та Латинської Америки, сукупно відомих як «Глобальний Південь», утрималася від чіткої підтримки будь-якої зі сторін. Ця позиція не є однорідною, оскільки за нею стоять різні мотиви: від реального нейтралітету до прагматичного лавірування між наддержавами. Це свідчить про необхідність комплексного аналізу ролі Глобального Півдня як нового актора світової політики в умовах формування багатопольярного світу.

Мета дослідження. Метою є аналіз трансформації ролі країн Глобального Півдня в сучасній системі міжнародних відносин, виявлення моделей їхньої геополітичної поведінки в умовах багатопольярності та обґрунтування того, чому нейтралітет у сучасній політиці дедалі частіше набуває характеру не пасивного дистанціювання, а стратегічного вибору.

Виклад основного матеріалу. Поняття «Глобальний Південь» охоплює понад 130 держав із населенням близько 6,5 млрд осіб, що становить приблизно 80% населення планети [1]. Серед них Індія, Бразилія, Індонезія, Саудівська Аравія, ОАЕ, Туреччина, держави Африканського союзу. Внутрішня неоднорідність цього блоку є принциповою: між ними немає спільної ідеології чи формальних зобов'язань, але існує структурна схожість у вигляді постколоніального досвіду, скептицизму щодо Заходу та прагнення автономії [2].

Реакція країн «Глобального Півдня» на події в Україні наочно демонструє цю багатовекторність. Якщо у 2022 році резолюцію ГА ООН щодо виведення російських військ підтримали 143 держави, то у лютому 2025 року аналогічна резолюція зібрала лише 93 голоси «за» при 65 утриманнях [3]. Серед тих, хто утримався, були Бразилія, Китай, Індія та Індонезія. Показово, що у грудні 2025 року резолюція про повернення українських дітей отримала 91 голос «за» і 57 утримань, що є найнижчим показником підтримки за всю історію 11-ї Надзвичайної сесії ГА ООН [4]. Це не нейтралітет у класичному розумінні, а активне використання геополітичного зазору між блоками.

Аналітично поведінку країн «Глобального Півдня» можна класифікувати за трьома моделями (див. Таблицю 1).

Таблиця 1.

**Моделі поведінки країн «Глобального Півдня» в умовах
геополітичних протистоянь у 2022–2025 рр.**

Модель	Характеристика	Приклади країн	Голосування в ГА ООН (лютий 2025)
Стратегічний нейтралітет	Баланс між блоками, відмова від санкцій, розвиток двосторонніх відносин з обома сторонами	Індія, ОАЕ, Казахстан	Утримання
Умовна підтримка Заходу	Дотримання більшості позицій Заходу при збереженні прагматичних відносин з РФ/КНР	Єгипет, ПАР	Голосування «за» із застереженнями
Прихильність до Росії/Китаю	Активне блокування резолюцій, підтримка альтернативних інституцій	Білорусь, Куба, Малі	Голосування «проти»

Джерело: складено автором на основі джерел [3; 4].

Ключовим двигуном такої поведінки є не ідеологія, а структурна залежність та наявні можливості. Країни «Глобального Півдня» є великими споживачами російського зерна та добрив, а також дедалі більш привабливими ринками для Китаю [5]. Відмова від санкцій відображає раціональну економічну логіку, підкріплену стратегічним розрахунком: утримання у глобальній конфронтації дозволяє зберігати переговорну силу щодо обох блоків.

Паралельно відбувається інституційне самоствердження «Глобального Півдня». Станом на середину 2025 року БРІКС розширився до 20 країн, включаючи 10 повних членів і 10 партнерів. За даними МВФ, частка БРІКС+ у світовому ВВП за ПКС досягла 44%, що суттєво перевищує частку G7 у 28% [6]. За прогнозами, до 2030 року це співвідношення становитиме 42% проти 26% на користь БРІКС [6]. При цьому середній темп зростання ВВП країн БРІКС у 2024 році склав 4% проти 1,7% у G7 [6]. Це свідчить про те, що «Глобальний Південь» формує альтернативну глобальну архітектуру, а не просто уникає вибору між існуючими полюсами.

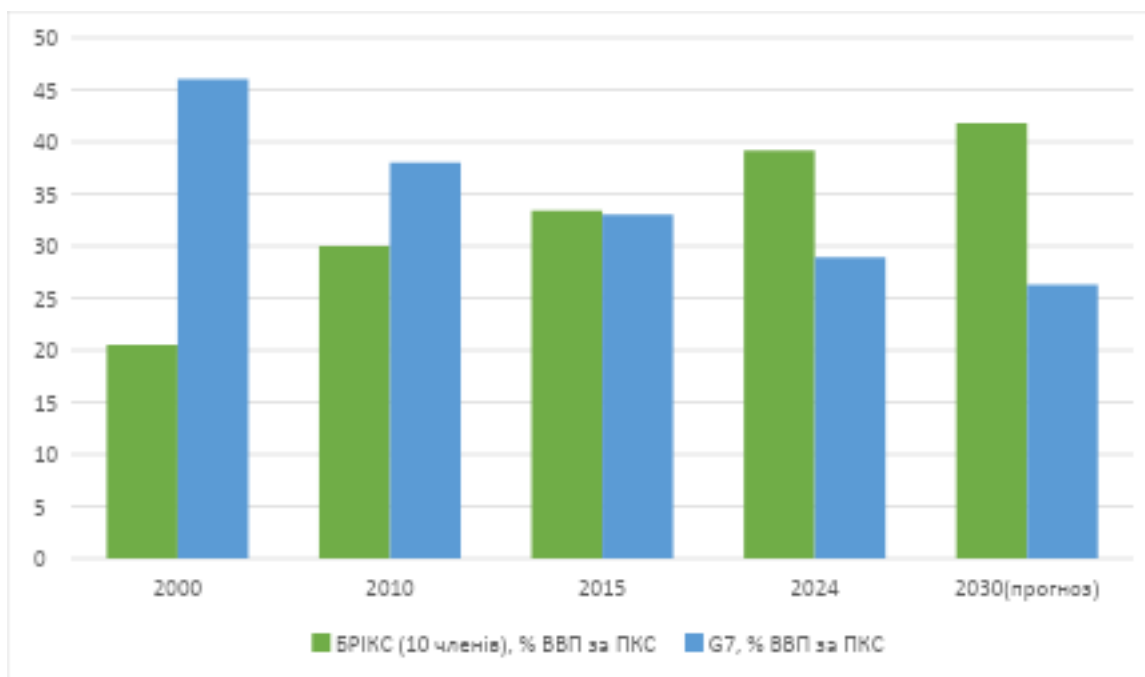

Рис. 1. Динаміка частки БРІКС та G7 у світовому ВВП за ПКС, % у 2000–2030 рр. Примітка: показник 2030 р. є прогнозним значенням відповідно до даних МВФ

Джерело: складено автором на основі даних МВФ [6].

Важливо враховувати й внутрішню динаміку блоку. Дослідження Bruegel показує, що на позицію країн у голосуваннях щодо України суттєво впливають членство у китайській ініціативі «Пояс і шлях» (109 зі 133 держав «Глобального Півдня» є її учасниками) та обсяги отриманої від Росії допомоги [7]. Це підтверджує: нейтралітет «Глобального Півдня» є не ідеологічним, а структурно зумовленим явищем.

Висновки. «Глобальний Південь» є не пасивним об'єктом геополітичних маніпуляцій, а самостійним актором із власними стратегічними інтересами. Його поведінка у сучасних конфліктах демонструє нову форму зовнішньополітичного прагматизму: максимізацію вигод від взаємодії з обома блоками за умови збереження власної суб'єктності. Скорочення підтримки України в ГА ООН, розширення БРІКС і зростання його економічної ваги вказують на те, що «Глобальний Південь» переходить від тактики уникнення до активного формування нового мультиполярного порядку. Це ставить перед Заходом і перед Україною виклик щодо побудови ефективного діалогу з акторами, чію поведінку визначають не цінності, а інтереси.

Список використаних джерел

1. Human Development Report 2023/2024. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24> (дата звернення 08.05.2026)
2. What is the Global South. House of Commons Library, 2024. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/what-is-the-global-south/> (дата звернення 08.05.2026)
3. U.S. votes against a U.N. resolution urging Russia's withdrawal from Ukraine, February 24, 2025. URL: <https://www.npr.org/2025/02/24/g-s1-50473/un-ukraine-resolution-russia> (дата звернення 08.05.2026)
4. How UN General Assembly Voted on Resolutions Concerning Russia and Iran in December 2025. URL: <https://valdaiclub.com/a/highlights/how-un-general-assembly-voted-on-resolutions-conce/> (дата звернення 08.05.2026)

5. What really influences United Nations voting on Ukraine. URL: <https://www.bruegel.org/analysis/what-really-influences-united-nations-voting-ukraine> (дата звернення 08.05.2026)
6. BRICS GDP outperforms global average, accounts for 40% of world economy. URL: <https://brics.br/en/news/brics-gdp-outperforms-global-average-accounts-for-40-of-world-economy> (дата звернення 08.05.2026)
7. BRICS expands to 56% of world population, 44% of global GDP, July 2025. URL: <https://geopoliticaconomy.com/2025/07/04/brics-expansion-population-gdp-vietnam/> (дата звернення 08.05.2026)

ЯК ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЗМІНЮЄ БАЛАНС ВЛАДИ В ЕСТОНІЇ

Пузяк Ангеліна

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Панова Альона Олегівна

доктор філософії, доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У ХХІ столітті цифровізація стала одним із головних чинників трансформації державного управління та політичних процесів. Використання цифрових технологій змінює взаємодію між державою, громадянами та інституціями, створюючи нові механізми контролю, участі та доступу до інформації. Особливо яскраво ці процеси проявляються в Естонії – державі, яку часто називають однією з найбільш цифровізованих країн світу. Досвід Естонії демонструє, як цифровізація може змінювати баланс влади, роблячи державне управління більш прозорим, ефективним і доступним для громадян [1].

Після відновлення незалежності у 1991 році Естонія почала активно інвестувати у розвиток цифрової інфраструктури. Держава фактично створювала нову систему управління «з нуля», використовуючи сучасні інформаційні технології. Саме тоді було закладено основу проєкту e-Estonia – цифрової держави, де більшість адміністративних послуг доступні онлайн [2]. Сьогодні майже всі державні послуги в Естонії можна отримати через інтернет, а цифрова ідентифікація громадян стала основою взаємодії між людиною та державою [3].

Одним із ключових елементів цифрової системи Естонії є електронний ID. Завдяки цифровому посвідченню особи громадяни можуть голосувати онлайн, підписувати документи, отримувати медичні послуги, сплачувати податки та користуватися державними сервісами дистанційно [1]. Такий підхід суттєво змінює баланс влади між державою та суспільством. Якщо традиційна бюрократична система часто концентрує владу в руках чиновників та ускладнює

доступ до послуг, то цифровізація спрощує комунікацію та підвищує роль громадянина у процесі прийняття рішень.

Важливим прикладом зміни балансу влади є система електронного голосування – i-Voting. Естонія стала першою країною у світі, яка запровадила повноцінне інтернет-голосування на національному рівні. Завдяки цьому громадяни можуть брати участь у виборах з будь-якої точки світу, використовуючи лише електронний ID та доступ до інтернету [1]. Така система не лише спрощує участь у виборчому процесі, але й підвищує рівень політичної активності населення. Це свідчить про те, що цифровізація може посилювати демократичні процеси та робити владу більш залежною від громадянської участі.

Крім електронного голосування, Естонія активно розвиває електронну демократію. У країні функціонують цифрові платформи для громадських консультацій та подання колективних ініціатив до парламенту. Наприклад, портал Rahvaalgatus.ee дозволяє громадянам створювати пропозиції та звернення, які можуть бути розглянуті законодавчими органами [1]. Таким чином, цифрові технології посилюють можливості суспільства впливати на політичні рішення та зменшують дистанцію між владою і громадянами.

Ще одним важливим аспектом є прозорість державного управління. Естонська система побудована таким чином, що громадяни можуть бачити, хто саме отримував доступ до їхніх персональних даних. Це формує довіру до держави та зменшує ризики зловживання владою [1]. Крім того, використання технології X-Road забезпечує безпечний обмін інформацією між державними установами без дублювання даних. Принцип «once-only» означає, що громадянин подає свої дані лише один раз, а різні державні структури використовують їх повторно через захищену систему [3].

Цифровізація також змінює економічний баланс влади. У 2014 році Естонія запровадила програму e-Residency, яка дозволяє підприємцям з різних країн отримати цифрову ідентифікацію та користуватися естонськими електронними сервісами для ведення бізнесу [4]. Це створило новий тип взаємодії між державою та глобальним суспільством. Естонія фактично розширила межі свого

економічного впливу, надаючи цифрові послуги людям, які навіть не проживають на її території.

Водночас цифровізація створює і певні виклики. Зростає залежність держави від інформаційних технологій, а також ризики кібератак та втручання у цифрові системи. Естонія вже стикалася з масштабними кібератаками, що змусило країну приділяти значну увагу кібербезпеці та захисту даних [5]. Тому цифровізація не лише посилює ефективність влади, але й вимагає нових механізмів контролю та захисту.

Крім технічних ризиків, існує проблема цифрової нерівності. Не всі громадяни мають однаковий рівень цифрової грамотності або доступ до сучасних технологій. У такій ситуації частина населення може бути менш залученою до політичного та соціального життя. Саме тому для ефективної цифровізації важливо забезпечити доступність цифрових послуг для всіх верств населення.

Отже, приклад Естонії демонструє, що цифровізація суттєво змінює баланс влади у сучасному суспільстві. Вона посилює роль громадян, спрощує доступ до державних послуг, підвищує прозорість управління та розширює можливості участі у політичних процесах. Разом із тим цифровізація створює нові виклики, пов'язані з кібербезпекою, захистом даних та цифровою нерівністю. Досвід Естонії доводить, що успішна цифрова трансформація держави можлива за умови поєднання сучасних технологій, демократичних принципів та високого рівня довіри між державою і громадянами.

Список використаних джерел

1. e-Estonia. e-Democracy & open data. URL: <https://e-estonia.com/solutions/e-governance/e-democracy/>
2. e-Residency. The story of Estonia's digital transformation. URL: <https://www.e-resident.gov.ee/de/the-story/>
3. e-Estonia. e-Governance in Estonia. URL: <https://e-estonia.com/solutions/e-governance/>

4. e-Residency Estonia. About e-Residency. URL: <https://www.e-resident.gov.ee/et/about-us/>
5. Estonia.ee. Overview of Estonia's digital society. URL: <https://estonia.ee/overview/>

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Путнокі Анастасія

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Нечипорук Кірілл Олександрович

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У ХХІ столітті соціальні мережі стали одним із головних інструментів формування міжнародного політичного порядку денного. Вони впливають на спілкування між людьми, а також на дипломатичні процеси, міжнародні конфлікти, політичну мобілізацію суспільства та інформаційну безпеку держав. Платформи TikTok, Instagram, Twitter, Telegram та YouTube стали важливими каналами для розповсюдження політичної інформації, формування громадської думки та впливу на міжнародному рівні. Ця тема стала особливо актуальною після початку повномасштабної російсько-української війни, коли соціальні мережі перетворилися на окремий фронт боротьби за інформаційний простір.

За даними аналітичної платформи DataReportal, у 2025 році кількість користувачів соціальних мереж у світі перевищила 5,4 млрд осіб, що становить майже 66 % населення планети. Це доводить, що соціальні мережі стали глобальним механізмом впливу на політичні процеси та міжнародні відносини. Сучасні соціальні мережі мають подвійний вплив. З одного боку, вони дозволяють швидко поширювати інформацію, розвивати цифрову дипломатію, підвищувати відкритість міжнародного спілкування та демократизувати доступ до інформації. З іншого боку, цифрові платформи все частіше стають інструментами інформаційних війн, маніпуляцій, пропаганди, кібер-впливу та

втручання у внутрішню політику держав. Головна проблема полягає в тому, що соціальні мережі створили новий тип міжнародного інформаційного середовища, де інформація поширюється швидше, ніж її можна перевірити. Це призводить до зростання дезінформації, політичної поляризації суспільства та загрози інформаційній безпеці. Особливо небезпечним є використання алгоритмів платформ для маніпулювання громадською думкою. Рекомендаційні системи соціальних мереж формують інформаційні «бульбашки», у яких користувачі отримують в основному контент, що підтверджує їхні попередні погляди. Як наслідок, суспільства стають більш розділеними, а міжнародні конфлікти — гострішими. Соціальні мережі суттєво змінили механізми міжнародної політики. Якщо раніше міжнародна комунікація здійснювалася переважно через офіційні дипломатичні канали та традиційні медіа, то сьогодні політичні лідери напряму звертаються до глобальної аудиторії через цифрові платформи. Президенти, міністри закордонних справ, міжнародні організації та дипломати активно використовують його для офіційних заяв, реакцій на міжнародні події та формування політичного порядку денного. Соціальні мережі прискорили дипломатичну комунікацію, зробивши її публічною та миттєвою. Водночас Instagram і TikTok дедалі частіше використовуються політиками для формування власного іміджу та емоційного зв'язку з аудиторією. Короткі відео, персоналізований контент і прямі трансляції дозволяють політичним діячам створювати відчуття близькості до громадян та формувати довіру. Одним із ключових явищ сучасної міжнародної політики стала цифрова дипломатія. Вона передбачає використання соціальних мереж та цифрових технологій для реалізації зовнішньополітичних цілей держави. Україна стала одним із найяскравіших прикладів ефективної цифрової дипломатії у світі. Після 2022 року українська влада активно використовувала соціальні мережі для формування міжнародної підтримки, інформування світової спільноти та мобілізації міжнародної допомоги. Президент України Володимир Зеленський регулярно публікував звернення у Telegram, Instagram та YouTube, що створило сильний міжнародний інформаційний ефект. Особливу роль відіграли короткі

відеозвернення та цифрові кампанії, спрямовані на міжнародну аудиторію. Соціальні мережі дозволили Україні швидко донести інформацію про воєнні злочини, гуманітарну ситуацію та потреби держави.

Також міжнародні організації, зокрема Організація Об'єднаних Націй, НАТО та Європейський Союз, активно використовують соціальні мережі для спілкування з громадянами різних країн та поширення офіційної інформації. TikTok став однією з найвпливовіших платформ у формуванні політичних поглядів молоді. Алгоритми платформи дозволяють контенту швидко ставати вірусним незалежно від кількості підписників. Тому TikTok активно використовується для політичних агітацій, інформаційних кампаній і пропаганди. Під час міжнародних конфліктів TikTok перетворився на інструмент емоційного впливу. Короткі відео з фронту, кадри руйнувань або емоційні звернення мають великий психологічний вплив на аудиторію. Водночас платформа стає середовищем для поширення фейків та маніпуляцій. У 2025 році Польща закликала Європейську комісію перевірити TikTok через поширення проросійського контенту та AI-генерованої дезінформації щодо ЄС. Це показує, що проблема інформаційного впливу через соціальні мережі вже є питанням міжнародної безпеки. Telegram нині є одним з основних інструментів поширення політичної інформації під час криз і воєн. Основна особливість платформи — швидкість поширення контенту та відносно слабка модерація. Під час російсько-української війни Telegram використовувався для оперативного інформування населення та організації інформаційно-психологічних операцій. Через анонімні канали ширилися як правдиві дані, так і фейки, маніпуляції та панічні повідомлення. Небезпека Telegram полягає в складності перевірки джерел інформації та високій швидкості поширення дезінформації. Це створює серйозні виклики для інформаційної безпеки держави. Проте швидкість розповсюдження інформації має і негативний бік. Непереверені повідомлення, маніпулятивні заяви та боти можуть формувати міжнародну громадську думку буквально за кілька хвилин. Соціальні мережі стали центральним елементом сучасних інформаційних воєн. Їхня ефективність пояснюється глобальним охопленням,

швидкістю поширення контенту та можливістю точкового впливу на конкретні аудиторії. Російсько-українська війна стала яскравим прикладом масштабної інформаційної війни у цифровому просторі. Російська пропаганда активно використовувала Telegram, TikTok та YouTube для розповсюдження дезінформації, маніпуляцій та спроб дискредитації України на міжнародній арені. Останніми роками особливу загрозу становлять технології штучного інтелекту та deepfake. У 2025–2026 роках міжнародні організації неодноразово попереджали про небезпеку AI-генерованого контенту в соціальних мережах. Deepfake-відео здатні створювати фальшиві заяви політиків або підроблені відеозвернення, що може мати серйозні міжнародні наслідки. У контексті міжнародної політики це провокує ризики дипломатичних криз, маніпулювання виборами та дестабілізації суспільства. За даними UNESCO, проблема дезінформації та мови ворожнечі в соціальних мережах стала глобальним викликом для демократії та свободи слова. Попри численні ризики, соціальні мережі також мають значний позитивний потенціал у міжнародній політиці. По-перше, вони забезпечують швидке інформування суспільства під час криз та надзвичайних ситуацій. Під час війни в Україні соціальні мережі стали важливим джерелом оперативної інформації для мільйонів людей. По-друге, цифрові платформи сприяють розвитку міжнародної солідарності та громадської дипломатії. Через соціальні мережі міжнародна аудиторія активно підтримувала Україну, організовувала гуманітарну допомогу та інформаційні кампанії. По-третє, соціальні мережі розширюють можливості громадянського суспільства впливати на міжнародні процеси. Онлайн-кампанії, петиції та міжнародні інформаційні акції привертають увагу світової спільноти до глобальних проблем. У 2024–2026 роках соціальні мережі відіграли надзвичайно важливу роль у міжнародній політиці. Під час президентських виборів у різних країнах світу активно використовувалися алгоритми політичної реклами та таргетованого контенту. Це викликало дискусії щодо прозорості політичної агітації та втручання цифрових платформ у демократичні процеси.

У Європейському Союзі посилилася увага до регулювання цифрових платформ у рамках Digital Services Act. Основною метою стало обмеження поширення дезінформації, мови ворожнечі та маніпулятивного контенту. Водночас міжнародні організації все більше підкреслюють необхідність розвитку медіаграмотності. За даними UNESCO, значна частина цифрових інфлюенсерів не перевіряє інформацію перед її поширенням, що сприяє розповсюдженню фейків та маніпуляцій. Подальший розвиток міжнародних відносин буде безпосередньо пов'язаний із цифровими технологіями та соціальними мережами. Тому важливими стають розвиток медіаграмотності, міжнародне регулювання цифрових платформ, посилення інформаційної безпеки та формування відповідального цифрового середовища.

Список використаних джерел

1. Bradshaw S. & Howard P. N. The Global Disinformation Order: 2024 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation. Oxford Internet Institute. 2024. URL: <https://demtech.oii.ox.ac.uk>.
2. DataReportal. Digital 2025: Global Overview Report. 2025. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2025-global-overview-report>.
3. Nye J. S. Soft Power and Public Diplomacy in the Digital Age. Foreign Affairs. 2023. Vol. 102(5). P. 45–58.
4. UNESCO. Social Media 4 Peace: Addressing Disinformation and Hate Speech. 2025. URL: <https://www.unesco.org>.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Скраль Ольга

студентка I курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Бокоч Вікторія Михайлівна

доктор політичних наук

професор кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Глобалізація, яка впродовж останніх трьох десятиліть слугувала рушійною силою світового економічного зростання, нині зазнає суттєвих трансформацій під впливом геополітичних, пандемічних та технологічних змін. Послаблення засад відносно усталеного ліберального міжнародного порядку, що сформувався після завершення холодної війни, супроводжується посиленням тенденцій до регіоналізації та гео економічного суперництва. Розуміння характеру цих трансформацій має принципове значення як для теоретичного осмислення сучасних міжнародних економічних відносин, так і для вироблення практичної зовнішньоекономічної стратегії держав, зокрема України в умовах воєнного та післявоєнного відновлення [1, с. 14; 2, с. 22].

Метою дослідження є аналіз ключових векторів трансформації глобалізаційних процесів під впливом геополітичної нестабільності та оцінка їх наслідків для міжнародної торгівлі, інвестиційних потоків і глобальної фінансової архітектури.

Концепція *slowbalization* («сповільненої глобалізації»), яка означає уповільнення темпів міжнародної економічної інтеграції та світової торгівлі порівняно з періодом гіперглобалізації 1990–2000-х рр., отримала статистичне підтвердження в торговельній динаміці 2023 року. За даними Світової організації

торгівлі, обсяг світової торгівлі товарами у 2023 р. скоротився на 1,2% — найгірший показник з часів глобальної фінансової кризи 2008–2009 рр. (не рахуючи пандемійного 2020 р.) [3]. Це відбувається на тлі тенденції, що зростає з 2007 р.: частка торгівлі у світовому ВВП почала знижуватися ще після глобальної фінансової кризи, а пандемія COVID-19 та повномасштабна агресія Росії проти України у 2022 р. суттєво прискорили цей процес [4, с. 9].

Уповільнення глобалізаційних процесів супроводжується також посиленням тенденцій до геоекономічної фрагментації світової економіки. МВФ у доповіді «Geo-Economic Fragmentation and the Future of Multilateralism» (2023) визначає геоекономічну фрагментацію (GEF) - поділ світової економіки на окремі економічні та політичні блоки, як ключовий структурний ризик для глобальної економіки. Автори Aiyar, Chen, Ebeke та ін. ідентифікують торгівлю, рух капіталу, міграцію, технологічну дифузю та надання глобальних суспільних благ як основні канали, якими передаються витрати фрагментації. Моделювання МВФ оцінює довгострокові втрати від повної фрагментації у 2–7% світового ВВП [5, с. 4–5]. Ці оцінки узгоджуються з висновками Центру Разумкова, який ще в 2022 р. зафіксував початок принципового перегляду архітектури глобальних відносин під впливом російської агресії [1, с. 48].

Одним із практичних проявів геоекономічної фрагментації стала трансформація глобальних ланцюгів постачання. Зростаюча логіка *reshoring* (повернення виробництва до країни походження компанії) та *friendshoring* (перенесення виробничих потужностей до політично та економічно союзних держав), запроваджувана провідними економіками після кризи напівпровідників 2021–2022 рр. і посиленої санкційним протистоянням, що загострилося після лютого 2022 р., означає зсув від принципу ефективності до принципу безпеки у побудові виробничих мереж. Зварич та співавтори у дослідженні, опублікованому у «Вісник економіки» (2023), аналізують геополітичні та геоекономічні наслідки збройних конфліктів для міжнародних інвестиційних потоків і торгівлі, підкреслюючи зростання індексу геополітичного ризику як самостійного детермінанта у прийнятті інвестиційних рішень [6, с. 8–9]. Для

України перебудова глобальних ланцюгів постачання створює як ризики, так і нові можливості. Зокрема, переорієнтація логістичних маршрутів на західному напрямку, розвиток прикордонної інфраструктури та інтеграція у європейські виробничі мережі можуть сприяти залученню іноземних інвестицій і поглибленню економічної співпраці з ЄС.

Зазначені зміни впливають не лише на міжнародну торгівлю та інвестиційні процеси, але й на функціонування системи багатостороннього економічного регулювання. У таких умовах дедалі помітнішою стає тенденція до переосмислення співвідношення між глобальною економічною відкритістю, національним суверенітетом та механізмами міжнародного врегулювання. Одним із проявів цього процесу є криза багатосторонньої торговельної системи. Родрік Д.А [4] - один із провідних критиків «гіперглобалізації», ще до пандемії доводив неможливість одночасного поєднання глибокої економічної інтеграції, демократії та національного суверенітету (т. зв. трилема глобалізації). У 2022 р. він констатував, що пандемія COVID-19 та війна в Україні суттєво прискорили переосмислення моделі гіперглобалізації, сприяючи формуванню більш збалансованої моделі міжнародної інтеграції [4, с. 11].

Трансформаційні процеси у глобальній економіці простежуються також у сфері міжнародних фінансів та валютних відносин. Глобальна фінансова система демонструє власну динаміку адаптації до нових геоекономічних умов. Відключення Росії від системи SWIFT у лютому 2022 р. прискорило дискусії щодо диверсифікації міжнародних розрахункових механізмів. Дослідження МВФ (2024) підтверджує поступове послаблення домінування долара США у структурі міжнародних резервів та зростання частки нетрадиційних резервних валют, насамперед юаня, в офіційних резервах центральних банків [7, с. 3]. Для України, яка реінтегрується до міжнародної фінансової системи в умовах війни та післявоєнного відновлення, ці тенденції мають як практичне, так і стратегічне значення. Зокрема, стабільність міжнародної фінансової підтримки, доступ до європейських фінансових механізмів та залучення інвестицій у відбудову

інфраструктури стають важливими чинниками економічної стійкості держави [2, с. 71].

Окремого аналізу заслуговує цифровий вимір трансформації глобалізації. На тлі уповільнення традиційних товарних потоків цифрова торгівля послугами демонструє стійке зростання: за даними ЮНКТАД, у 2024 р. саме послуги стали основним драйвером рекордного обсягу світової торгівлі (\$33 трлн), забезпечивши близько 60% загального приросту [8]. Натомість «цифровий суверенітет»: від Великого китайського файрволу до регулювання ЄС в рамках DSA/DMA формує принципово нову, фрагментовану карту цифрового простору, яка відтворює геополітичні лінії розлому у віртуальному середовищі. Для України розвиток цифрових послуг та ІТ-сектору є одним із важливих напрямів адаптації до трансформованої моделі глобалізації, оскільки цифрова економіка залишається менш залежною від фізичних логістичних обмежень і демонструє відносну стійкість навіть в умовах війни.

Висновки. Таким чином, сучасні геополітичні та економічні процеси свідчать про формування нової моделі глобальної взаємодії. Проведений аналіз засвідчує, що глобалізація не зупиняється, однак зазнає глибокої якісної трансформації: від відносно уніполярної моделі відкритих ринків до поліцентричної архітектури, де поряд з економічною ефективністю дедалі більшого значення набувають питання безпеки, стратегічної автономії та геополітичної стійкості. Мультиполярний світовий порядок, що формується, характеризується посиленням регіональних інтеграційних платформ та тенденцій до «деризикизації» виробничих і фінансових зв'язків між геополітично протилежними блоками.

Для України зазначені тенденції мають важливе стратегічне значення. Поглиблення євроінтеграції створює передумови для включення держави до стійкіших європейських економічних та логістичних мереж. Водночас адаптація до нової моделі глобалізації вимагатиме розвитку транспортної інфраструктури, модернізації виробництва, залучення іноземних інвестицій у післявоєнну відбудову, а також підтримки цифрового сектору економіки. Реалізація цих

напрямів може сприяти зміцненню позицій України у трансформованій системі міжнародних економічних відносин.

Список використаних джерел

1. Геополітичні та геоекономічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі / наук. ред. В. Юрчишин. – Київ: Центр Разумкова, 2022. – 148 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf
2. Юрчишин В. Геополітичні виклики та геоекономічні зсуви / Центр Разумкова. – Київ: Центр Разумкова, 2024. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/geopolitychni-vyklyky-ta-geoekonomichni-zsuvy>
3. World Trade Organization. Global Trade Outlook and Statistics. – Geneva: WTO, 2024. – 96 р. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_outlook24_e.pdf
4. Rodrik D. A Better Globalization Might Rise from Hyper-Globalization's Ashes // Project Syndicate. – 2022. – May 10. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/after-hyperglobalization-national-interests-open-economy-by-dani-rodrik-2022-05>
5. Aiyar S., Chen J., Ebeke C. et al. Geoeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism / IMF Staff Discussion Notes SDN/2023/001. – Washington, D.C.: IMF, 2023. – 38 p. URL: <https://doi.org/10.5089/9798400229046.006>
6. Зварич Р., Дудник Ю., Гомотюк В., Боднар С. Геополітичні та геоекономічні наслідки сучасних міжнародних збройних конфліктів // Вісник Економіки. – 2023. – № 4. – С. 5–17.
7. Arslanalp S., Eichengreen B., Simpson-Bell C. The Stealth Erosion of Dollar Dominance: Active Diversifiers and the Rise of Nontraditional Reserve Currencies / IMF Working Paper WP/22/58. – Washington, D.C.: IMF, 2022. – 40 p.
8. UNCTAD. Global Trade Update, December 2024. – Geneva: UNCTAD, 2024. URL: <https://unctad.org/publication/global-trade-update-december-2024>

9. Baldwin R. The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 2016. – 344 p.

МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ В УМОВАХ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

Сульо Анастасія

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Савка Віталій Янович

кандидат політичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Міжнародний кредит відіграє ключову роль у стабілізації глобальної фінансової системи, особливо в умовах економічних потрясінь. Протягом 2020–2024 років світова спільнота пережила кілька накладених одна на одну криз: пандемію COVID-19, глобальну інфляційну хвилю та воєнні конфлікти. Кожна з них суттєво вплинула на умови надання міжнародних кредитів, змінила конфігурацію кредиторів і деформувала механізми антикризового реагування. Традиційна архітектура міжнародного кредитування — МВФ, Світовий банк, регіональні банки розвитку — перебуває під тиском нових викликів: рекордного зростання глобального боргу, геополітичної фрагментації та посилення ролі нетрадиційних кредиторів.

Міжнародний кредит — рух позичкового капіталу між країнами на умовах повернення, строковості та сплати відсотків. У міждержавному регулюванні провідне місце посідають МВФ, Світовий банк (МБРР), ЄБРР та ЄІБ [1]. На відміну від Світового банку, який кредитує переважно бідні країни, МВФ може надавати позики будь-якій державі-члену з нестачею іноземної валюти [1]. Кредити МВФ надаються лише разом із програмою стабілізації економіки — ця умовність є ключовою рисою, що відрізняє міжнародний кредит від двосторонніх позик.

В умовах криз міжнародний кредит виконує функції: перерозподілу капіталу між країнами; антициклічного згладжування шоків; рефінансування зовнішньої заборгованості; підтримки платіжного балансу; фінансування структурних реформ. Разом з тим він несе й суперечливі наслідки — зростання залежності країн-боржників та ризик накопичення критичного боргового навантаження.

Пандемія COVID-19 стала першим масштабним шоком. Поширення інфекції призвело до обвалу фондових ринків і гострої потреби у кризовому фінансуванні [2]. МВФ та Світовий банк мобілізували безпрецедентні ресурси. У рамках механізму DSSI для 48 найбідніших країн із травня 2020 по грудень 2021 року призупинено боргові виплати на суму 12,9 млрд дол. США [3].

Другий шок — глобальна інфляція та різке підвищення відсоткових ставок у 2022 році. Поєднання наслідків пандемії, воєнного конфлікту в Україні та зростання ставок спровокувало нову боргову кризу для більшості країн, що розвиваються [4]. Чисті трансфери від приватних кредиторів стали від'ємними протягом 2022–2024 років — країни виплачували більше, ніж отримували [5].

Третій шок — повномасштабне вторгнення росії в Україну (лютий 2022 р.). Воно спричинило різке зростання цін на зерно, паливо та добрива, загостривши продовольчу кризу й боргові проблеми країн Глобального Півдня [2].

Станом на кінець 2023 року сукупний зовнішній борг країн з низьким і середнім рівнем доходів досяг рекордних 8,8 трлн дол. США — на 8% більше, ніж у 2020 році; для країн МАР приріст склав майже 18% [6]. Витрати на обслуговування боргу у 2023 році також стали рекордними — 1,4 трлн дол. США, а відсоткові платежі зросли на 33% [7]. Ставки за позиками від офіційних кредиторів подвоїлися до понад 4%, від приватних — зросли до 6%, що є 15-річним максимумом [6].

За оцінками МВФ, понад половина країн з низьким рівнем доходів перебуває в стані боргового дистресу або близько нього [4], а колективний борг країн, що розвиваються, досяг близько 9 трлн дол. у 2022 році [8]. Серед структурних факторів кризи — зростаюча роль Китаю як нетрадиційного

кредитора, чия небажання дотримуватися прецедентів Паризького клубу суттєво ускладнює реструктуризацію [8].

Україна є унікальним прикладом у сучасній практиці міжнародного кредитування: вона водночас веде оборонну війну і залишається активним позичальником. Станом на кінець 2024 року зовнішній борг державного сектору становив 116,8 млрд дол. США (61,4% ВВП), а чисте залучення від МВФ у 2024 році склало 3,9 млрд дол. США [10]. Загальний державний борг сягнув 92% ВВП [12].

Більше половини зовнішнього боргу — пільгові довгострокові кредити від ЄС, МБРР, Канади та ЄІБ на термін до 35 років з низькими ставками [11]. Кредити МВФ спрямовуються на обслуговування зовнішнього боргу та фінансування дефіциту платіжного балансу і мають неінфляційний характер [13]. Стандартні механізми Паризького клубу та НІРС для України не застосовні, оскільки вона не відповідає критеріям найбіднішої країни [13]. Ключовим ризиком залишається накопичене боргове навантаження у поствоєнний період відновлення.

На основі аналізу виділено п'ять тенденцій. По-перше, посилення ролі багатосторонніх кредиторів: МВФ і Світовий банк фактично стали кредиторами «останньої інстанції» в умовах відтоку приватного капіталу [5]. По-друге, зростання потреби в реструктуризації: Спільна рамка G20 виявилася малоефективною через відсутність єдиних правил і суперечності між Китаєм і членами Паризького клубу [8]. По-третє, зростання вартості запозичень через підвищення ставок центробанками, що ускладнює рефінансування боргу [6]. По-четверте, уповільнення глобального зростання: МВФ прогнозував зниження з 3,4% у 2022 р. до 2,8% у 2023 р. — найслабший показник з кризи 2001 року [15]. По-п'яте, зростання боргової прозорості: 70% найбідніших країн публікують дані про борг (на 20 п.п. більше, ніж у 2020 р.) [6].

Міжнародний кредит залишається ключовим інструментом подолання наслідків глобальних криз, водночас породжуючи нові системні ризики. Пандемія, глобальна інфляція та воєнні конфлікти 2020–2024 років суттєво

загострили боргові проблеми країн, що розвиваються. Рекордний рівень боргу (8,8 трлн дол.) і рекордні витрати на його обслуговування (1,4 трлн дол. у 2023 р.) обмежують розвиток і вимагають оновлення архітектури міжнародного кредитування. Для України критично важливими є збереження пільгового характеру **міжнародного** кредитування під час і після воєнного конфлікту та розробка ефективної стратегії управління поствоєнним борговим навантаженням.

Список використаних джерел

1. Міжнародний кредит. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_кредит (дата звернення: 09.05.2026).
2. Фінансово-економічні кризи: коли чекати наступної. Finance.ua. 27.11.2023. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/finansovo-ekonomiczni-kryzy> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Debt relief for low-income countries. UK Parliament Research Briefings. CBP-9830. URL: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9830/CBP-9830.pdf> (дата звернення: 09.05.2026).
4. The Emerging Global Debt Crisis and the Role of International Aid. CSIS. 15.10.2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/emerging-global-debt-crisis-and-role-international-aid> (дата звернення: 09.05.2026).
5. Global Debt Crisis Deepens for Developing Countries. CEPR. 2025. URL: <https://cepr.net/publications/the-cost-of-debt-in-a-time-of-overlapping-crises/> (дата звернення: 09.05.2026).
6. International Debt Report 2024. World Bank Group. 03.12.2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/12/03/developing-countries-paid-record-1-4-trillion-on-foreign-debt-in-2023> (дата звернення: 09.05.2026).
7. International Debt Report 2024. Drishti IAS. 05.12.2024. URL: <https://www.drishtiias.com/daily-updates/daily-news-analysis/international-debt-report-2024> (дата звернення: 09.05.2026).

8. Панченко В. та ін. Світові фінансові кризи та їх макроекономічні наслідки для національних економік: кейс України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 6, № 59. С. 336–352. DOI: 10.55643/fcaptr.6.59.2024.4552.
9. Луців Р., Кузьменко О., Яценко О. Роль міжнародних фінансових інституцій в стабілізації національної економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 3 (12). С. 19–25. DOI: 10.32782/dees.12-4.
10. Зовнішній борг України на кінець 2024 року. НБУ. 2025. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/ExDebt_u.pdf (дата звернення: 09.05.2026).
11. Борг України б'є рекорди. Але з цим можна жити. *Економічна правда*. 12.07.2023. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2023/07/12/702126/> (дата звернення: 09.05.2026).
12. Державний борг України. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державний_борг_України (дата звернення: 09.05.2026).
13. Щодо вдосконалення роботи України з МВФ – МБРР. НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/schodo-vdoskonalennya-roboti-ukraini-z-mvf-mbrr-analitichna-zapiska> (дата звернення: 09.05.2026).
14. Перспективи світової економіки в 2023–2024 роках. НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/perspektyvy-svitovoyi-ekonomiky-v-2023-2024-rokakh> (дата звернення: 09.05.2026).
15. МВФ погіршив прогноз зростання світової економіки на 2023–2024 роки. УНІАН. 11.04.2023. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/mvf-pogirshiv-prognoz-zrostannya-svitovoji-ekonomiki-na-2023-2024-roki-12215076.html> (дата звернення: 09.05.2026).

МІСЦЕ G7 У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Феделешак Анастасія

студентка III курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Савка Віталій Янович

кандидат політичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В умовах посилення мультиполярності, ескалації міжнародних конфліктів та кризи інститутів ліберального порядку питання ефективності та легітимності «Групи семи» (G7) набуває принципового значення. G7 як неформальний форум провідних демократичних держав займає особливе місце в ієрархії міжнародних організацій — між універсальними структурами (ООН) та спеціалізованими фінансово-економічними інститутами (МВФ, СБ, ОЕСР).

G7 є принципово відмінним від більшості міжнародних організацій утворенням. На відміну від ООН або НАТО, G7 не є формальним інститутом зі статутом і постійним секретаріатом [1]. Формат організації — щорічні самміти лідерів держав та зустрічі профільних міністрів під головуванням країни-ротанта. Відсутність обов'язкових рішень і механізмів примусу компенсується спільністю цінностей: усі члени є багатими демократіями з ринковою економікою.

Склад: Канада, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Велика Британія, США та Європейський Союз як «неперелічений» член (з 1981 р.). Членство ЄС — унікальний прецедент участі наднаціональної структури в неформальному клубі держав. У 2014 р. Росію виключено у зв'язку з анексією Криму [2].

У системі глобального управління G7 функціонує як неформальна керівна структура, що координує позиції демократичних держав перед більш широкими

форумами — G20, ООН, МВФ. Саме G7 ввела концепцію «системно значущих держав» для обґрунтування розширення G20, і ця концепція була згодом прийнята МВФ та іншими інститутами [3].

Директор-розпорядник МВФ бере участь у нарадах міністрів фінансів G7 з питань нагляду за запрошенням, а рішення G7 традиційно формують порядок денний МВФ. Водночас G7 неодноразово критикували за блокування реформи квот МВФ на користь країн, що розвиваються [4].

G20 виникла за ініціативою G7 як ширший форум у відповідь на азійську кризу 1997–1998 рр. Сьогодні G20 охоплює 85% світового ВВП і претендує на роль головного форуму глобального економічного управління. Проте G20 має суттєвий недолік — відсутність внутрішньої єдності, якою відрізняється G7. [4].

G7 та НАТО є взаємодоповнювальними структурами. Ядерні держави Франція та Велика Британія представлені в Радбезі ООН як постійні члени, а G7 виступає координатором позицій Заходу в ООН, МВФ та Світовому банку з питань демократії та верховенства права [5].

ОЕСР виступає основним аналітичним партнером G7, готуючи технічні доповіді та підтримуючи реалізацію зобов'язань самміту. Разом з МВФ та СБ ОЕСР забезпечує координацію глобальної економічної політики в рамках зобов'язань G7 [6].

Заснована 1975 р. у відповідь на нафтову кризу, G7 спочатку зосереджувалась на макроекономічній координації. Поступово порядок денний розширювався — клімат, охорона здоров'я, безпека, цифрова сфера, ШП. Сьогодні перелік зобов'язань одного лише Апулійського саміту 2024 р. налічує 469 пунктів [7].

Що стосується безпеки, G7 відіграє помітну роль: саме в цьому форматі узгоджуються санкційні пакети проти Росії, підтримка України, позиції щодо ситуації на Близькому Сході. Це свідчить про те, що G7 вже давно перестала бути суто економічним клубом і перетворилася на майданчик для вироблення спільної зовнішньої політики демократичних держав.

У сфері технологій варто відзначити так званий «Хіросімський процес», запущений на саміті 2023 року, — це спроба G7 виробити спільні правила розвитку штучного інтелекту, що є досить показовим для неформальної організації [7].

Паралельно G7 активно займається кліматичними питаннями — члени організації взяли на себе зобов'язання щодо відмови від вугільної генерації до 2030–2035 років. Ще один важливий напрямок — взаємодія з країнами Глобального Півдня через ініціативу РГП, яка фактично є спробою запропонувати альтернативу китайській програмі «Пояс і шлях» [8].

Попри свій значний вплив, G7 стикається з низкою серйозних критичних зауважень, які важко ігнорувати. Найбільш очевидна проблема — це невідповідність між масштабом претензій організації та її реальною представленістю.

G7 включає країни, що в сукупності контролюють понад 44% світового ВВП, але представляють лише близько 10% населення планети [1]. Відповідно, рішення, що впливають на мільярди людей в Азії, Африці та Латинській Америці, ухвалюються без їхньої участі — це і є головний аргумент тих, хто вважає G7 нелегітимним органом глобального управління [9].

Окремо варто згадати проблему виконання зобов'язань. Оскільки G7 не має секретаріату і будь-яких механізмів примусу, дотримання домовленостей повністю залежить від доброї волі країн-учасниць. G7 Research Group Університету Торонто фіксує середній рівень виконання зобов'язань на рівні близько 80%, однак самі дослідники визнають, що реально оцінити вплив конкретних рішень вкрай складно [7].

Не менш важливою є проблема внутрішньої єдності. G7 традиційно позиціонувала себе як спільноту держав зі схожими цінностями, проте на практиці досягнення консенсусу буває дуже складним.

Характерний приклад — у 2025 році через розбіжності всередині G7, зокрема через позицію американської адміністрації, організація не змогла

узгодити спільну заяву щодо агресії Росії проти України [2]. Це суттєво підриває той образ єдності, на якому будується авторитет G7.

Дискусія про майбутнє G7 розгортається між двома полюсами: збереження клубу як осередку цінностей ліберальної демократії — або суттєве реформування для відновлення глобальної релевантності.

CSIS (Центр стратегічних і міжнародних досліджень) пропонує трансформувати G7 зі «старого фінансового клубу» на коаліцію дієвих партнерів, здатних підтримувати ліберальний міжнародний порядок. Реформа має охоплювати встановлення формальних консультаційних механізмів із Африканським союзом, АСЕАН, АТЕС, G20 та Організацією ісламського співробітництва [10].

Обговорюється також розширення G7 до «D10» (додання Австралії, Індії та Південної Кореї) або інших форматів. Запрошення президента України В. Зеленського та прем'єр-міністрів Австралії й Індії на Кананаскіський саміт 2025 р. свідчить про поступовий рух у цьому напрямі [1].

G7 є одним із ключових, хоча й неформальних, елементів сучасної системи глобального управління. Водночас очевидно, що організація стикається з реальними викликами. Питання легітимності, складнощі з виконанням зобов'язань і збереженням внутрішньої єдності — все це змушує говорити про необхідність адаптації G7 до нових умов. Зростання БРІКС і посилення G20 як більш представницького форуму свідчать про те, що монополії G7 на глобальну координацію більше не існує.

Разом з тим G7 зберігає свою унікальну нішу — як майданчик для відвертого діалогу між однодумцями та вироблення спільних позицій з найбільш чутливих питань: безпеки, технологій, клімату, підтримки демократії. Саме тому, попри всі дискусії про її «застарілість», організація залишається актуальною і, вочевидь, продовжуватиме відігравати помітну роль у міжнародних відносинах за умови готовності до реформ і розширення діалогу з країнами, що не входять до її складу.

Список використаних джерел

1. What Does the G7 Do? Council on Foreign Relations. 2025. URL: <https://www.cfr.org/backgrounders/what-does-g7-do> (дата звернення: 08.05.2025).
2. The G7 and G20 in the Global Governance Landscape. Heinrich Böll Stiftung. 2025. URL: <https://www.boell.de/en/g7-and-g20-global-governance-landscape> (дата звернення: 08.05.2025).
3. Vestergaard J., Wade R. H. G-group legitimacy in global governance: rightful membership of rising powers? Third World Quarterly. 2022. Vol. 43, No. 6. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2022.2081544> (дата звернення: 07.05.2025).
4. Relic of the Past or Catalyst for Change? The G7 and the Future of Global Governance. ENSURED Europe Policy Brief. June 2024. URL: <https://www.ensureeurope.eu/publications/g7-and-global-governance> (дата звернення: 06.05.2025).
5. Why NATO Matters. Atlantic Council. 2024. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/nato-us-interest-washington-summit/> (дата звернення: 09.05.2025).
6. OECD and Global Governance: A Guide. NumberAnalytics. 2024. URL: <https://www.numberanalytics.com/blog/oecd-global-governance-guide> (дата звернення: 07.05.2025).
7. 2024 G7 Apulia Summit Final Compliance Report. G7 Research Group, University of Toronto. 2025. URL: <https://www.g7.utoronto.ca/evaluations/2024compliance-final/index.html> (дата звернення: 08.05.2025).
8. G7 Canada 2025 Comprehensive Accountability Report. Global Affairs Canada. 2025. URL: <https://international.canada.ca/en/global-affairs/corporate/reports/g7-2025-accountability-report> (дата звернення: 07.05.2025).

9. G8/G7 and Global Governance. Institute for Agriculture and Trade Policy (IATP). URL: https://www.iatp.org/files/G8G7_and_Global_Governance.htm (дата звернення: 02.05.2025).

10. Cha V., Hamre J. J. A Reimagined G7. CSIS. September 25, 2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/reimagined-g7> (дата звернення: 06.05.2025).

11. Global Governance at a Crossroads: The Significance of the 2024 G7 Summit. Usanas Foundation. June 16, 2024. URL: <https://usanasfoundation.com/global-governance-at-a-crossroads-the-significance-of-the-2024-g7-summit> (дата звернення: 06.05.2025).

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СУЧАСНІЙ ГЕОПОЛІТИЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Шафар Аліна

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Казакова Людмила Олександрівна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. У сучасній системі міжнародних відносин міжнародні організації є важливими інструментами глобального управління та координації співпраці між державами. Посилення геополітичної нестабільності, міжнародних конфліктів, економічних криз та глобальних викликів значно підвищує роль міжнародних інституцій у підтриманні міжнародної безпеки, економічної стабільності та політичного діалогу. Водночас сучасні міжнародні процеси демонструють, що діяльність міжнародних організацій дедалі частіше супроводжується кризою ефективності, політизацією рішень та обмеженими можливостями впливу на міжнародні конфлікти.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз ролі міжнародних організацій у сучасній геополітиці, визначення основних проблем їх функціонування та дослідження перспектив розвитку міжнародних інституцій в умовах трансформації світового порядку.

Виклад основного матеріалу. У сучасних міжнародних відносинах міжнародні організації виконують важливі політичні, економічні та безпекові функції. Вони сприяють розвитку міжнародного співробітництва, врегулюванню конфліктів, підтримці міжнародного права та забезпеченню глобальної економічної стабільності. Особливого значення міжнародні організації набули в умовах глобалізації, коли держави стають дедалі більш взаємозалежними у сферах економіки, безпеки та енергетики.

Однією з найвпливовіших міжнародних інституцій є Організація Об'єднаних Націй, діяльність якої спрямована на підтримання міжнародного миру та безпеки. ООН бере участь у миротворчих операціях, гуманітарних програмах та захисті прав людини. Проте сучасні міжнародні конфлікти продемонстрували обмеженість механізмів організації. Особливо це стосується діяльності Ради Безпеки ООН, де право вето постійних членів часто блокує ухвалення важливих рішень. Російсько-українська війна стала прикладом недостатньої ефективності міжнародних механізмів колективної безпеки [1].

Важливу роль у сучасній геополітиці також відіграє Організація Північноатлантичного договору. Після початку повномасштабної війни Росії проти України значення НАТО суттєво зросло. Альянс посилив військову присутність у Східній Європі, активізував оборонне співробітництво та прискорив процеси модернізації системи безпеки. Зростання оборонних витрат країн-членів НАТО свідчить про повернення безпекового чинника до центрального місця у міжнародній політиці [2].

Вагомий вплив на міжнародні процеси має Європейський Союз, який поєднує економічну інтеграцію із зовнішньополітичними функціями. ЄС виступає одним із найбільших економічних центрів світу та активно використовує механізми санкційної політики, фінансової допомоги та дипломатичного впливу. Після 2022 року Європейський Союз став одним із головних партнерів України у фінансовій, військовій та гуманітарній підтримці. Водночас енергетична криза та міграційні проблеми продемонстрували наявність внутрішніх суперечностей між державами-членами ЄС [3].

Значну роль у регулюванні міжнародної економіки відіграють Світова організація торгівлі та Міжнародний валютний фонд. СОТ сприяє розвитку міжнародної торгівлі та зниженню торговельних бар'єрів, тоді як МВФ забезпечує фінансову підтримку держав у періоди економічних криз. Особливого значення діяльність МВФ набуває для країн із нестабільною економікою, зокрема для України в умовах війни та післявоєнного відновлення [4; 5].

Таблиця 1.

Основні напрями діяльності та масштаби впливу міжнародних організацій у сучасній геополітиці у 2024–2025 рр.

Організація	Кількість держав-учасниць	Основний напрям діяльності	Приклад сучасної діяльності	Показники впливу
ООН	193	Миротворча та гуманітарна діяльність	Миротворчі місії в Африці та на Близькому Сході	Понад 70 тис. персоналу у миротворчих операціях
НАТО	32	Колективна безпека	Посилення східного флангу Альянсу	Оборонні витрати понад 1,4 трлн дол.
ЄС	27	Економічна та політична інтеграція	Фінансова підтримка України	Допомога Україні понад 140 млрд євро
СОТ	166	Регулювання міжнародної торгівлі	Врегулювання торговельних спорів	Понад 98% світової торгівлі
МВФ	190	Фінансова стабілізація	Кредитування кризових економік	Програми підтримки у понад 90 країнах

Джерело: складено автором на основі джерел [1; 2; 3; 4; 5]

Проаналізувавши дані з таблиці 1, можна виділити основні проблеми функціонування організацій. Першою проблемою є політизація міжнародних інституцій. Провідні держави часто використовують міжнародні організації для реалізації власних геополітичних інтересів, що негативно впливає на рівень довіри до міжнародних механізмів.

Другою проблемою є низька ефективність реагування на сучасні глобальні кризи. Пандемія COVID-19, енергетична нестабільність та сучасні військові конфлікти продемонстрували недостатній рівень координації між державами. За оцінками експертів Всесвітній економічний форум, геополітична нестабільність та економічна фрагментація залишаються ключовими глобальними ризиками найближчих років [6].

Третьою важливою проблемою є послаблення міжнародного права та механізмів колективної безпеки. У сучасних умовах дедалі частіше спостерігається порушення міжнародних договорів та принципу державного суверенітету, що негативно впливає на стабільність міжнародної системи.

Попри наявні проблеми, міжнародні організації залишаються важливими інструментами глобального управління. У майбутньому їхня роль може посилитися у сферах кібербезпеки, боротьби зі зміною клімату, регулювання штучного інтелекту та забезпечення енергетичної безпеки. Глобальні виклики мають транснаціональний характер, тому жодна держава не здатна самотійно ефективно їх вирішувати [7].

Висновки. Міжнародні організації є важливими суб'єктами сучасної геополітики та виконують ключові функції у сфері міжнародної безпеки, економічної стабільності та політичної координації. Водночас їх діяльність супроводжується низкою проблем, серед яких політизація рішень, низька ефективність механізмів колективної безпеки та криза міжнародного права. Незважаючи на це, міжнародні організації залишаються необхідним елементом сучасної системи міжнародних відносин, а їх подальший розвиток буде залежати від здатності адаптуватися до нових глобальних викликів та забезпечувати баланс інтересів між державами.

Список використаних джерел

1. United Nations Peacekeeping Operations - How We Are Funded. <https://peacekeeping.un.org/en/how-we-are-funded> (дата звернення 7.05.2026)
2. The Secretary General's Annual Report 2024. NATO. https://www.nato.int/content/dam/nato/legacy-wcm/media_pdf/2025/4/pdf/sgar24-en.pdf#page=18 (дата звернення 7.05.2026)
3. EU response to Russia's war of aggression against Ukraine. European Council <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-russia-military-aggression-against-ukraine-archive/> (дата звернення 7.05.2026)
4. Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization. https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/marag_e.htm (дата звернення 7.05.2026)

5. Articles of Agreement of the International Monetary Fund. IMF. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm> (дата звернення 7.05.2026)
6. Olga Murray. Global Risks Report 2025. The David Hume Institute. https://davidhumeinstitute.org/latest-news/2025/1/21/2025globalrisksreport?gad_source=1&gad_campaignid=22761676544&gbraid=0AAAAAqg3k5ZJZTacKbi25kvzSQTcFqhmg&gclid=EAIaIQobChMIg-nAj8GqlAMVQqeDBx01eggZEAAYASAAEgLEVfD_BwE (дата звернення 7.05.2026)
7. Elena Katselli Proukaki. Enforcing collective/community interests through essential security clauses and solidarity measures in the context of Russia's aggression against Ukraine. *Journal of Conflict and Security Law*, Volume 30, Issue 2, Summer 2025, Pages 175–201. https://academic.oup.com/jcsl/article/30/2/175/8107870?utm_source=chatgpt.com&login=false (дата звернення 7.05.2026)

АЛГОРИТМІЧНА УПЕРЕДЖЕНІСТЬ У СИСТЕМАХ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Шетеля Софія

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Нечипорук Кірілл Олександрович

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Стрімке входження систем штучного інтелекту у виборчі кампанії, дипломатію, аналітику безпеки та цифрові медіа означає, що алгоритмічна упередженість більше не зводиться до технічної похибки. Вона перетворюється на політичний чинник, здатний змінювати видимість акторів, легітимність рішень і розподіл міжнародного впливу.

Під алгоритмічною упередженістю у цих тезах доцільно розуміти систематичне викривлення результатів ШІ-системи, яке виникає не лише через нерепрезентативні дані, а й через спосіб постановки цілей, правила ранжування, дизайн інтерфейсу, мовні та культурні асиметрії, а також контекст впровадження. [4] Саме тому Управління Верховного комісара ООН з прав людини наголошує, що технологія не є нейтральною за своєю природою, а AI Act Європейського Союзу прямо вимагає високої якості наборів даних для систем високого ризику, щоб мінімізувати дискримінаційні наслідки. [1]

У сфері міжнародної політики це означає, що упередженість вбудовується у порядок денний, механізми відбору загроз і процедури доступу до прав. AI Act відносить до високого ризику системи, що застосовуються у правоохоронній діяльності, міграції, наданні притулку, прикордонному контролі, адмініструванні правосуддя та демократичних процесах.[1] Отже, проблема

полягає не тільки в технічній коректності алгоритму, а в тому, що через нього перерозподіляються мобільність, безпека, доступ до державних процедур і довіра між державами та суспільствами.

У сучасній літературі домінує насамперед соціотехнічний і правозахисний підхід. Його вихідна ідея полягає в тому, що ШІ не відображає реальність «як вона є», а відтворює структуру даних, інституцій і владних відносин, у які він вбудований. Саме тому документи UNESCO, Програма розвитку ООН та Управління Верховного комісара ООН з прав людини послідовно описують ризик того, що системи рекомендацій, генеративні моделі та автоматизовані рішення посилюватимуть расову, гендерну, мовну й іншу нерівність, якщо вони не підпорядковані стандартам прав людини та публічної підзвітності.[3]

Другий підхід представлений дослідженнями інформаційної цілісності та виборчої безпеки. У матеріалах International IDEA за 2024–2025 рр. підкреслено, що ШІ впливає не лише на створення фальшивого контенту, а й на його курування, модерацію, політичну рекламу та таргетування. Особливо вразливими виявляються маргіналізовані групи, зокрема жінки та LGBTQIA+ кандидати, проти яких диспропорційно застосовуються принизливі або маніпулятивні матеріали. Водночас це джерело не абсолютизує вплив ШІ - за підсумками виборів 2024 р. у Латинській Америці й поза нею дослідники фіксують, що поточний вплив ШІ на результати виборів часто ще обмежений, але його деструктивний потенціал швидко зростає. [5]

Третій підхід — міжнародно-політичний і геополітичний. У статті за 2025 р. про вплив ШІ на міжнародні відносини Вісенте Гаррідо Ребольєдо показує, що ШІ змінює владні динаміки, поведінку держав і архітектуру глобального управління. [9] Подібну логіку демонструють і документи ООН та OECD: дедалі важливішими стають питання координації, представництва, прозорості та цифрової грамотності, а не лише технічної ефективності моделей. Не випадково сучасне академічне осмислення європейського досвіду виокремлює заборони,

прозорість, управління ризиками та цифрову грамотність як чотири базові інструменти захисту демократії від шкідливого використання ШІ.

На рівні дипломатичної практики ШІ вже перестав бути гіпотезою. Міністерство закордонних справ України у 2024 р. представило цифрову особу для офіційних коментарів із консульських питань, прямо пояснивши це економією часу та ресурсів. [6] Паралельно Державний департамент США у своєму актуальному AI-розділі відсилає до enterprise strategy для дипломатії, а в inventory за 2025 р. фіксує як інструменти редагування публічної інформації, так і модель Violence Against Civilians. Це означає, що ШІ вже включається у дипломатичну комунікацію, польову аналітику і раннє попередження. Відповідно, будь-яка системна похибка в даних або мовних моделях може впливати на те, які загрози, території чи групи отримають пріоритетну увагу держави. [7]

Найочевидніше трансформаційний ефект алгоритмічної упередженості проявляється в інформаційній безпеці. За даними, під час президентських виборів у Тайвані в січні 2024 р. відбувся сплеск AI-згенерованого контенту, який використовували пов'язані з Китаєм актори впливу; компанія прямо назвала це першим випадком, коли вона спостерігала використання такого контенту державним актором для впливу на іноземні вибори. Уже у 2025 р. бюро національної безпеки Тайваню повідомило про понад пів мільйона «суперечливих повідомлень», поширених переважно через соціальні платформи в рамках «когнітивної війни», спрямованої на створення розколу в суспільстві.[2] У цій площині алгоритмічна упередженість означає не лише те, що модель може помилятися, а й те, що вона здатна асиметрично підсилювати зовнішній вплив у політично чутливі моменти.

Другий вимір — безпосередня маніпуляція виборцем через синтетичний голос або зображення. У США у 2024 р. фальшивий роботелефонний дзвінок із клонованим голосом президента закликав виборців не голосувати на праймеріз у Нью-Гемпшир; згодом це спричинило кримінальне провадження, багатомільйонні санкції та дискусію про обов'язкове розкриття ШІ-контенту у

політичній рекламі. [8] У Бразилії виборчий суд того ж року пригрозив скасуванням реєстрації кандидатам, які використовуватимуть ШІ для викривлення інформації чи атак на опонентів. Це свідчить про перехід від реакції на окремі інциденти до інституціоналізації правил захисту виборчої доброчесності.

Отже, алгоритмічну упередженість у системах штучного інтелекту слід розглядати не як периферійну етичну ваду, а як один із чинників трансформації міжнародних політичних процесів. Вона впливає на міжнародні відносини через нерівномірне представлення мов, регіонів і груп у дипломатичних та безпекових системах; на прийняття політичних рішень — через алгоритмічне сортування ризиків, прогнозів і порядків денних; на інформаційну безпеку — через адресний вплив і системи рекомендацій. Звідси випливає головний висновок: алгоритмічна упередженість не лише віддзеркалює наявні міжнародні асиметрії, а й здатна їх посилювати, прискорювати та інституціоналізувати.

Список використаних джерел

1. AI Act URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai> (дата звернення: 04.04.2026)
2. China tests US voter fault lines and ramps AI content to boost its geopolitical interests. URL: <https://blogs.microsoft.com/on-the-issues/2024/04/04/china-ai-influence-elections-mtac-cybersecurity/> (дата звернення: 05.05.2026)
3. New UNESCO-UNDP Issue Brief Highlights the Impacts of AI on Freedom of Expression and Elections URL: <https://www.unesco.org/en/articles/new-unesco-undp-issue-brief-highlights-impacts-ai-freedom-expression-and-elections> (дата звернення 04.05.2026)
4. Racism and AI: “Bias from the past leads to bias in the future” URL: <https://www.ohchr.org/en/stories/2024/07/racism-and-ai-bias-past-leads-bias-future> (дата звернення: 04.05.2026)

5. Sebastian Becker Castellaro, Mariana Carvalho, Alberto Fernandez Gibaja, Amaro Grassi, Cecilia Hammar, Juliane Muller, Laura Pereira, Victor Piaia, Marco Aurélio Ruediger. Artificial Intelligence and Information Integrity: Latin American experiences. URL: <https://www.idea.int/publications/catalogue/html/artificial-intelligence-and-information-integrity-latin-american> (дата звернення: 04.05.2026)
6. The Ministry of Foreign Affairs of Ukraine has appointed a digital person to inform on consular issues. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/mzs-ukrayini-priznachilo-cifrovu-osobu-dlya-informuvannya-shchodo-konsulskih-pitan> (дата звернення: 05.05.2026)
7. Understanding AI in government: Applications, use cases, and implementation. URL: <https://www.elastic.co/blog/ai-government> (дата звернення: 05.05.2026)
8. US political consultant indicted over AI-generated Biden robocalls. URL: <https://www.reuters.com/world/us/us-political-consultant-indicted-over-ai-generated-biden-robocalls-2024-05-23/> (дата звернення: 05.05.2026)
9. Vicente Garrido Rebolledo. IMPACT OF THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON INTERNATIONAL RELATIONS: TOWARDS A GLOBAL ALGORITHMS GOVERNANCE. URL: <https://www.unisci.es/wp-content/uploads/2025/01/UNISCIDP67-1GARRIDO.pdf> (дата звернення: 05.05.2026)

ФОРМУВАННЯ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

Шпачкнко Соф`я

студентка II курсу факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

керівник: Казакова Людмила Олександрівна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри міжнародної політики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми. Після завершення «холодної війни» міжнародна система тривалий час характеризувалася домінуванням США та функціонуванням однополярної моделі світового порядку. Проте у 2020-х роках відбувається поступовий перехід до багатопolarity, що супроводжується посиленням нових центрів сили, загостренням геополітичної конкуренції та трансформацією механізмів глобального управління. У сучасних умовах особливої актуальності набуває проблема визначення характеру цих змін та їхнього впливу на міжнародну стабільність, оскільки зростання політичної конфронтації між провідними державами, фрагментація міжнародної системи та послаблення ефективності міжнародних інституцій підвищують рівень глобальної нестабільності та ускладнюють координацію міжнародної політики.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз основних політичних тенденцій формування багатопolarity світу у сучасних міжнародних відносинах, визначення ключових центрів сили та дослідження впливу геополітичної конкуренції на трансформацію глобального порядку й міжнародної безпеки.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин ключовою ознакою глобальних змін є перерозподіл економічної, політичної та військової могутності між кількома центрами сили, що

проявляється у посиленні ролі нових держав і трансформації структури глобального управління [1]. У 2020-х роках міжнародна система поступово переходить від однополярної моделі до багатополарності, де поряд зі США дедалі більший вплив отримують Китай, Європейський Союз, Індія та країни BRICS.

Однією з ключових тенденцій формування багатополарного світу є зміна глобального економічного балансу, яка безпосередньо впливає на політичний вплив держав. За даними Міжнародного валютного фонду, у 2025 році частка країн, що розвиваються, у світовому ВВП перевищує 60%, тоді як частка розвинених економік залишається меншою за половину світового ВВП [2]. Це свідчить про поступове зміщення глобального центру економічної ваги від Заходу до країн глобального Півдня.

Особливо показовою є динаміка розвитку країн BRICS. За оцінками МВФ, у 2025 році їхня сукупна частка у світовому ВВП (за ПКС) становить близько 40%, тоді як частка G7 знизилася до менш ніж 30% [2]. При цьому країни BRICS демонструють значно вищі темпи економічного зростання: у 2025 році близько 3,8% проти приблизно 1% у країнах G7 [3]. Це створює передумови для посилення політичного впливу держав глобального Півдня та поступової трансформації міжнародної системи.

Таблиця 1.

Порівняння економічних показників країн G7 та BRICS у 2025-2026 рр.

Показник	G7	BRICS
Частка у світовому ВВП (ПКС)	<30%	~40–41%
Середній ріст ВВП 2025	~1%	~3.8%
Прогноз росту 2026	~1.1%	~3.7%

Джерело: складено автором на основі джерел [2;3]

Як видно з таблиці 1, економічне посилення BRICS створює основу для зростання їхнього політичного впливу у світі. Насамперед це стосується Китаю, який у 2025 році залишається найбільшою економікою світу за паритетом купівельної спроможності з показником понад 37 трлн дол. за ПКС [4]. Китай

активно використовує економічні інструменти для розширення геополітичного впливу, реалізуючи ініціативу «Один пояс — один шлях» та інвестуючи у стратегічну інфраструктуру в Азії, Африці та Латинській Америці.

Водночас США зберігають лідерські позиції у військово-політичній сфері. У 2025 році американські військові витрати залишаються найбільшими у світі та перевищують 900 млрд дол., що становить понад третину глобальних оборонних витрат [5]. Це дозволяє США зберігати ключову роль у системі міжнародної безпеки та підтримувати вплив через мережу союзів, насамперед НАТО.

Важливим центром сили залишається і Європейський Союз. У 2025 році на ЄС припадає близько 14-15% світового ВВП та він залишається одним із найбільших торговельних центрів світу [4]. Політичний вплив ЄС значною мірою базується на використанні механізмів «м'якої сили», зокрема дипломатії, санкційної політики та формування міжнародних стандартів. Після початку повномасштабної війни Росії проти України ЄС також посилив свою роль у сфері безпеки та оборонної співпраці.

Особливу роль у формуванні багатополлярності відіграє Індія. У 2025 році вона є найнаселенішою державою світу та однією з найбільш динамічних економік із прогнозованим ростом ВВП понад 6% [2]. Індія поступово зміцнює свої позиції у глобальній політиці, активно розвиваючи співпрацю як із західними державами, так і з країнами BRICS. Це дозволяє їй проводити багатовекторну зовнішню політику та посилювати свій міжнародний вплив.

Однією з ключових тенденцій сучасної міжнародної політики є загострення геополітичної конкуренції між США та Китаєм. Їхнє суперництво охоплює економічну, технологічну та безпекову сфери. Особливого значення набуває боротьба за контроль над стратегічними технологіями, зокрема у сфері штучного інтелекту, напівпровідників та цифрової інфраструктури [6]. Це свідчить про те, що сучасна геополітична конкуренція дедалі більше переходить у технологічну площину. Сучасна багатополлярність проявляється не лише у перерозподілі економічної могутності, але й у боротьбі за політичне лідерство та вплив на міжнародний порядок. Провідні держави дедалі активніше

використовують економічні, дипломатичні та безпекові інструменти для просування власних геополітичних інтересів, що посилює конфронтаційність міжнародної системи.

Паралельно відбувається трансформація міжнародних інституцій. Розширення BRICS у 2024–2025 роках та посилення ролі регіональних союзів демонструють прагнення держав створити альтернативні механізми глобального управління. Водночас ефективність традиційних міжнародних організацій, зокрема ООН, знижується через конфлікт інтересів між провідними державами та неможливість досягнення консенсусу щодо ключових міжнародних питань. Розширення BRICS свідчить про прагнення держав глобального Півдня посилити власний вплив на міжнародну політику та зменшити залежність від західноцентричних механізмів глобального управління. У цьому контексті багатополарність стає не лише економічним, а й політичним процесом перерозподілу влади у світі.

Суттєвий вплив на трансформацію міжнародної системи має і безпековий фактор. Повномасштабна війна Росії проти України стала каталізатором змін у міжнародній політиці, спричинивши зростання оборонних витрат та активізацію діяльності НАТО. За даними SIPRI, глобальні військові витрати у 2025 році перевищили 2,5 трлн дол., досягнувши рекордного рівня [5]. Це свідчить про посилення ролі силових факторів у міжнародних відносинах та зростання нестабільності у світі.

Крім того, формування багатополарного світу супроводжується посиленням глобальних економічних ризиків. За даними Institute of International Finance, світовий борг у 2025 році досяг приблизно 348 трлн дол., що створює додаткові загрози для міжнародної фінансової стабільності [7]. У поєднанні з геополітичними конфліктами це ускладнює координацію міжнародної політики та підвищує рівень невизначеності у міжнародній системі.

Однією з ключових рис сучасної багатополарності є криза ефективності міжнародних інституцій. Рада Безпеки ООН дедалі частіше демонструє неспроможність оперативно реагувати на міжнародні конфлікти через

протистояння провідних держав та використання права вето. Це свідчить про поглиблення політичної фрагментації міжнародної системи та ускладнення механізмів глобального управління.

Таким чином, сучасна багатополарність характеризується одночасним поєднанням економічної взаємозалежності та політичної конкуренції. Посилення нових центрів сили, трансформація міжнародних інституцій та загострення геополітичного суперництва формують нову модель міжнародних відносин, у якій проблема забезпечення глобальної стабільності стає одним із ключових викликів сучасності.

Висновки. Отже, формування багатополарного світу є політичною трансформацією міжнародної системи, що супроводжується зміною глобального балансу сил та посиленням конкуренції між провідними центрами впливу. Посилення ролі Китаю, Індії, ЄС та країн BRICS свідчить про поступове послаблення однополарної моделі міжнародних відносин. Водночас сучасна багатополарність характеризується поєднанням економічної взаємозалежності та геополітичного суперництва, що підвищує рівень нестабільності у світі та ускладнює механізми глобального управління.

Список використаних джерел

1. Competing visions of international order: the fracturing of the US-led liberal international order, 2025. Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/2025/03/competing-visions-international-order/01-fracturing-us-led-liberal-international-order> (дата звернення 08.05.2026)
2. World Economic Outlook, April 2025: A Critical Juncture amid Policy Shifts. International Monetary Fund, 2025. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2025/04/22/world-economic-outlook-april-2025> (дата звернення 08.05.2026)

3. BRICS vs G7: Comparing 2026 GDP Growth Forecasts, 2025. Visual Capitalist.

<https://www.visualcapitalist.com/brics-vs-g7-comparing-2026-gdp-growth-forecasts/>
(дата звернення 08.05.2026)

4. Global Economic Prospects, January 2025. World Bank Group, 2025.
<https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата
звернення 08.05.2026)

5. Trends in World Military Expenditure, 2025. Stockholm International
Peace Research Institute, 2026. SIPRI.
[https://www.sipri.org/publications/2026/sipri-fact-sheets/trends-world-military-
expenditure-2025](https://www.sipri.org/publications/2026/sipri-fact-sheets/trends-world-military-expenditure-2025) (дата звернення 08.05.2026)

6. Technology, Geopolitics and the Future of Global Competition, 2025.
OECD.
[https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/10/oecd-
science-technology-and-innovation-outlook-2025_bae3698d/5fe57b90-en.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/10/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2025_bae3698d/5fe57b90-en.pdf) (дата
звернення 08.05.2026)

7. Government spending lifts global debt to a record \$348 trillion in 2025,
says IIF, 2026. Reuters. [https://www.reuters.com/business/finance/government-
spending-lifts-global-debt-record-348-trillion-2025-says-iif-2026-02-25/](https://www.reuters.com/business/finance/government-spending-lifts-global-debt-record-348-trillion-2025-says-iif-2026-02-25/) (дата
звернення 08.05.2026)

РОЗДІЛ 3.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

SIGNIFICANT FEATURES IN TRANSLATING SLANG AND COLLOQUIAL SPEECH

Valeria Bendyk

*3rd-year student, International Economics Relations Faculty,
Uzhhorod National University*

Scientific advisor: Larysa Sidun

*Associate Professor the Theory and Practice of Translation Department
Uzhhorod National University*

Statement of the problem. The translation of slang and colloquial speech has become one of the most relevant and complex areas of modern translation studies. The rapid development of globalization, digital communication, social media, popular culture, films, music, and online platforms has significantly increased the use of non-standard vocabulary in everyday communication. Slang and colloquial expressions are now widely used not only in spoken language but also in literature, movies, television series, advertising, journalism, and Internet communication. As a result, translators increasingly face the challenge of adequately conveying the emotional, stylistic, and cultural features of such lexical units in the target language [1, p. 343–35].

The purpose of the research. This paper examines the main features and difficulties of translating slang and colloquial speech, as well as the most effective translation strategies used to preserve the stylistic and communicative functions of slang expressions in the target language.

Outline of the main material. Slang is commonly defined as a non-standard layer of vocabulary characterized by emotional expressiveness, informality, stylistic coloring, and belonging to a particular social or cultural group. Researchers emphasize that slang functions as a social and linguistic phenomenon closely connected with

culture, collective identity, and interpersonal communication [2, p. 128–129]. Unlike neutral vocabulary, slang often reflects the worldview, values, humor, traditions, and social tendencies of a particular linguistic community. Therefore, the translation of slang requires not only linguistic competence but also deep cultural awareness.

One of the main difficulties in translating slang and colloquial speech is the absence of direct equivalents in the target language. Many slang expressions are highly culture-specific and contain hidden connotations, metaphors, wordplay, irony, or emotional shades that cannot be reproduced through literal translation. A word-for-word rendering often leads to misunderstanding, stylistic inconsistency, or complete loss of meaning [3, p. 15–16]. Consequently, translators must search for functional and communicative equivalents capable of preserving the pragmatic effect of the original expression.

Another important feature of slang translation is the constant variability and dynamic nature of slang vocabulary. Slang expressions rapidly appear, change, and disappear under the influence of social trends, youth culture, technological development, and mass media. Modern English slang is especially influenced by social networks, movies, music, video games, and online communication. This process creates significant challenges for translators because dictionaries and traditional linguistic resources often fail to reflect newly emerged slang units [3, p. 16–17].

Researchers distinguish several important functions of slang in communication. First, slang performs a communicative function by facilitating informal interaction between members of a social group. Second, it has an expressive and emotional function, allowing speakers to intensify emotions, demonstrate attitudes, and make speech more vivid and memorable. Third, slang fulfills an identificational function because it helps speakers express belonging to a particular social, professional, or age group [1, p. 35]. All these functions should be considered during translation in order to preserve the stylistic authenticity of the source text.

An important aspect of translating colloquial speech and slang is the use of translation transformations. Scholars identify several effective methods for rendering slang expressions into another language. Among the most common strategies are

concretization, generalization, modulation, compensation, descriptive translation, and the replacement of slang vocabulary with colloquial or stylistically neutral equivalents [1, p. 35–36]. In many cases, translators intentionally reduce the stylistic intensity of the original expression to avoid excessive vulgarity or communicative inappropriateness in the target language.

Particular attention should also be paid to metaphorization and metonymy as productive mechanisms of slang formation. Slang vocabulary is often based on figurative reinterpretation, semantic transfer, narrowing or broadening of meanings, and emotional associations [2, p. 129–130]. Such semantic complexity complicates translation because translators must reproduce not only the lexical meaning but also the imagery and expressive effect embedded in the original unit.

The translation of slang is especially significant in audiovisual translation, including films, television series, and digital media content. Characters' speech often contains numerous colloquial expressions, idioms, abbreviations, and slangisms reflecting their social status, age, emotional state, and cultural background. In this context, translators should maintain the naturalness of dialogues and preserve the communicative effect of the original while adapting the content to the linguistic and cultural norms of the target audience [3, p. 17–18].

Another challenge arises from ethical and stylistic considerations. Some slang expressions contain vulgarisms, offensive vocabulary, or taboo language that may sound excessively rude or inappropriate in translation. Therefore, translators often use softened colloquial equivalents instead of direct slang correspondences. Such decisions depend on the communicative situation, genre, target audience, and cultural norms of the receiving language community [1, p. 36].

In addition, slang and colloquial speech demonstrate the close relationship between language and culture. Slang reflects social processes, technological changes, historical development, and cultural tendencies of society. Consequently, successful translation requires understanding not only linguistic structures, but also cultural context, social realities, humor, and background knowledge associated with the source language [2, p. 130].

Thus, the translation of slang and colloquial speech is a complex and multifaceted process that requires linguistic flexibility, intercultural competence, and creative translation strategies. The main difficulties include the absence of direct equivalents, rapid lexical changes, cultural specificity, emotional expressiveness, and stylistic variability of slang expressions. Effective translation depends on the translator's ability to preserve the communicative, stylistic, and pragmatic functions of slang while adapting the text to the norms and expectations of the target audience. In the conditions of globalization and digital communication, the study of slang translation remains highly relevant and important for modern translation studies.

References

1. Alimova, G. Y., & Tokhtakulova, O. K. (2023). Features of American Slang and Ways of Its Translation. *Periodical Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 19, 34–36. URL: <https://periodica.com/index.php/journal/article/view/689>
2. Radziievska, O. V., & Sharnina, Ye. O. (2020). The Semantic Characteristic of Slang as an Integral Part of Language and Culture. *Scientific Bulletin of International Humanities University. Series: Philology*, 45(2), 128–130. URL: https://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v45/part_2/31.pdf
3. Significant Strategies in Translating Slang and Colloquial Speech. URL: <https://repo.journalnx.com/index.php/nx/article/view/4239>

PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF SIMULTANEOUS INTERPRETING

Viktoriia Pash

3rd-year students, International Economic Relations Faculty,

Uzhhorod National University

Scientific advisor: Larysa Sidun

Associate Professor the Theory and Practice of Translation Department

Uzhhorod National University

Statement of the problem. Simultaneous interpreting (SI) stands among the most cognitively demanding professional activities in linguistics and psychology. The interpreter must listen, comprehend, translate, and speak – all at the same time – while managing a speech lag of two to four seconds behind the source speaker. This extraordinary cognitive load generates psychological challenges that remain underestimated both by the public and within parts of the professional community itself. The psychological dimensions of SI carry direct consequences for interpreter well-being, output quality, and long-term career sustainability.

The purpose of the research. This paper examines the principal psychological problems encountered by simultaneous interpreters – cognitive overload, stress and anxiety, attentional fatigue, ear-voice span management, and burnout – and considers strategies that may reduce their impact on interpreter performance and mental health.

Outline of the main material. SI places exceptionally high demands on working memory, divided attention, and executive control. Unlike consecutive interpreting, where note-taking and pausing allow for reformulation, SI requires uninterrupted parallel processing across listening, retention, translation, and speech production.

By its very nature, simultaneous interpreting imposes large demands on an individual's cognitive resources. Literature on simultaneous interpreting has

documented through various observations the heavy mental load imposed on cognitive resources during the task of simultaneous interpreting [1, p. 1].

Three primary processing components operate in SI: the Listening and Analysis Effort, the Production Effort, and the Memory Effort, coordinated by a fourth Coordination Effort. Interpreters function perpetually near their processing capacity limits, meaning even minor additional demands — an unfamiliar term, rapid speech, or background noise — can trigger errors or omissions.

Stress is perhaps the most widely documented psychological problem in simultaneous interpreting. Stress triggers off an alarm in the brain, which responds by preparing the body for defensive actions. The nervous system is aroused and hormones are released to sharpen the senses, quicken the pulse, deepen respiration, and tense the muscles. This response (sometimes called the fight or flight response), which is biologically preprogrammed, is important because it helps us defend ourselves against threatening situations [2, p. 51]. Interpreters frequently report elevated anxiety before and during assignments, particularly when facing rapid speech or unfamiliar subject matter – anxiety that paradoxically narrows attentional focus and disrupts the coordination of listening and speaking.

One additional limitation that emerges from the aforementioned empirical studies is the impact of software latency on hint display. The delay caused by system latency affects the ear-voice span (EVS), as it influences the time interpreters have to wait before incorporating suggestions into their delivery. This delay can often render CAI support ineffective and even undermine the performance of the interpreters [3, p. 75].

Under stress and fatigue, EVS fluctuates significantly – compressing when interpreters rush to match a fast speaker, or stretching when comprehension difficulties arise. Both disruptions correlate with reduced output accuracy and heightened interpreter distress.

Attentional fatigue presents another serious hazard. The sustained concentration SI demands depletes cognitive resources at an accelerated rate, forming the basis for the professional norm of interpreter rotation every twenty to thirty minutes. Without

adequate rotation – increasingly common in remote SI contexts – interpreters face compounded exhaustion that degrades both performance and well-being.

The emotional dimension of SI is frequently overlooked. Interpreters in high-stakes settings – courts, medical environments, conflict zones – regularly encounter distressing content they must render neutrally, with no opportunity to pause or process their response.

Target speeches were recorded and analysed for occurrences of omissions, errors, and incompletions. Post-SI semi-structured interviews were conducted to gain an in-depth understanding of their emotions and perceptions of performance. Results show that interpreters' emotions were significantly affected by music, which further affected their subsequent interpretation. Interpreters under positive emotions made more referential omissions and conative errors but fewer incompletions, while those under negative emotions made fewer omissions but more conative errors and incompletions [4, p. 2].

Burnout represents the long-term accumulation of these pressures. Unlike acute stress, it develops gradually through chronic overexposure without adequate recovery, manifesting as depersonalization, reduced professional efficacy, and persistent exhaustion.

Remote SI platforms have added a further psychological layer. Working outside a traditional conference booth, interpreters lose the social and structural supports that normally sustain performance – a booth partner, visual contact with the speaker, and the psychological frame of a dedicated workspace. Reports of isolation, difficulty concentrating, and technology-related anxiety have grown alongside the expansion of remote platforms, intensifying pre-existing vulnerabilities.

Conclusion. SI is a psychologically demanding profession whose challenges extend well beyond linguistic competence. Cognitive overload, performance anxiety, attentional fatigue, emotional labor, and burnout form interconnected dimensions of an occupational psychology that requires sustained scholarly and institutional attention. Addressing them effectively demands collaboration across translation studies, occupational psychology, professional associations, and interpreter training – because

a profession that operates at the center of consequential human communication cannot treat its practitioners' psychological health as secondary.

References

1. Liu M. Expertise in simultaneous interpreting: A working memory analysis. The University of Texas at Austin, 2001. P. 1. URL: <https://www.proquest.com/openview/e03495f6159f61aea66821aa19df797a/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> (дата звернення: 10.05.2026).
2. Kurz I. Physiological stress during simultaneous interpreting: a comparison of experts and novices. *The Interpreters' Newsletter*. 2003. № 12. P. 52. URL: <https://www.openstarts.units.it/server/api/core/bitstreams/11d1c403-1164-4168-b4ee-73bae57fa1d2/content> (дата звернення: 10.05.2026)
3. Russello C., Carbutto M. Enhancing numerical accuracy in simultaneous interpreting students: an exploratory study comparing human and AI-based support. *The Interpreters' Newsletter*. 2023. № 28. P. 75. URL: <https://www.openstarts.units.it/server/api/core/bitstreams/fcb56242-79c0-46fb-b36b-30fd2eb58012/content> (дата звернення: 10.05.2026).
4. Cen C. Exploring the Impact of Positive and Negative Emotions on the Performance of Student Interpreters in Simultaneous Interpreting. Newcastle University, 2024. P. 2. URL: <https://theses.ncl.ac.uk/jspui/bitstream/10443/6757/1/CongC2025.pdf> (дата звернення: 10.05.2026).

DIGITAL DIPLOMACY IN MODERN GEOPOLITICS

Daniela Cheremiska

4th-year student, International Economic Relations Faculty,

Uzhhorod National University

Scientific advisor: *Drabov Nataliya*

teacher of the Theory and Practice of Translation Department

Uzhhorod National University

Problem Statement. In modern international relations, digital technologies are transforming traditional diplomacy by enabling direct communication through social media and online platforms. At the same time, digital diplomacy creates new challenges, including disinformation, cyber threats, and manipulation of public opinion. Therefore, its growing role in global geopolitics requires deeper analysis.

Research Objective. The objective of this study is to examine the concept of digital diplomacy and analyze its role and effectiveness in modern geopolitical processes.

Main Content. Digital diplomacy has emerged as a significant component of modern international relations, reflecting the broader digital transformation of global society. It can be defined as the use of digital tools and technologies, particularly the Internet and social media platforms, to achieve foreign policy objectives and interact with international audiences [1]. Unlike traditional diplomacy, which is largely conducted through closed negotiations and official channels, digital diplomacy operates in an open and dynamic information environment.

One of the key features of digital diplomacy is its ability to ensure immediate and direct communication between political actors and the global public. Governments, ministries of foreign affairs, and political leaders actively use platforms such as X (Twitter), Facebook, and YouTube to communicate their positions, respond to global events, and shape international narratives [2]. This real-time communication increases

the speed of diplomatic interaction and allows states to react quickly to crises and geopolitical changes.

Moreover, digital diplomacy significantly enhances the role of public diplomacy and soft power. Through digital platforms, countries can promote their cultural values, political ideas, and national image to a global audience. For example, states use online campaigns, digital storytelling, and strategic communication to influence public opinion abroad. As a result, diplomacy is no longer limited to state-to-state interaction but increasingly focuses on engaging foreign societies directly [3].

Another important aspect of digital diplomacy is the growing involvement of non-state actors in international communication. Media organizations, non-governmental organizations, think tanks, and even individual influencers play an active role in shaping global discourse. This leads to a more decentralized and complex structure of international relations, where information flows are no longer controlled exclusively by governments [4]. Consequently, digital diplomacy contributes to the democratization of international communication, but at the same time makes it more unpredictable.

The importance of digital diplomacy becomes particularly evident in the context of modern conflicts and geopolitical tensions. For instance, during the war in Ukraine, digital platforms have been extensively used to mobilize international support, counter disinformation, and communicate strategic narratives to global audiences. Ukrainian officials actively use social media to appeal to international partners, share real-time updates, and strengthen diplomatic engagement [5]. This demonstrates how digital diplomacy can influence international perception and political decision-making.

At the same time, major global powers also actively use digital diplomacy as a tool of geopolitical competition. The United States, China, and the European Union develop digital strategies to expand their influence, promote their values, and secure their positions in the global information space. In this context, digital diplomacy becomes not only a communication tool but also an instrument of strategic competition and power projection [2].

However, despite its advantages, digital diplomacy is associated with a number of serious challenges. One of the most significant problems is the spread of disinformation and fake news. Digital platforms allow information to spread rapidly and widely, often without proper verification. This creates opportunities for manipulation of public opinion and interference in political processes, including elections and international negotiations [5]. As a result, information security has become a critical issue in modern diplomacy.

Cybersecurity is another major challenge. Diplomatic communications and government digital infrastructures are increasingly vulnerable to cyberattacks, which can disrupt international relations and threaten national security. States must invest in digital protection mechanisms and develop strategies to counter cyber threats in order to maintain effective diplomatic activity [2].

In addition, the increasing dependence on digital platforms raises concerns about the concentration of power in the hands of technology companies. Social media platforms control information flows and algorithms that determine what content is visible to users. This can influence political communication and limit the ability of states to fully control their diplomatic messaging [4]. Therefore, cooperation between governments and technology companies becomes an important aspect of digital diplomacy.

International organizations also play a crucial role in developing digital diplomacy. The European Union, for example, actively promotes digital strategies aimed at strengthening cybersecurity, countering disinformation, and supporting democratic values in the digital environment. These initiatives demonstrate the growing institutionalization of digital diplomacy at the international level [2].

Conclusion. In conclusion, digital diplomacy has become an integral part of modern geopolitics. It transforms traditional diplomatic practices, expands communication opportunities, and increases the role of information in international relations. At the same time, it creates new risks and challenges that require effective regulation and strategic approaches. The future of diplomacy will largely depend on

how states and international actors adapt to the digital environment and manage the opportunities and threats associated with it.

References

1. Digital Diplomacy. URL: <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy/>
2. European External Action Service. Digital Diplomacy. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/digital-diplomacy_en
3. Bjola, C., Holmes, M. (2023). *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. Routledge.
4. Reuters Institute for the Study of Journalism (2024). Digital News Report. URL: <https://www.digitalnewsreport.org/>
5. NATO Strategic Communications Centre of Excellence (2024). Strategic Communications and Information Environment. URL: <https://stratcomcoe.org/>

РОЗДІЛ 4.

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

AI AS A LINGUISTIC CO-AUTHOR: HOW CHATBOTS TRANSFORM WRITING, THINKING, AND LANGUAGE COMPETENCE

Nataliia Bezкровna

*the 5th year student of Full-time Department Speciality: «Philology. Applied
Linguistics». Faculty of International Economic Relations
State university «Uzhhorod National University»*

Scientific advisor: Antonina Devitska

*PHD in Applied Linguistics; Associate Professor in Applied linguistics
Department State University «Uzhgorod National University»*

In recent years, artificial intelligence has become an important part of academic communication and writing. Tools such as ChatGPT are no longer used only for grammar correction or translation. Today, they can suggest ideas, improve structure, support editing, and even help shape the final version of a text. Because of this, AI chatbots can be viewed as linguistic co-authors rather than simple technical assistants.

The relevance of this topic lies in the fact that writing is no longer a fully individual process. More and more often, it becomes a form of interaction between a person and a machine. In this cooperation, AI influences not only the final text, but also the way people generate, organize, and express their ideas.

The aim of this study is to examine the role of AI chatbots as linguistic co-authors and to determine how they influence writing, thinking, and language competence.

Recent studies show that AI can effectively support academic writing. Krumsvik

notes that AI chatbots may function as “sparring partners” [1], helping students improve the structure, coherence, and logic of their texts. In a similar way, ChatGPT is increasingly used in second language writing for feedback and assessment, helping learners produce more accurate and better organized texts [2].

One of the greatest advantages of AI is the speed of its feedback. This is especially useful for students who learn English as a foreign language, because they can immediately see suggestions related to grammar, vocabulary, and text organization. Generative AI can also support different stages of the writing process, including brainstorming, drafting, revising, and editing [3].

At the same time, the growing use of AI changes the way people think while writing. On the one hand, AI helps users generate ideas more quickly and overcome writer’s block. On the other hand, too much dependence on AI may weaken critical thinking. Students may start accepting AI-generated ideas or formulations without proper evaluation, which can lead to superficial understanding instead of real intellectual engagement.

AI also affects language competence. It can help learners create more accurate, coherent, and grammatically correct texts. However, this support is not always equal to real language development. If students use AI passively, they may improve the quality of the final product without actually strengthening their own writing skills. As research shows, the usefulness of AI chatbots depends greatly on whether learners engage actively with the feedback they receive [5].

Another important issue is academic integrity. The spread of AI in education raises serious questions about authorship, responsibility, and ethical use. For this reason, it is important to develop clear rules for acceptable AI use in academic writing. Researchers stress that AI should serve as a support tool, not as a substitute for independent work or original thinking [4; 6].

It is also worth mentioning that AI-generated language often sounds too standard or predictable. While this may improve clarity, it can also reduce individuality, creativity, and personal voice in writing. Bender et al. warn that large language models have important limitations, including bias and the risk of producing plausible but

problematic content, which means that all AI-generated output should be evaluated critically [7].

Thus, AI chatbots offer both clear benefits and serious challenges. They can make writing more efficient, provide useful feedback, and support language learning. At the same time, they may encourage dependence, reduce critical engagement, and create ethical concerns.

In conclusion, AI chatbots should be understood as linguistic partners rather than replacements for human writers. Their value depends on how responsibly and critically they are used. The integration of AI into writing practices requires a careful balance between technological support and the development of independent thinking, authorship, and language competence. This shows that the use of AI in applied linguistics is not only a technical issue, but also a pedagogical one.

References:

1. Krumsvik R. J. Chatbots and academic writing for doctoral students. *Education and Information Technologies*. 2025. Vol. 30. P. 9 URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-024-13177-x>
2. Li M. Leveraging ChatGPT for Second Language Writing Feedback and Assessment. *International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching*. 2024. Vol. 14, Issue 1. P. 1–19. URL: <https://doi.org/10.4018/IJCALLT.360382>
3. Wang H., Dang A. Enhancing L2 Writing with Generative AI: A Systematic Review of Pedagogical Integration and Outcomes. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14, No. 2. Art. 123. P. 1–25. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci14020123>
4. Zawacki-Richter O., Marín V. I., Bond M., Gouverneur F. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2019. Vol. 16. Art. 39. P. 1–27. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>

5. Labadze L., Grigolia M., Machaidze L. Role of AI chatbots in education: A systematic literature review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2023. Vol. 20. Art. 56. P. 1–37. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00414-7>
6. Dang A., Wang H. Generative AI policies and L2 writing instruction in higher education: Challenges and opportunities. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2024. Vol. 6. Art. 100190. P. 1–12. URL: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100190>
7. Bender E. M., Gebru T., McMillan-Major A., Shmitchell S. On the Dangers of Stochastic Parrots: Can Language Models Be Too Big? *Proceedings of the 2021 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*. 2021. P. 610–623. URL: <https://doi.org/10.1145/3442188.3445922>

TRANSLATING EMOTIONAL EXPRESSION AND STYLISTIC FEATURES IN LITERARY TEXTS

Yana Bzova

*the 5th – year student of the Faculty of International Economic Relations
specialty “Philology. Applied Linguistics”*

State Higher Educational Institution Uzhhorod National University

Scientific advisor: Antonina Devitska

PHD in Applied Linguistics; Associate Professor in Applied linguistics

Department State University «Uzhgorod National University»

The problem of translating literary texts is one of the key issues in contemporary translation studies, since literary discourse combines not only semantic content but also a complex system of emotional expression and stylistic organization. In this context, translation is viewed not as a mechanical transfer of linguistic units, but as an interpretive process of reproducing the aesthetic and emotional impact of the original text. As noted in JoLIE’s research, a literary text is characterized by a high level of stylistic richness, where each element performs both a semantic and an expressive function [1, p. 2].

The emotional component plays an important role in the process of literary translation, as the translator works not only with the text’s content but also with its psychological and aesthetic impact on the reader. Contemporary research in translation studies increasingly highlights the connection between a translator’s emotional intelligence, their ability to regulate their own emotions, and the quality of the translation. One’s emotional state directly influences the process of text perception, the interpretation of literary images, and the choice of translation strategies. This is particularly significant when translating literary texts, where it is important not only to convey the content but also to recreate the work’s atmosphere, emotional tension, and the author’s style. In this context, the translator’s emotional competence is viewed

as one of the factors of successful intercultural communication, as it contributes to a more

accurate reproduction of the pragmatic and emotional potential of the original text [5, p. 2].

The stylistic features of a literary text are closely linked to its emotional component, since it is through style that the author's intention is realized and an individual writing style is formed. Studies of the stylistic aspect of translation emphasize that a literary text contains specific stylistic devices, such as metaphors, inversions, repetitions, and other expressive elements that create its aesthetic integrity [2 p. 124]. At the same time, during the translation process, these elements often undergo transformations due to structural and cultural differences between languages.

Scholarly works also emphasize that preserving style is one of the most challenging tasks for a translator, as style serves not only a decorative but also a content-creating function [3, p. 143]. Any change in stylistic devices can alter the emotional perception of the text, which directly influences the recipient's interpretation of the work.

An important aspect is the interaction between the emotional and stylistic components of a literary text. Stylistic devices not only shape the content but also enhance the emotional effect, creating a cohesive system of artistic impact. As studies presented in philological research show, stylistic elements often serve as carriers of implicit emotionality, which shapes the deeper level of text perception [4, p. 3].

In the process of translating literary texts, the translator employs various strategies to reproduce the emotional and stylistic structure of the original. Among these, functional equivalence, adaptation, compensation, and transformation can be distinguished. Functional equivalence involves reproducing the overall effect of the text, while adaptation is used for culture-specific elements. Compensation allows for the restoration of a lost stylistic or emotional effect in another part of the text, and transformation involves changing the form while preserving the function.

Thus, the translation of literary texts is a complex, multi-level process in which emotional expression and stylistic features play a key role. The effectiveness of a translation is determined by the translator's ability to maintain a balance between accuracy of meaning and the reproduction of the original's emotional and aesthetic impact.

References

1. Andra-Iulia Ursa. Literary translation and deviation from naturalness. Journal of Linguistic and Intercultural Education. 2025. http://jolie.uab.ro/upload/55_192_9.pdf
2. Ghazala H. S. Literary translation from a stylistic perspective. Studies in English Language Teaching. 2015. № 2. P. 124-145. <https://www.scholink.org/ojs/index.php/selt/article/view/297/294>
3. Ababilova N. M. Metaphors rendering as a literary translation problem: a theoretical review. Scientific Bulletin of International Humanitarian University. Series: Philology. 2022. P. 142-145. <https://vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v55/Filologi55.pdf#page=142>
4. Cheng S. Exploring the role of translators' emotion regulation and critical thinking ability in translation performance. Educational Psychology. 2022. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.1037829/full>
5. Guanghua Qiu. Towards the effects of translators' emotional intelligence and anxiety on their translation quality. 2023. <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2405-8440%2823%2906484-8>

DYNAMICS OF SLANG DEVELOPMENT IN CLOSED ONLINE COMMUNITIES: APPLIED AND SOCIOLINGUISTIC ASPECTS

Bodnariuk Dmytro

the 5th – year student of the Faculty of International Economic Relations

State Higher Educational Institution Uzhhorod National University

Scientific advisor: Maryana Tomenchuk

Candidate of Philological science, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Applied Linguistics

State University «Uzhhorod National University»

The modern linguistic landscape is characterized by an unprecedented pace of change driven by the digital transformation of communication. Of particular interest to applied linguistics are closed and semi-closed online communities (*Discord servers, specialized subreddits, gaming clans*), where language performs not only a communicative but also an identificatory function. In these "digital petri dishes," linguistic evolution is accelerated by constant interaction and the immediate feedback loop of the platform. Researching slang dynamics in such environments allows for an understanding of the mechanisms of language adaptation to niche user needs and real-time word-formation processes [1].

In this study, a closed online community is defined as a group of users united by shared interests (technical, gaming, professional), with access restricted by technical means (invitations, verification) or a high "entry barrier" due to the requirement of specific contextual knowledge. Unlike open social networks like X (Twitter) or Facebook, these communities foster a high level of "linguistic density," where unique terms are coined and reinforced within a tight-knit circle.

Slang in such communities becomes a sociolect that acts as a password. The use of specific terms, abbreviations, and memes marks a user as an "insider," while ignorance of them instantly identifies an "outsider" [Zappavigna, 2012]. This creates a

"shibboleth" effect: the correct pronunciation or usage of a term validates a member's status and expertise level within the hierarchy of the community.

Slang development in closed groups follows the principles of linguistic economy (the effort to convey maximum information with minimum characters) and expressiveness. The primary sources include:

- Technical Argot: The transformation of professional terms. For example, in gaming communities, technical specifications of game mechanics (RNG - *random number generation*, frame-perfect) turn into metaphors for describing everyday events, such as attributing a stroke of luck to "good RNG" .
- Interlingual Hybridization: Active borrowing from English followed by morphological adaptation into Ukrainian. This involves not just transliteration but the addition of Ukrainian inflections, prefixes, and suffixes to English roots (e.g., from "to farm" to "*фармути*," or "to cringe" to "*крінжувати*"), creating a unique hybrid lexicon.
- Visual Codification and Multimodality: The influence of emojis, stickers, and platform-specific reactions. A notable example is Twitch emotes (e.g., "*pog*", "*monkaS*"), where the visual image becomes so iconic that it transitions into verbal speech, losing its original pictorial requirement and functioning as an independent lexeme.

The dynamics of slang development can be divided into a three-stage life cycle [3]:

- Emergence: The appearance of a neologism as a rapid reaction to a new event, software update, or a local "inside joke" within the community. At this stage, the word is highly unstable and context-dependent.
- Stabilization and Derivation: The establishment of a lexeme in the group's daily use. Once stabilized, the word undergoes derivation: it begins to generate new parts of speech (*nouns become verbs*) and enters into synonymic or antonymic relationships with existing vocabulary.
- Erosion or Exposure (The "Mainstreaming" Phase): The slang term either disappears due to the loss of contextual relevance or moves beyond the closed

community. Once a term reaches the "general internet," it often loses its original "elite" status, leading the original community to either abandon it or redefine its meaning to maintain their distinction.

- Examining dynamics through technically complex games (e.g., souls-like games or competitive shooters) reveals that slang evolves synchronously with software versioning (patches). Each change in game balance or "meta" generates a new layer of vocabulary that becomes obsolete within a few months.

For applied linguistics, this creates a significant lexicographical challenge: traditional dictionaries and even urban dictionaries cannot keep up with this pace [Crystal, 2004]. The proposed solution is the development of dynamic ontologies and automated real-time neolexeme monitoring systems. By utilizing NLP (Natural Language Processing) methods, such as word embeddings (*Word2Vec*, *BERT*), researchers can track the "semantic shift" of words as they move through different online clusters.

Slang in closed communities poses a serious challenge for machine translation (MT) and Sentiment Analysis (SA) systems [2] due to:

- High Context Dependency: A word that is an insult in one community may be a term of endearment in another.
- Abbreviation Explosion: The constant shortening of phrases into acronyms (e.g., "*LFG*," "*DOT*," "*AOE*") that often coincide with existing words in the target language.
- Graphic Play and Leet Speak: The use of numbers, symbols, and mixed alphabets (e.g., "*p455w0rd*") to bypass automated filters or to create a unique visual identity, which severely complicates text tokenization and preprocessing [1].

Conclusions

The dynamics of slang in closed online communities serve as a vital indicator of a language's vitality and its capacity for rapid adaptation [3]. For applied linguistics, researching these processes is not merely academic; it is essential for improving natural language recognition algorithms, enhancing software localization, and creating relevant digital corpora that reflect how people actually speak in the 21st century.

Future research must prioritize the development of AI-driven tools capable of tracking the full life cycle of slang units - from their "zero point" of emergence to their eventual death or total linguistic assimilation.

References

1. Crystal, D. (2004). Language and the Internet. URL: Language and the Internet - David Crystal - Google Книги (date of access: 24.04.2026)
2. Zappavigna, M. (2012). Discourse of Twitter and Social Media. URL: (PDF) Discourse of Twitter and Social Media (date of access: 25.04.2026)
3. Krisna Bakti Trie Putra. The Language of the Game: Analyzing Slang in EAFC 24. URL: https://ejournal.warmadewa.ac.id/index.php/jells/article/download/14405/7245?__cf_chl_tk=kV5FNs0XxSX.Z37pM7ONaxyINQ7rTJeO.mRN_4ppu78-1778062894-1.0.1.1-j4PXNdoBNidqrnyiE8mwURnHAILoTGGQliRNYsXMehs (date of access: 25.04.2026)

STRATEGIES FOR ACHIEVING TERMINOLOGICAL EQUIVALENCE IN TRANSLATING UKRAINIAN CIVIL LAW CONCEPTS INTO ENGLISH (COMMON LAW CONTEXT)

Kateryna Bochkai

the 3rd year student of the Full-Time Department. Specialty: «Philology.

Applied Linguistics». Faculty of International Economic Relations.

State university «Uzhhorod National University»

Scientific advisor: Maryana Tomenchuk

Candidate of Philological science, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Applied Linguistics

State University «Uzhhorod National University»

Legal translation occupies a uniquely demanding position within the broader field of translation studies, requiring practitioners to navigate not only the linguistic distance between two languages but also the structural, conceptual, and cultural divergence between two distinct legal traditions. This paper examines five interrelated theses on the theory and practice of legal translation: (1) legal asymmetry as a fundamental barrier to intercultural communication; (2) functional equivalence as a core strategy for terminological adaptation; (3) terminological expansion and descriptive translation as methods for bridging conceptual gaps; (4) the role of transliteration and Latinisms in preserving legal authenticity; and (5) the terminological dangers involved in rendering property law concepts specifically, the civil-law “triad” versus the common-law “bundle of rights.”

Introduction

Legal language is a specialised register that resists easy translation. Unlike scientific or technical discourse, which largely relies on internationally standardised nomenclature, legal terminology is rooted in the historical, philosophical, and

institutional development of each national legal order. When a text travels from one legal language to another, from Ukrainian into English, for instance, the translator confronts not merely a lexical challenge but a conceptual one: the notions encoded in the source text may have no meaningful counterpart in the target legal system.

Ukrainian legal translation presents a particularly instructive case in this respect. Positioned at the intersection of the Romano-Germanic (civil-law) tradition and a post-Soviet legal order undergoing reform, Ukrainian law must often be rendered into English the dominant language of common-law jurisdictions and international commerce, where substantially different legal premises apply. This mismatch gives rise to what scholars call “legal asymmetry”: a structural non-correspondence between the conceptual frameworks of different legal orders. Understanding how translators navigate this asymmetry is the central concern of the present paper.

Thesis 1. Legal Asymmetry as a Fundamental Barrier in Intercultural Communication

Legal asymmetry describes the condition in which the terminological systems of two legal orders do not map onto one another, not because either language lacks the vocabulary, but because the underlying concepts themselves differ. In her foundational study of legal translation, Susan Šarčević argued that translators working across legal systems function as intermediaries not merely between languages but between entire bodies of law [6]. This observation captures something important: legal words do not carry neutral meanings that travel unchanged across jurisdictions. They encode assumptions about institutions, procedures, and rights that are specific to the system in which they developed.

The contrast between the civil-law and common-law traditions demonstrates this clearly. Civil-law systems, including those of continental Europe, Latin America, and Ukraine are built around comprehensive codes that define legal concepts in systematic, abstract terms. Common-law systems, by contrast, derive their conceptual vocabulary primarily from accumulated judicial decisions, giving those concepts a more contextual and flexible character. Peter Newmark described such legally and culturally bound

terms as “cultural words”: items so closely tied to a particular institutional environment that they resist both direct translation and easy paraphrase [3].

For Ukrainian-English legal translation specifically, Valentyna Karaban identified this phenomenon under the heading of “lacunarity” the systematic absence of equivalent concepts in the target legal system [2]. The practical consequences can be significant: a mistranslation that inadvertently imports common-law assumptions into a civil-law document may mislead courts, arbitrators, or contracting parties about the actual rights and obligations at stake. This is precisely why Šarčević insists that competent legal translators must possess what she termed “bi-jural competence” a working familiarity with both legal systems involved, not merely both languages [6].

Thesis 2. Functional Equivalence Strategy: Terminological Adaptation

The approach most widely advocated for managing conceptual gaps in legal translation is functional equivalence. Developed by Eugene A. Nida in relation to Bible translation and later extended to other domains, this strategy holds that the translator’s primary goal is to produce in the target-language reader a response that corresponds as closely as possible to the effect the source text produces in its original readers [4; 5]. Applied to legal translation, this means identifying a target-language term or expression that performs the same legal function as the source-language one, even when the two are not perfectly synonymous.

Šarčević distinguished between different degrees of functional correspondence near equivalents, partial equivalents, and non-equivalents each calling for a different translation decision [6]. The Ukrainian term “прокуратура” (prokuratura) illustrates the difficulties well: the institution combines prosecutorial and general supervisory powers that have no single English equivalent, and rendering it simply as “prosecutor’s office” misrepresents its scope. Newmark cautioned that functional equivalence can generate a misleading impression of identity between concepts that differ in important ways, recommending that translators make any residual divergence explicit [3]. In practice, the most reliable approach pairs a functional equivalent with a clarifying gloss that flags what the translation does and does not capture. Christiane Nord’s skopos-oriented framework usefully supplements this, reminding translators that the

appropriate strategy depends on the communicative purpose the translated text is meant to serve [11].

Thesis 3. Methodology of Terminological Expansion and Descriptive Translation

When neither a direct nor a functional equivalent is available, the translator must resort to terminological expansion or descriptive translation. Terminological expansion involves constructing a multi-word target-language expression that captures the semantic content of the source term. Ukrainian legal terms such as “ правонаступництво ” (succession of rights) or “ правоздатність ” (legal capacity) frequently require this approach because English, unlike Ukrainian, lacks the agglutinative nominal morphology that allows such concepts to be expressed as single compound words. Karaban identified this morphological asymmetry as one of the most consistent structural challenges in Ukrainian-English legal translation [2].

Descriptive translation goes further: rather than naming a concept, it explains it, replacing the source-language term with a definitional phrase. The Ukrainian legal notion of “ сервітут ” (servitude), for example, might be rendered as “ a limited real right entitling one person to use another person’s property for a specific purpose. ” In practice, legal translators typically use descriptive glosses in footnotes or parenthetical explanations when first introducing a term, then adopt a working translation for subsequent use throughout the text. Both Šarčević and Karaban endorse this approach as one of the most reliable means of preserving conceptual accuracy without sacrificing readability [6; 9]. Dora Cao further notes that descriptive translation is particularly valuable in international legal contexts, where readers from multiple jurisdictions may not share familiarity with either source or target system [12].

Thesis 4. The Role of Transliteration and Latinisms in Preserving Legal Authenticity

Transliteration is employed when the translator judges that a source-language concept has no adequate target-language equivalent and should therefore be treated as a borrowing. In Ukrainian-English legal translation, this strategy is regularly applied to legal entity designations: “ товариство з обмеженою відповідальністю ” is often

transliterated as “TOV” alongside the gloss “limited liability company.” This practice corresponds to what Newmark called “transference” the retention of a source-language form to signal that the concept belongs specifically to the source legal system and cannot be fully assimilated into the target one [3]. Transliteration signals to the reader that a borrowing has occurred and invites them to interpret the term accordingly.

Latin occupies a different but complementary role. Because Latin historically served as the shared scholarly and legal language of both the civil-law and common-law traditions, certain Latin phrases such as *res judicata*, *bona fide*, *in personam*, *inter alia*, and *pro rata* circulate in both Ukrainian and English legal writing. This apparent universality can be deceptive, however: a Latin term may carry subtly different legal meaning depending on the system in which it is used. Šarčević warned against the “false security” that Latinisms can create, recommending what might be called “informed Latinism” the use of Latin terminology where genuine conceptual convergence exists across systems, combined with careful clarification wherever divergence is present [6]. Senatorov’s reference guide to legal Latin maxims provides a useful resource for Ukrainian legal translators navigating this terrain [7].

Thesis 5. Terminological Traps in Translating Property Law: The “Triad” vs. the “Bundle of Rights”

Perhaps no example better illustrates the depth of legal asymmetry than the contrasting ways in which Ukrainian civil law and English common law structure the concept of ownership. Under the Ukrainian Civil Code of 2003, ownership is defined through three classical Roman-law attributes: the right to possess (“право володіння”), the right to use (“право користування”), and the right to dispose (“право розпорядження”) [8]. This “triad” presents ownership as a coherent, absolute right that can be analytically separated into three constituent powers but remains, in essence, a unified whole.

English common law takes a fundamentally different view. Rather than a unified right, ownership is conceived as a “bundle of rights” an open-ended and variable collection of entitlements that may be disaggregated, assigned, encumbered, and reconfigured in almost any combination. The analytical basis for this conception was

laid by the American jurist Wesley Newcomb Hohfeld, whose framework of legal relations rights, duties, privileges, and powers demonstrated that property is not a single thing but a complex of jural relationships between persons with respect to things [1]. There is no closed list, no exhaustive triad.

When Ukrainian civil-law documents are translated into English for common-law or international audiences, this structural divergence creates a serious interpretive problem. A literal rendering of “право власності” as “right of ownership” is technically defensible but misleading: it imports a civil-law absoluteness that common law does not recognise and cannot easily accommodate. Karaban identified this as one of the most consequential terminological traps in Ukrainian legal translation, recommending that translators provide explicit commentary explaining which conceptual framework the translated text presupposes [2]. This is consistent with the broader principle, articulated by Šarčević, that legal translation must treat interpretive transparency as a higher priority than terminological economy: where a shorter translation risks producing a misreading, the translator is obliged to elaborate [6].

Conclusions

The five theses examined here point toward a single underlying insight: legal translation is an enterprise of exceptional intellectual demand, requiring not merely command of two languages but a critical understanding of the two legal cultures those languages reflect. The strategies reviewed functional equivalence, terminological expansion, descriptive translation, transliteration, and the careful use of Latinisms are not competing alternatives. They are complementary instruments, and a skilled legal translator will deploy them selectively, guided by the nature of the text, the purpose of the translation, and the reasonable expectations of the target audience.

The theoretical frameworks developed by Nida, Newmark, Šarčević, and Nord, together with the practical resources provided by Karaban, remain the most reliable foundations available for both researchers and working translators in this field [2; 3; 4; 6; 11]. What the property-law example makes especially vivid is that the stakes of mistranslation in legal contexts are not merely stylistic: a poorly rendered term can

alter the perceived scope of a legal right, frustrate contractual intentions, or mislead adjudicators. Awareness of legal asymmetry is therefore not merely an academic concern; it is a professional obligation for anyone engaged in cross-jurisdictional legal communication.

References

1. Hohfeld W. N. Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning, and Other Legal Essays. New Haven: Yale University Press, 1919. 114 p.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.
3. Newmark P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall International, 1988. 292 p.
4. Nida E. A. Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden: E. J. Brill, 1964. 331 p.
5. Nida E. A. & Taber C. R. The Theory and Practice of Translation. Leiden: E. J. Brill, 1969. 220 p.
6. Šarčević S. New Approach to Legal Translation. The Hague: Kluwer Law International, 1997. 308 p.
7. Сенаторов А. І. Латинські правничі вислови та максими. Харків: Юрінком Інтер, 2006. 352 с.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник: понад 75 тисяч слів та словосполучень юридичної мови та близько 160 тисяч українських перекладних відповідників. Вінниця: Нова Книга, 2003. 1088 с.
10. Королова Л. Лексико-семантичні особливості юридичної термінології у перекладі. *Мовознавство*. 2008. № 3. С. 45–54.

11. Nord C. Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained. Manchester: St. Jerome Publishing, 1997. 154 p.
12. Cao D. Translating Law. Clevedon: Multilingual Matters, 2007. 194 p.

BRAND VERBALIZATION IN CROSS- CULTURAL COMMUNICATION: ADAPTING SLOGANS FOR THE EU AND UKRAINIAN MARKETS

Mykhailo Broshniak

the 5rd year student of the Full-Time Department

Speciality: Philology. Applied Linguistics»

Faculty of International Economic Relations

State University «Uzhhorod National University»

Scientific advisor: Maryana Tomenchuk

Candidate of Philological science, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Applied Linguistics

State University «Uzhhorod National University»

In today's world, digital markets are expanding so rapidly that the traditional “one-size-fits-all” approach to advertising hardly works anymore. It is becoming clear that a brand's success increasingly depends on how well its slogan is adapted to the language and culture of a specific audience. In other words, it is precisely this linguistic and cultural adaptation that can either ensure effective communication or completely undermine it. Although the issue of advertising semiotics has been studied many times, one aspect remains under-researched: exactly how the language of slogans changes when transitioning between different cultural environments, particularly between the Ukrainian market and EU countries.

This study focuses on the differences between the Ukrainian consumer space, which is often more emotionally charged, and the European market with its orientation toward clear values and regulatory norms. The novelty of this work lies in the attempt to systematize the verbalization strategies used by international companies to adapt their messages to these differences. Particular attention is paid to how

linguistic devices such as metaphors or imperative forms change in order to preserve brand identity while also aligning with the local cultural context.

In a globalized world, a brand is no longer just a product but a complex system of meanings expressed through language. Verbalization here means transforming abstract brand values into concrete linguistic formulas, primarily slogans. When a brand enters a new market, it encounters a different “*linguistic worldview*”. For example, an emphasis on personal achievements is well-received in many EU countries, but in Ukraine such messages often need to be softened with a greater focus on shared well-being and traditional values[2]. Therefore, successful slogan adaptation requires not only linguistic accuracy but also sensitivity to the cultural values and expectations of the target audience.

Analysis shows that the adaptation of slogans typically follows three main models: translation, transformation, or complete reimagining (transcreation). Direct translation is rarely used, as it often results in the loss of subtext. In EU countries, where strict consumer protection regulations apply, advertising language must be more cautious and precise. In Ukraine, however, there used to be more room for emotional and even exaggerated expressions. Therefore, for example, a phrase like “*absolute protection*” may be acceptable in the Ukrainian context, but in the EU it would likely be replaced with the more restrained “*reliable protection*” [1].

This transformation involves preserving the core idea of the slogan while adapting its wording to the norms of the target language. This is particularly evident in automotive advertising. In EU countries, the focus is often on efficiency and technical excellence, whereas in Ukraine, the emphasis frequently shifts toward status and prestige. As a result, the vocabulary changes as well: instead of technical specifications, words associated with power, achievement, or social success appear [4].

The most complex, yet at the same time the most effective strategy is transcreation the actual creation of a new slogan. In such cases, the main goal is to recreate not the form, but the emotional impact. Often, wordplay is sacrificed in the process, as it rarely translates across languages. For example, English-language

slogans with double meanings usually have to be broken down into simpler, more direct formulations in the Ukrainian version to maintain clarity and impact [5].

Social distance in language also plays an important role. In many EU countries, the choice between formal and informal address is a subtle communication tool. In Ukraine, however, a gradual shift toward a more informal style has been observed in recent years, reflecting broader social changes. Some brands circumvent this dilemma by using the first-person form (“I”), creating a sense of personal experience rather than direct address [3]

Another challenge is the so-called linguistic and cultural vacuum, where the concept on which a slogan is based does not carry the same meaning in another culture. For example, the ideas of sustainable development long failed to resonate in Ukraine due to other economic priorities. However, the situation is now gradually changing: more “green” messages are appearing, although they are often conveyed through imagery of nature and purity rather than social responsibility, as in the EU [1]. So, to adapt a slogan successfully, it is important to consider how people in different cultures understand certain ideas and react to them.

Adapting slogans is not simply a matter of translation, but a complex process that considers the cultural, social, and psychological characteristics of the audience. Although the Ukrainian market is gradually approaching European standards, it still retains its own distinct characteristics: in particular, a greater sensitivity to emotional nuances. A slogan can be considered the “*verbal face*” of a brand: if it sounds right but fails to account for the cultural context, the brand will remain alien to its audience.

References

1. de Boer A. Fifteen Years of Regulating Nutrition and Health Claims in Europe: The Past, the Present and the Future. *Nutrients*. 2021. Vol. 13, no. 5. P. 1725. URL: <https://doi.org/10.3390/nu13051725> (date of access: 19.04.2026).

2. Hofstede G. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. *Online Readings in Psychology and Culture*. 2011. Vol. 2, no. 1. URL: <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014> (date of access: 19.04.2026).
3. Leonidas H., Christina B., Yorgos Z. The Effects of Culture and Product Type on the Use of Humor in Greek TV Advertising: An Application of Speck's Humorous Message Taxonomy. *Journal of Current Issues & Research in Advertising*. 2009. Vol. 31, no. 1. P. 43–61. URL: <https://doi.org/10.1080/10641734.2009.10505256> (date of access: 19.04.2026).
4. Okazaki S., Mueller B., Taylor C. R. Global Consumer Culture Positioning: Testing Perceptions of Soft-Sell and Hard-Sell Advertising Appeals between U.S. and Japanese Consumers. *Journal of International Marketing*. 2010. Vol. 18, no. 2. P. 20–34. URL: <https://doi.org/10.1509/jimk.18.2.20> (date of access: 19.04.2026).
5. Theodora N. Relationship Between Integrated Marketing Communication and Brand Equity. *International Journal of Social Science and Business*. 2021. Vol. 5, no. 2. URL: <https://doi.org/10.23887/ijssb.v5i2.33782> (date of access: 19.04.2026).

LINGUISTIC MANIPULATION IN DIGITAL MEDIA: HOW LANGUAGE SHAPES PERCEPTION AND PUBLIC OPINION

Andrii Havrosh

the 5th year student of the Full-Time Department

Speciality: «Philology. Applied Linguistics»

Faculty of International Economic Relations

State university «Uzhhorod National University»

Scientific advisor: Antonina Devitska

PHD in Applied Linguistics; Associate Professor in Applied linguistics

Department State University «Uzhgorod National University»

Digital media have transformed the way people receive, interpret, and share information. Today, language in online space functions not only as a means of communication but also as an instrument of influence. Through headlines, posts, comments, and news updates, digital platforms shape the way people perceive events, evaluate public figures, and respond to social or political issues. In the case of Ukraine, this problem is especially important, because linguistic manipulation in digital media has become part of a broader information and cognitive war aimed at undermining trust, intensifying fear, and distorting public perception [1; 6].

One of the main reasons why digital media are so influential is that they do not simply present information - they frame it. Agenda-setting theory helps explain this process. As Almakaty argues, digital platforms still influence what people think about, but in the modern media environment this influence is intensified by algorithms, interactivity, and the rapid spread of misinformation [1]. This means that online discourse shapes not only which topics appear important, but also how these topics are understood. In other words, language in digital media participates in the construction of social reality. In the Ukrainian context, this is especially visible during periods of

military escalation, international negotiations, decisions on military aid, and debates about security risks, when digital platforms become spaces of struggle over the interpretation of reality [1; 6].

A similar role is played by framing. Information in digital media is often presented selectively: some details are emphasized, while others are ignored, reduced, or hidden. Daud points out that both traditional and digital media influence public opinion through framing, selective reporting, and political communication [4]. In digital media, however, this process becomes faster and

more intense because users often respond to short, simplified, and emotionally charged messages rather than to detailed analysis. This creates favorable conditions for manipulation, especially when language is used to provoke strong emotions instead of encouraging critical reflection [4].

Another important factor is the role of algorithms. Terenzi shows that social media platforms do not distribute messages neutrally. Their algorithms actively promote content that generates stronger engagement, especially material that provokes fear, anger, or curiosity [2]. As a result, manipulative language often gains greater visibility than balanced or neutral discourse. This is highly significant in the Ukrainian information space, where emotionally charged messages about war, security, losses, international support, or the threat of escalation spread much faster and have a stronger psychological impact. Thus, the power of digital discourse depends not only on linguistic choices, but also on the technological systems that amplify them [2].

The emotional force of language is especially important in this process. Pasha et al. demonstrate that emotionally loaded and more expressive comments are more likely to receive responses from other users [5]. Their study shows that emotions such as anger and anticipation increase online engagement, especially when ideas are presented in a more detailed and vivid way [5]. This suggests that public reaction in digital media is shaped not only by factual content, but also by emotional tone, style, and intensity. In the case of Ukraine, this is particularly relevant, since manipulative messages often rely on fear, anxiety, panic, or, in some cases, exaggerated optimism in order to influence public attitudes and reshape the interpretation of events [5; 6].

Another clear example of linguistic manipulation is fake news. Doskich defines fake news as a modern means of manipulation, disinformation, and propaganda, emphasizing that social networks are the main environment in which such content spreads [3]. Fake news is dangerous not only because it contains false information, but also because it is stylistically designed to appear persuasive, emotionally convincing, and socially shareable. In the case of Ukraine, fake news is often used to weaken trust in institutions, spread panic, discredit international support, or distort the understanding of military and political developments. In this way, language becomes a tool not simply for misrepresenting facts, but for systematically influencing public consciousness [3; 6].

A particularly visible form of manipulation can be found in digital headlines. Shah's research shows that headlines often use interrogative forms,

exclamations, hyperbole, selective omission, and visual support in order to attract attention and guide interpretation [7]. Such headlines do not simply inform readers; they create emotional involvement and push the audience toward a particular conclusion [7]. This can easily be observed in digital media texts that appeal to fear, betrayal, crisis, or sensation. Even a short headline can shape the expected reaction before the reader opens the full article. This proves that linguistic manipulation in digital media often begins with the shortest and most visible forms of communication.

The strategic use of manipulative language becomes even more obvious in wartime discourse. Paziuk et al. show that manipulative narratives in cognitive warfare rely on euphemisms, sarcasm, strategic framing, and emotionally charged language [6]. Their study, focused on the Russia-Ukraine conflict, demonstrates that such narratives are often synchronized with important political events in order to influence public opinion, intensify fear, and exploit cognitive biases such as confirmation bias [6]. This is where the Ukrainian context becomes central: linguistic manipulation in digital media is not just a media phenomenon, but part of a real struggle over how the war is interpreted, how decisions are legitimized, and how trust and international support are maintained or weakened [6].

To sum up, linguistic manipulation in digital media operates through several interconnected mechanisms: agenda-setting, framing, emotional language, fake news, algorithmic amplification, and rhetorical design. Language on digital platforms does not simply describe reality - it actively shapes it. In the case of Ukraine, this problem is especially urgent, because linguistic strategies in digital space directly influence how society perceives the war, how much trust it places in institutions, and how public opinion is formed. For this reason, critical media literacy is essential today not only for understanding media texts more deeply, but also for strengthening social resilience in conditions of information confrontation [1; 3; 6].

References

1. Almakaty S. S. Agenda Setting Theory in the Digital Media Age: A Comprehensive and Critical Literature Review. *Future Technology*. 2025. Vol. 4, No. 2. P. 51–60.
2. Terenzi M. Modeling persuasion in social media: a theoretical approach to algorithmic content distribution and manipulation. *Journal of Sociocybernetics*. 2024. Vol. 19, No. 1. P. 107–136. URL: https://doi.org/10.26754/ojs_jos/jos.2024110992
3. Доскіч Л. С. Фейкові новини як новітній засіб маніпуляції та дезінформації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 4. С. 72–77.
4. Daud R. S. The Role of Political Communication in Shaping Public Opinion: a Comparative Analysis of Traditional and Digital Media. *Journal of Public Representative and Society Provision*. 2021. Vol. 1, No. 2. P. 80–89. URL: <https://doi.org/10.55885/jprsp.v1i2.241>
5. Pasha F. M., Habib F., Kamran K., Azam A., Ali Z., Hussain D. Let the Customers Speak Their Hearts Out: The Role of Verbosity and Emotions in Online Viewer-to-Viewer Engagement. *Human Behavior and Emerging Technologies*. 2025. Vol. 2025. Art. 6282833. P. 1–12. URL: <https://doi.org/10.1155/hbe2/6282833>

6. Paziuk A., Lande D., Shnurko-Tabakova E., Kingston P. Decoding manipulative narratives in cognitive warfare: a case study of the Russia-Ukraine conflict. *Frontiers in Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 8. Art. 1566022. P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.3389/frai.2025.1566022>

7. Shah M. M. Manipulating Public Perception: A Critical Discourse Analysis of Political Headlines on Pakistani Social Media. *Journal of Development and Social Sciences*. 2025. Vol. 6, No. 1. P. 554–563. URL: [https://doi.org/10.47205/jdss.2025\(6-I\)48](https://doi.org/10.47205/jdss.2025(6-I)48)

THE IMPACT OF AI ON LANGUAGE LEARNING: BETWEEN REAL PROGRESS AND THE ILLUSION OF FLUENCY IN COMPARISON WITH TRADITIONAL METHODS

Yelyzaveta Dupyn

the 5th year student of the Full-Time Department

Speciality: «Philology. Applied Linguistics»

Faculty of International Economic Relations

State university «Uzhhorod National University»

Scientific advisor: Olesia Stoika

Doctor of Pedagogical Science,

Associate Professor of the Department of Applied Linguistics

State University «Uzhhorod National University»

Artificial intelligence (AI) is becoming increasingly important in the field of education, particularly in the context of foreign language learning. These technologies include adaptive learning platforms, automatic feedback algorithms, chatbots for speaking practice, speech recognition systems, and tools for automatically evaluating ideas and text structures. Their emergence and active implementation became a response to the need to modernize the educational process and adapt education to the requirements of the information society. It has been determined in the scientific literature that the integration of AI into language learning contributes to the increase of personalization, mobility and flexibility of the educational environment [1, p.22], as well as the differentiation of the educational experience of students in higher and professional educational institutions.

Empirical data confirm that the use of artificial intelligence tools in teaching foreign languages is effective in the development of language skills. For example, in a worldwide meta-analysis of 46 empirical studies, it was found that AI tools have a

statistically significant medium to large effect ($r=0.74$) on the development of all basic language skills (vocabulary, reading, writing, listening and speaking), with the strongest effect on learning vocabulary [7]. Data of this scale allow us to argue that AI tools can significantly enhance the process of language learning, especially as a component in a blended or supported format of traditional classes.

Special attention has been paid in Ukrainian studies to the influence of AI on the motivation and academic success of students who do not specialize in languages. Experimental data show a significant improvement in academic results in groups that used intelligent language learning tools compared to students who studied using traditional methods, especially in the area of oral speech and writing [6, p.482]. This improvement is related to the interactivity of tasks, gamification of the learning process and instant feedback, which stimulates active participation of students in learning. Such results are consistent with the ideas that the introduction of digital tools can shift the role of the teacher from an information carrier to a facilitator of the learning process.

At the same time, the integration of artificial intelligence into the process of learning foreign languages raises methodological questions regarding the depth of competence acquisition. In the academic environment, attention is drawn to the risks associated with the formation of the illusion of mastery of the language. These phenomena consists in the fact that students can demonstrate superficial skills or demonstrate knowledge when using automatic text generation services, but not develop a sufficient degree of language autonomy, stable skills of critical language thinking and the ability to independently solve communicative tasks [2, p.13]. This state of affairs may be a consequence of the fact that some AI tools are capable of performing tasks for the student, rather than teaching him the effective use of language structures in real communicative contexts.

Moreover, leading studies emphasize the fact that the use of AI tools can have an ambiguous effect on the motivation for independent learning. In particular, the results of student practice showed that excessive dependence on automatic translation and answer filling tools can delay the process of independent thinking and analysis, which in turn reduces the learner's internal motivation to actively learn the language

[8, p.3]. This indicates that pedagogical strategies should be aimed at balancing between the support of automated means and the development of independent language competences.

Specialists A. Kozak and L. Bliznyuk also consider the psycholinguistic aspects of the influence of AI on the process of formation of language competence. In particular, it is emphasized that interactive digital materials make it possible to stimulate attention and maintain high learning motivation, which is an important factor for consolidating and learning knowledge [4, p.111]. However, they may not fully fulfill the function of developing the cognitive depth of understanding of grammatical and lexical structures, which is traditionally provided through systematic study of the material with the teacher and active reflection on one's own mistakes.

An important aspect of scientific analysis is the transformation of the teacher's role in the conditions of AI implementation. In the modern educational paradigm, the teacher ceases to be the only source of knowledge and becomes a facilitator, an organizer of the process that coordinates the student's interaction with digital tools, interprets the received feedback, and also provides a methodologically sound assessment of the level of competence [6, p.486]. This shift reflects broader trends in the digital transformation of professional education.

Another important line of scientific discourse concerns the ethical and academic challenges that arise in connection with the use of AI. Among them are issues of academic integrity, risks of plagiarism and the possible use of AI tools to bypass intellectual work, which can distort the assessment of knowledge [3, p.12]. Such problems are actively discussed in the international and domestic scientific community, as they call into question traditional assessment mechanisms and qualitative approaches to knowledge testing.

The empirical data of scientists also confirm that the state of use of AI in practice in higher education institutions is still heterogeneous: although there is a growing integration of digital resources, the level of their popularization, availability and effectiveness depends on the level of technical support of institutions and the qualifications of teachers [8, p.2]. Some studies emphasize that optimal results are

achieved precisely in those models where AI tools are used in conjunction with counseling and mentoring support of the teacher, which reduces the negative impact on motivation and promotes deeper assimilation of knowledge.

It should also be noted that modern concepts of innovative learning involve the complex integration of AI methods with mixed educational approaches, where digital technologies complement, but do not replace, traditional pedagogical practices. In this context, the integration of AI becomes part of a systemic educational strategy aimed at the development of key competencies, including communicative, social and digital [5, p.581].

That is, it can be argued that artificial intelligence in the study of foreign languages represents a significant potential, but at the same time generates a complex of pedagogical, cognitive and ethical challenges. Its effectiveness largely depends on the correct methodical implementation, pedagogical support and appropriate preparation of applicants for the critical use of AI tools. Excessive concentration only on the technological aspect can lead to a superficial development of language competences and the loss of important skills of autonomous thinking.

Therefore, AI should be seen as a supporting resource that supports the development of language skills in conjunction with traditional pedagogical approaches, rather than as a stand-alone tool to replace traditional teaching. In the future, further research should focus on quantitative assessments of the long-term impact of AI tools on the level of language competence, modeling optimal educational strategies, and developing ethical standards for the use of AI technologies in language education.

Список використаних джерел

1. Грачова І.Є. Значення штучного інтелекту у вивченні іноземних мов / І.Є. Грачова, Л.А. Колот, О.В. Дубініна. *Педагогічні науки: теорія та практика*, 2024. №1. С.21-27.
2. Зварич І. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Молодь і ринок*, 2024. № 2 (222). С.12-16

3. Карпова О., Бублик В. Стан проблеми використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти на практиці та його вплив на якість навчання (на прикладі іноземної мови). *Вища освіта України*, 2025. №2. С.70-78
4. Козак А., Близнюк Л. Роль штучного інтелекту у створенні інтерактивних навчальних матеріалів під час вивчення іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія*, 2025. №25(93). С.109-115
5. Шерстюк Н.В. Дослідження інтеграції штучного інтелекту в освітні програми для викладання іноземних мов / Н.В. Шерстюк, А.В. Бондар, І.А. Пилипенко. *Вісник науки та освіти*, 2024. № 10 (28). С. 578–590
6. Olendr T. Integration of Artificial Intelligence in Foreign Languages Learning Process: Students' Academic Outcomes and Motivation / T. Olendr, L. Zablotska, I. Tsar, H. Drapak, M. Boiko, A. Bychok. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 2025. №17(4). P.481-506
7. Torres P.J., Kahveci Y.E. Effectiveness of Artificial Intelligence (AI) in language teaching. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2025. Vol.9 <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100522>
8. Yefymenko T. Scientific analysis of the productivity of using AI in mastering languages and interpretation / T. Yefymenko, O. Boiko, A. Gudmanian, V. Pavlov, A. Velyka. *Metaverse Basic and Applied Research (Internet)*, 2025. №4 (178). 9 p.

PROBLEMS OF TRANSLATING ENGLISH SONGS

Oleksandra Kovach

the 5th -year student, Applied Linguistics Department,

Uzhhorod National University

Scientific advisor: Olesia Stoika

Doctor of Pedagogical Science,

Associate Professor of the Department of Applied Linguistics

State University «Uzhhorod National University»

Translating songs from English into other languages is a complex and creative process that goes far beyond simple word-for-word translation. Unlike ordinary texts, songs combine linguistic meaning with musical elements such as rhythm, melody, and rhyme. Because of this, a translator must work not only with language but also with sound, structure, and emotional expression. As a result, song translation is often considered a special type of translation that requires both linguistic competence and artistic creativity.

One of the main difficulties in translating English songs is preserving rhythm and meter. Every song is written to match a specific melody, and the number of syllables in each line must fit the musical structure. English and many other languages differ significantly in their syllable patterns and stress systems. English often uses shorter words and relies heavily on stress timing, while languages such as Ukrainian may require more syllables to express the same idea. This creates a problem for translators, who must adjust the text so that it fits the melody without sounding unnatural or forced. In many cases, maintaining the exact meaning becomes less important than preserving the rhythm.[3, p. 61]

Another important challenge is the preservation of rhyme. Many songs rely on rhyme schemes that contribute to their aesthetic appeal and memorability. However,

finding equivalent rhyming words in another language is often extremely difficult. Words that carry the same meaning rarely rhyme in the target language, which forces the translator to make compromises. Sometimes the translator changes the wording, simplifies the message, or even alters the meaning in order to keep the rhyme. This demonstrates the constant tension between form and content in song translation.

Cultural references and idiomatic expressions also pose serious difficulties. English songs frequently include slang, idioms, and references to specific cultural contexts that may not be familiar to the target audience. For example, idiomatic expressions such as “hit the road” or “break my heart” cannot always be translated literally without losing their intended meaning or sounding unnatural. In such cases, translators often choose to adapt the expression to something more culturally appropriate, even if it differs from the original wording. This process is known as adaptation or localization and is essential for making the song understandable and emotionally effective for a new audience.[2, p. 15]

Equally important is the problem of preserving emotional and stylistic equivalence. The emotional impact of a song is often more important than its literal meaning. A translation that accurately conveys the words but fails to evoke the same feelings cannot be considered successful. Communicative translation focuses on producing the same effect on the target audience as the original does on its listeners. In song translation, this principle is particularly relevant, as music is closely connected to emotions. Therefore, translators must carefully choose words that match not only the meaning but also the tone, mood, and style of the original lyrics.

Another key issue is singability. A translated song must be easy and natural to sing. This involves several factors, including vowel quality, stress patterns, and pronunciation. Certain sounds are easier to sing than others, and the placement of stressed syllables must align with the musical beats. Five main criteria for song translation: singability, sense, naturalness, rhythm, and rhyme.

Achieving all five simultaneously is extremely difficult, and translators often have to prioritize some aspects over others.[1, p. 35]

Wordplay and figurative language present additional challenges. Songs often use metaphors, puns, and creative language that rely on the specific features of English. Such elements are particularly difficult to translate because they cannot be directly transferred into another language. For example, a pun based on a double meaning of a word in English may have no equivalent in the target language. In these cases, translators must either replace the wordplay with a different stylistic device or omit it entirely, which may reduce the artistic value of the song.

To deal with these challenges, translators use various strategies. One common approach is adaptation, which involves modifying the lyrics to suit the cultural and linguistic context of the target audience. Another strategy is paraphrasing, where the translator expresses the same idea using different words that better fit the melody. Compensation is also widely used; if a certain feature such as rhyme or wordplay cannot be preserved in one part of the song, it may be recreated elsewhere. In some cases, translators engage in creative rewriting, producing a version that differs significantly from the original text but retains its core message and emotional impact.

Overall, translating English songs requires a careful balance between accuracy and creativity. It is rarely possible to preserve all aspects of the original song, and compromise is inevitable. The translator must decide which elements are most important depending on the purpose of the translation. For example, a translation intended for performance may prioritize rhythm and singability, while a translation for study purposes may focus more on meaning.[4, p. 47]

In conclusion, the translation of English songs is a highly complex task that combines linguistic, cultural, and artistic challenges. The main problems include preserving rhythm, rhyme, meaning, emotional impact, and singability.

Successful song translation often requires adaptation and creative solutions rather than strict adherence to the original text. Therefore, it can be argued that translating songs is not only a technical skill but also a form of artistic creation.

References

1. Franzon J. Choices in song translation. *The Translator*. 2008. Vol. 14, No. 2. P. 373–399.
2. Lefevere A. *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame*. London : Routledge, 1992.
3. Low P. The pentathlon approach to translating songs. *Song and significance: virtues and vices of vocal translation*. ed. by D. L. Gorfée. Amsterdam : Rodopi, 2005.
4. Newmark P. *A textbook of translation*. London : Prentice Hall, 1988.

THE PECULIARITIES OF MODERN BRITISH SLANG AND ITS TRANSLATION

Serhii Kopyn

the 1st year student of the Full-Time Department

Speciality: «Philology. Applied Linguistics»

Faculty of International Economic Relations

State university «Uzhhorod National University»

Scientific advisor: Antonina Devitska

PHD in Applied Linguistics; Associate Professor in Applied linguistics

Department State University «Uzhgorod National University

Language is a living organism that constantly evolves, and modern British slang represents one of the most dynamic and colorful aspects of this linguistic transformation. In the era of digital communication and social media, British slang has moved beyond localized urban environments to become a globalized phenomenon, often popularized through music, television, and internet memes. Slang is not merely a collection of informal words; it is a sophisticated socio-linguistic tool used to establish identity, signal group belonging, and express emotional nuances that standard language often fails to capture. This fluid nature makes modern British slang a challenging yet fascinating subject for translation studies [1, p. 54].

One of the primary characteristics of British slang is its heavy reliance on regional identity and multicultural influences. Terms originating from Multicultural London English (MLE), such as "bruv," "innit," or "allow it," have permeated the national lexicon, reflecting the diverse demographic landscape of the UK [2, p. 192]. Furthermore, the phonetic structure of slang often involving glottal stops, specific intonation patterns, and rhythmic delivery is essential to its meaning. Translation must account for these sociolinguistic markers, as the "vibe" or social weight of a word is often more important than its literal dictionary definition [3, p. 114].

Another significant feature is the high degree of context-dependency and semantic shift. Words like "peak," "sick," or "bare" often take on meanings that are diametrically opposed to their standard definitions, depending entirely on the speaker's intent and the situational context. This linguistic subversion creates a layer of "insider knowledge," where the literal meaning is discarded in favor of an agreed-upon figurative sense. For a translator, this means that a word-for-word approach is almost always destined for failure, as it strips the slang of its rebellious or youthful energy [3, p. 115].

Cultural nuances further complicate the transfer of slang into other languages. Many British slang terms are rooted in specific social realities, such as the UK school system, British class structures, or local nightlife. These references are instinctively understood by native speakers but can be entirely opaque to a foreign audience. Consequently, translators must navigate the delicate balance between domestication, finding a functional equivalent in the target culture's slang and foreignization, which preserves the British "flavor" but risks leaving the reader confused [3, p. 114].

The translation of modern slang is a complex, multidimensional task that requires achieving several layers of equivalence to be successful. At its foundation is semantic equivalence, which involves accurately capturing the core meaning or the specific action being described by the slang term [4, p. 156]. Beyond the literal definition, the translator must ensure stylistic equivalence by matching the original text's level of informality and its specific "cool factor," ensuring the translation resonates with the target audience's social expectations. Finally, emotional equivalence is crucial for recreating the original intensity of the expression, whether that involves preserving the intended humor, aggression, or affection inherent in the slang [4, p. 156].

Different strategies are employed based on the medium. In subtitling, where space and time are limited, translators often use "neutralization," replacing a colorful slang term with a standard informal word to ensure immediate comprehension. In literary or script translation, an "adaptive" approach is more common, where the translator seeks out slang in the target language that carries a similar social prestige or "street" association [1, p. 72].

In conclusion, modern British slang is a complex intersection of identity, culture, and linguistic creativity. Its translation is a multidimensional task that requires more than just a bilingual dictionary; it demands a deep understanding of contemporary social trends and a creative intuition for language. Successful slang translation is not about finding a perfect synonym, but about achieving a functional resonance that allows the target audience to feel the same emotional impact as the original speaker. Therefore, the translator acts as a vital bridge, translating not just words, but the very pulse of a culture [4, p. 162].

References:

1. Crystal D. *The English Language*. London : Penguin Books, 2014. 304 p.
2. Cheshire J. Multicultural London English and its Diffusion. *Journal of Sociolinguistics* / ed. by J. Cheshire. London : Wiley-Blackwell, 2013. P. 1–32.
3. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. London : Routledge, 2016. 394 p.
4. Coleman J. *The Dictionary of Slang*. Oxford : Oxford University Press, 2012. 352 p.

SOCIO-CULTURAL DETERMINANTS OF ANGLICISMS IN UKRAINIAN: AN ETYMOLOGICAL ANALYSIS

Sofiia Kucheriava

*5th-year student of the Faculty of International Economic Relations,
Applied Linguistics Department,
Uzhhorod National University*

Scientific advisor: Maryana Tomenchuk

*Candidate of Philology, Associate Professor in
Applied Linguistics Department*

With the advent of the computer and the dawn of the digital age, access to information has become easier. People are now able to easily share experiences and integrate foreign loanwords into their own sociocultural space. The development of modern languages is inseparable from socio-cultural processes, which significantly influence lexical change and borrowing. One of the most prominent phenomena in contemporary Ukrainian is the increasing presence of Anglicisms.

Anglicisms are words or phrases in any language that have been borrowed from English or created based on English words or phrases. These borrowings are driven not only by linguistic necessity but also by broader socio-cultural factors, including the expansion of economic and trade relations with English-speaking countries, the development of innovative digital technologies and the Internet, and intensified global communication and cultural interaction [1, p. 30].

Savina Yu. O. and Laskava Yu. V. argue that English borrowings in Ukrainian are conditioned both by external historical and socio-economic factors and by internal linguistic needs. Among the external causes, they highlight the intensification of economic and trade relations with English-speaking countries, their dominant role in global politics and economy, the development of innovative and digital technologies, as well as the expansion of the Internet as a global communication space [2, p.61].

Internal linguistic factors are associated with the tendency of the language toward economy, precision, and the need to fill lexical gaps. A significant number of borrowings emerge due to the necessity of naming new objects, concepts, and phenomena that previously had no established equivalents in Ukrainian. For example, words such as *смайтфон*, *стрiмiнг*, *дрон*, and *iнтерфейс* are widely used to denote new technological and communicative realities.

Another important factor is the absence of a fully equivalent lexical unit in Ukrainian or the insufficient semantic precision of existing native expressions. In such cases, borrowings such as *стартап*, *контент*, and *бренд* function as more accurate and standardized terms compared to longer descriptive Ukrainian equivalents.

Linguistic efficiency also plays a significant role, as borrowed words are often shorter and more convenient than descriptive phrases. For instance, *офлайн* is used instead of “*не в мережі Інтернет*,” while *фейк* replaces expressions such as “*неправдива інформація*.” This reflects a general tendency toward brevity and efficiency in modern communication.

In addition, socio-psychological factors contribute to the spread of Anglicisms, particularly the perception of English-derived terms as more modern, prestigious, or stylistically expressive. For example, *маркетинг* is often preferred over *ринкова діяльність*, and *презентація* over *представлення*. Such usage reflects not only nominative necessity but also social positioning and identification with global professional discourse.

Finally, certain Anglicisms provide greater semantic differentiation within specific lexical domains. For example, *сканер* and *копір* refer to different devices with distinct functions, whereas Ukrainian descriptive equivalents may be less precise. Similarly, *подкаст* denotes a specific digital audio format that does not have a fully equivalent traditional Ukrainian lexical counterpart [3, p.165].

In conclusion, Anglicisms in Ukrainian reflect a combination of socio-cultural and linguistic factors, including intensified economic and cultural interaction with English-speaking countries, technological development, and the expansion of

global digital communication. These external influences interact with internal linguistic needs such as lexical gaps, the requirement for more precise or concise expression, and socio psychological tendencies toward prestige and modernity. Taken together, these factors demonstrate that the integration of English borrowings is a natural outcome of broader socio-cultural change, contributing to ongoing lexical development and adaptation within the Ukrainian language.

References

1. Stadnii A. S., Zozulia I. Ye. Neologisms in the Modern Ukrainian Literary Language. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.5> [In Ukrainian].
2. Savina Yu. O., Laskava Yu. V. The Functioning of Anglicisms in Professional Speech. Scientific Notes of TNU named after V. I. Vernadsky. Series: Philology. Journalism, 2023, Vol. 34 (73), No. 3, pp. 60–65. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/3_2023/11.pdf [In Ukrainian].
3. Zarembluk Z. Yu. Anglicisms in the Ukrainian Language. Science. Education. Youth. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2016_1/59.pdf [In Ukrainian].

PRAGMATICS OF HUMAN-AI COMMUNICATION

Bohdana Savka

*5th -year student of the Faculty of International Economic Relations,
Applied Linguistics Department,
Uzhhorod National University*

Scientific advisor: Olesia Stoika

*Doctor of Pedagogical Science,
Associate Professor of the Department of Applied Linguistics
State University «Uzhhorod National University»*

The rapid proliferation of AI-powered conversational systems — including large language models (LLMs) such as GPT-4, Claude, and Gemini — has introduced a fundamentally new communicative paradigm. Unlike command-line interfaces or keyword-based search engines, contemporary AI agents sustain extended natural language dialogue, which challenges traditional pragmatic frameworks built exclusively on human-to-human interaction. The central question this development poses is how classical pragmatic categories — speech acts, conversational implicature, face, and relevance — apply when one interlocutor is an algorithmic system with no subjective experience, social stakes, or communicative intent in the philosophical sense.

One of the defining features of human-AI communication is the asymmetric speech act structure it produces. According to Austin's and Searle's speech act theory, successful illocution requires mutual recognition of communicative intent [1, p. 45]. In dialogue with AI systems, this condition is structurally undermined: the system processes and responds to directives, requests, and queries without genuine comprehension. Yet communication routinely succeeds at the functional level — a phenomenon that may be described as *functional uptake without hermeneutic understanding*. This gap between pragmatic success and semantic transparency

constitutes one of the most theoretically productive problems in the emerging field of human-AI pragmatics.

A second major area concerns the transfer of conversational norms to non-human interlocutors. Studies consistently demonstrate that users apply Grice's cooperative maxims when formulating prompts: they calibrate quantity of information, hedge uncertain claims, and orient to perceived relevance [2, p. 88]. More strikingly, users regularly employ politeness markers — expressions of gratitude, apology, and mitigation — when addressing AI systems, despite awareness of their non-biological nature. This phenomenon, documented as *computer politeness*, reflects the depth of socialized communicative behavior: conversational norms are sufficiently internalized to activate automatically even in the absence of a human recipient.

The pragmatics of prompt formulation — colloquially termed *prompt engineering* — represents a new form of applied pragmatic competence. Effective prompting requires deliberate management of context, illocutionary force, and perlocutionary goal [3, p. 78]. Users who explicitly specify the communicative frame («act as an expert», «respond only in formal register»), provide contrastive examples, or decompose complex requests into sequential sub-acts achieve measurably better results. This suggests that meta-pragmatic awareness — the ability to reflect on and strategically shape communicative context — is becoming a distinct literacy skill in AI-mediated environments.

Discourse-level adaptation represents a further dimension of human-AI pragmatics. Research indicates that users spontaneously shift toward a specialized register when addressing AI systems, characterized by reduced syntactic ambiguity, increased referential explicitness, and lower reliance on pragmatic inference [4, p. 190]. This *AI-directed speech* parallels documented registers such as foreigner-directed speech or child-directed speech, and reflects the user's intuitive calibration to perceived interlocutor limitations. Implicit information that would ordinarily remain unstated in human dialogue is made explicit, and pronominal reference is replaced by full nominal groups to preempt co-reference errors.

The tendency toward anthropomorphization constitutes a pragmatically significant phenomenon with both theoretical and practical implications. Users attribute intentions, affective states, and communicative agency to AI systems on the basis of linguistic cues alone — a process rooted in the human capacity for social cognition [5, p. 866]. This has direct consequences for conversational interface design: lexical choice, modal constructions, and turn-taking patterns in AI responses shape the perceived interlocutor type and thereby condition the pragmatic expectations users bring to the interaction. Systems designed without awareness of this dynamic risk generating systematically misleading pragmatic frames.

Finally, human-AI communication raises pressing questions about *pragmatic failure* — instances where the communicative contract breaks down due to misaligned presuppositions, unrecognized implicatures, or model hallucination [6]. Unlike misunderstandings between human interlocutors, AI-generated pragmatic failures are often invisible to the system itself, which cannot signal non-comprehension or initiate repair in a genuinely responsive way. Developing taxonomies of such failures and identifying the linguistic conditions that produce them represents a critical direction for both theoretical pragmatics and the applied design of more communicatively reliable AI systems.

In conclusion, the pragmatics of human-AI communication constitutes a productive interdisciplinary domain situated at the convergence of speech act theory, relevance theory, sociolinguistics, and computational linguistics. Key directions for future research include corpus-based analysis of human-LLM dialogue, cross-linguistic comparison of prompting strategies, and the development of pedagogical frameworks for AI communicative literacy.

References

1. Austin J. L. How to Do Things with Words. Oxford : Oxford University Press, 1962. 166 p.

2. Epley N., Waytz A., Cacioppo J. T. On Seeing Human: A Three-Factor Theory of Anthropomorphism. *Psychological Review*. 2007. Vol. 114, № 4. P. 864–886. <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0033-295X.114.4.864>
3. Nass C., Moon Y. Machines and Mindlessness: Social Responses to Computers. *Journal of Social Issues*. 2000. Vol. 56, № 1. P. 81–103. <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/0022-4537.00153>
4. Porcheron M., Fischer J. E., Reeves S., Sharpe T. Voice Interfaces in Everyday Life. *Proceedings of the 2018 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. Montreal, 2018. P. 1–12. <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3173574.3174214>
5. Stoyanchev S. Error Handling in Spoken Dialogue Systems. CS 4706: Spoken Language Processing. Columbia University, New York, 2012. <https://www.cs.columbia.edu/~julia/courses/CS4706/HandlingErrorsInDialogue.pdf>
6. Zamfirescu-Pereira J. D., Wong R. Y., Hartmann B., Yang Q. Why Johnny Can't Prompt: How Non-AI Experts Try (and Fail) to Design LLM Prompts. *Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. Hamburg, 2023. P. 1–21. <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3544548.3581388>

STYLISTIC PECULIARITIES OF “JANE EYRE”

BY CHARLOTTE BRONTË

Daryna Khomechko

*5th -year student of the Faculty of International Economic Relations,
Applied Linguistics Department,
Uzhhorod National University*

Scientific advisor: Maryana Tomenchuk

*PhD in Philology, Associate Professor in
Applied Linguistics Department*

The literary legacy of Charlotte Brontë remains a cornerstone of Victorian studies, primarily due to her innovative approach to the internal life of her protagonists. Among her works, *Jane Eyre* stands out as a masterpiece that defies simple categorization, merging elements of the Gothic tradition, Romanticism, and the emerging social realism of the nineteenth century. My research focuses on the stylistic features of this novel, as it is through Brontë's unique linguistic choices that the psychological depth and moral resilience of Jane Eyre are fully realized. The relevance of this study lies in the fact that Brontë does not merely tell a story of a governess, she creates a new narrative language that allows a marginalized female voice to claim its own space in a rigid hierarchical society.

The narrative of *Jane Eyre* is fundamentally defined by its first-person perspective, which creates an unprecedented sense of intimacy and "subjective truth" [Brontë, 2006, p. 7]. From the very first chapter, where Jane is excluded from the family circle at Gateshead, the style reflects her isolation. The author employs a vivid, sensory-rich vocabulary to depict Jane's internal rebellion, often contrasting the physical coldness of her surroundings with the metaphorical "fire" of her spirit. As noted in recent critical analyses, this stylistic duality of fire and ice serves as the central structural opposition of the text, symbolizing the conflict between passionate self-expression and stoic self-control [Gilbert & Gubar, 2000, p. 339].

The primary objective of these thesis is to examine how these stylistic layers-ranging from biblical allusions and complex syntax to gothic symbolism-work together to form Jane's unique voice. By analyzing the linguistic fabric of the novel, I intend to show that Jane's growth is reflected in the evolution of her speech: from the fragmented, emotional outbursts of a child in the "Red Room" to the sophisticated, assertive, and morally grounded discourse of an independent woman. In doing so, we can better understand how Brontë's stylistic innovations paved the way for the psychological realism that would dominate the late Victorian and modern novel.

The narrative power of *Jane Eyre* is rooted in its retrospective first-person point of view, which Brontë skillfully employs to create a double perspective: that of the impulsive, experiencing child and that of the mature, reflecting narrator. This stylistic choice allows the reader to experience Jane's hardships with raw emotional immediacy while simultaneously benefiting from the wisdom and moral clarity of her adult self. By titling the original publication *Jane Eyre: An Autobiography*, Brontë immediately establishes a pact of truthfulness with the audience, utilizing a voice that is "at once intimate and authoritative" [Lodine, 2012, p. 44].

A significant stylistic feature of this narrative voice is the use of "internal focalization," which limits the reader's knowledge to Jane's personal perceptions and feelings. This creates a high level of suspense, particularly in the Thornfield episodes, where the mystery of the "laugh" in the attic is filtered through Jane's growing unease. Brontë uses a vocabulary of heightened sensibility-verbs of seeing, hearing, and feeling-to emphasize that Jane is an acute observer of a world that often tries to ignore her presence. Critics have noted that this "radical subjectivity" was a departure from the more detached, omniscient narrators of early Victorian fiction, marking a shift toward psychological realism [Stoneman, 2007, p. 52].

Moreover, the narrative voice serves as an instrument of social critique. Because Jane tells her own story, she is able to articulate the "unspoken frustrations" of Victorian women. The famous passage on the battlements of Thornfield, where she reflects on the restlessness of her sex, demonstrates a sophisticated rhetorical style that

combines personal longing with universal philosophical inquiry [Brontë, 2006, p. 109]. Consequently, the point of view in the novel is not static; it is a dynamic force that evolves alongside the protagonist's character, ultimately achieving a state of "serene and independent equilibrium" in the final chapters at Ferndean.

The stylistic brilliance of *Jane Eyre* lies in Brontë's ability to synthesize the eerie, supernatural conventions of the Gothic novel with the intense emotional focus of the Romantic movement. This interweaving is not merely decorative; it serves as a sophisticated method of externalizing Jane's internal psychological states. The Gothic elements are introduced early in the novel, most notably in the "Red Room" episode at Gateshead. Here, Brontë uses a lexicon of entrapment and terror-words like "shrine," "spell-bound," and "phantom"-to transform a physical space into a site of psychological trauma [Brontë, 2006, p. 14]. As Robert Heilman argues, Brontë created a "new Gothic" by shifting the focus from external horrors to the "terrors of the soul," where the haunted castle is replaced by the haunted mind [Heilman, 1958, p. 121].

Parallel to the Gothic, the Romantic tradition permeates the novel through the extensive use of the "pathetic fallacy." Brontë's descriptions of the natural world are never neutral; they are deeply tied to Jane's moral and emotional journey. For instance, the night before Rochester's disastrous wedding proposal is marked by a "livid, thunder-red" sky and a violent storm that splits the great horse-chestnut tree [Brontë, 2006, p. 293]. This is a classic Romantic device where the macrocosm of nature mirrors the microcosm of the human heart. The stylistic choice to personify nature-giving it "breath," "sighs," and "wrath"-reinforces the idea that Jane is a creature of passion, fundamentally connected to the elemental forces of the earth.

Furthermore, the Romantic influence is evident in the "elevated and lyrical tone" Brontë adopts during Jane's moments of spiritual awakening. When Jane flees Thornfield and finds herself alone on the moors, the prose shifts into a rhythmic, almost hymnal quality: "I have no relative but the universal mother, Nature: I will muffle my head in her bed-gown and wait" [Brontë, 2006, p. 372]. This fusion of the "vulnerable individual and the sublime landscape" is a hallmark of Romanticism. By combining

these two traditions, Brontë ensures that *Jane Eyre* is both a gripping psychological thriller and a profound exploration of the human spirit's capacity for endurance and renewal. Thus, the stylistic interplay between Gothic shadows and Romantic light creates a text that is "as much a poem as it is a novel" [Eagleton, 2005, p. 22].

The linguistic fabric of *Jane Eyre* is remarkably dense, characterized by a sophisticated use of imagery, complex syntax, and a recurring system of symbolic oppositions. The most prominent linguistic feature is the pervasive dichotomy between "Fire and Ice," which serves as the primary metaphorical framework for the entire novel. Brontë consistently uses fire-related lexis—"flame," "glow," "kindle," "burning"—to denote passion, life-force, and emotional honesty. In contrast, ice-related imagery—"cold," "marble," "death-white," "frost"—is used to represent emotional repression, social sterility, or moral rigidity.

Brontë's syntax also reveals much about Jane's psychological state. The prose is marked by long, multi-clausal sentences that utilize parallelisms and antitheses. This "balanced periodicity" reflects the narrator's constant effort to maintain self-control and rational order over her turbulent emotions. However, during moments of high stress, Brontë employs "parataxis"—shorter, punchier clauses—that mirror Jane's breathless urgency. The use of the "subjunctive mood" and "modal verbs" (such as *must*, *shall*, and *would*) is another crucial linguistic characteristic. It highlights Jane's preoccupation with duty, necessity, and the exercise of her own will.

Furthermore, the text is heavily layered with biblical and classical allusions (allusions), which lend the narrative a sense of moral gravity and universal significance. Jane's speech is often peppered with "scriptural cadences," reflecting her religious upbringing and the cultural context of the time. However, Brontë often subverts these religious references to challenge traditional hierarchies. For example, the use of words like "idol" and "idolatry" in relation to Jane's love for Rochester suggests a linguistic struggle between earthly desire and divine law [Gilbert & Gubar, 2000, p. 354].

In conclusion, the stylistic features of *Jane Eyre* are far from being mere formal ornaments; they are the essential tools through which Charlotte Brontë revolutionized the Victorian novel. By synthesizing the dark intensity of the Gothic tradition with the emotional expansive power of Romanticism, Brontë created a unique linguistic space where the female psyche could be explored with unprecedented honesty. As my analysis has shown, the "radical subjectivity" of the first-person narrative voice is the primary vehicle for Jane's journey from a defiant orphan to an independent woman of standing. This voice, characterized by its directness and moral clarity, forces the reader to confront the "inner world" of a character who is often silenced by the social structures of her time [Stoneman, 2007, p. 55].

The linguistic structure of the novel, particularly the pervasive fire-and-ice imagery and the sophisticated use of syntax, reflects the fundamental psychological tensions of the human experience. Jane's search for equilibrium between passion and reason is not just a thematic concern but is embedded in the very fabric of the prose. Brontë's ability to employ the "pathetic fallacy" and gothic symbolism allows the landscape and the setting to act as extensions of the protagonist's mind, proving that style is "an inseparable part of the novel's meaning" [Lodge, 1992, p. 118]. Furthermore, the evolution of Jane's speech—from the fragmented outbursts of childhood to the measured, assertive discourse of her maturity—serves as linguistic evidence of her social and intellectual emancipation.

Ultimately, the enduring appeal of *Jane Eyre* lies in Brontë's stylistic innovation, which paved the way for the psychological realism of later centuries. By placing a "plain, Quakerish governess" at the center of a lyrical and high-stakes narrative, Brontë challenged the literary conventions of her day and gave voice to the universal struggle for self-respect and love. As Gilbert and Gubar famously noted, Jane's story is a "paradigm of female development," and it is the stylistic richness of the text that ensures this paradigm remains powerful and relevant today [Gilbert & Gubar, 2000, p. 362].

REFERENCES:

1. Brontë, C. (2006). *Jane Eyre*. Oxford World's Classics. Oxford University Press. (Original work published 1847).
2. Eagleton, T. (2005). *The English Novel: An Introduction*. Blackwell Publishing.
3. Gilbert, S. M., & Gubar, S. (2000). *The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination*. Yale University Press.
4. Heilman, R. B. (1958). *Charlotte Brontë's New Gothic*. In *From Jane Austen to Joseph Conrad*. University of Minnesota Press.
5. Lodge, D. (1992). *The Art of Fiction*. Penguin Books.
6. Lodine, J. (2012). *Voice and Perspective in the Victorian Autobiography*. Academic Press.
7. Stoneman, P. (2007). *Jane Eyre on Stage, Screen and Page*. Ashgate Publishing.

TRANSLATION OF CULTURALLY SPECIFIC REALITIES AND THEIR ADAPTATION IN UKRAINIAN

Bohdan Shturmak

*5th -year student of the Faculty of International Economic Relations,
Applied Linguistics Department,
Uzhhorod National University*

Scientific advisor: Maryana Tomenchuk

*PhD in Philology, Associate Professor in
Applied Linguistics Department*

Translation is not just a linguistic transfer between two grammatical systems. It is a unique form of intercultural communication that promotes interaction and integration of different cultures. In this context, the translator serves as an expert in intercultural communication, tasked with bridging the ethno-linguistic barrier that exists between the source and target audiences. Recent studies have analyzed these strategies in modern literature. For example, the Ukrainian translation of J. Lythcott-Haims's *How to Raise an Adult* by O. Zamoyska shows the high density of realia in non-fiction, requiring a mix of approaches to preserve professional and educational subtleties [5].

One of the biggest challenges in this field is the translation of realia-culture-specific words and expressions that do not have direct equivalents in the target language because they are interwoven in the historical and social culture of a specific community [1]. In the context of Ukrainian translation studies, realia are defined as a crucial part of non-equivalent lexis, representing sociocultural information that is unique to a certain nation. This thesis explores the methods used to adapt these culturally specific realities into Ukrainian, with the strive of balancing the need for cultural authenticity while ensuring the accessibility for readers.

The study of the cultural aspect in translation is a multifaceted and insufficiently studied process. As noted by researchers, the complexity of this process stems from the fact that every language serves as a cognitive model of reality, shaping how a community perceives and organizes its surroundings [3]. Understanding these cognitive boundaries is essential for any successful cross-cultural adaptation.

Categories of Realia

Researchers usually group culture-specific items into several distinct groups to better analyze their translation requirements:

- Geographical: Place names and specific landscape features.
- Ethnographic: Food, clothing, traditions, and everyday life (e.g., currency, brands).
- Political and Social: Institutions, historical references, and titles.
- Spiritual Culture: Folklore, religion, and artistic values.

Difficulty arises when different cultures use different terminologies. For example, a term like *сало* (pork fat) in Ukrainian holds deep national culinary significance, whereas, in other cultural contexts – such as Muslim countries – it may be completely omitted or be associated with negative connotations [2]. This demonstrates that the translator must account for the moral and religious values of the target audience.

Ukrainian translation theory has established a tradition of classifying techniques used to convey these elements. The choice of strategy often lies between two poles: domestication (making the text resonate with the target audience) and foreignization (maintaining the unique characteristics of the source culture) [3]. One of the main challenges in modern Ukrainian translation is maintaining the essence of the original realia without losing the reader's comfort. Over-domestication can remove a cultural identity from the text, while excessive foreignization can make it completely incomprehensible.

Effective translation necessitates the translator with dual cultural competence, who will be capable of identifying hidden meanings and choosing the appropriate methods of conveying them [4]. The process of translating culturally specific realities into Ukrainian is a dynamic process that requires more than just linguistic substitution. It involves making a cross-cultural “bridge” where the translator must skillfully navigate the shaky specifics between reality and non-reality. Although there are a lot of various strategies – from transcription to situational adaptation, the ultimate goal is to achieve linguistic equivalence by ensuring Ukrainian reader have the same pragmatic and emotional experience as the original audience. Success in this endeavor ultimately depends on the translator's ability to harmonize these conflicting cultural demands.

References

1. Drabov, N. Y., & Tymchyk, M. P. Peculiarities of translation with regard to the linguocultural and sociocultural aspects. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.37.34> (date of access: 29.04.2026).
2. Kanchura Y. TRANSLATING REALIA IN POPULAR FICTION: STRATEGIES AND APPROACHES. Zhytomyr Polytechnic State University. 2025. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/99.pdf> (date of access: 29.04.2026).
3. Leleka, T. O. Translation peculiarities in the cultural aspect. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 1. 2024. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-34> (date of access: 29.04.2026).
4. Borysenko, N., Slavova, L., Kodubovska, O., & Matushevskaya, N. Culture-specific items in the source and target literary texts: Classification of translation strategies. In *Forum for Linguistic Studies (Transferred)* (Vol. 6, No. 1, pp. 1988-1988). 2024. <https://pdfs.semanticscholar.org/fd8c/7f8d2c277277c876a16ef695ae6810eb9469.pdf> (date of access: 30.04.2026).

5. Pavliuk, I. B., & Kukhar, M. V. ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ З АНГЛІЙСКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ (НА МАТЕРІАЛІ “HOW TO RAISE AN ADULT” ТА УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ «ЯК ВИХОВАТИ ДОРОСЛОГО»). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 1(214), 104-111. 2025. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-214.1-11> (date of access: 30.04.2026).

**ГЕОПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ СУЧАСНОСТІ:
ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ ТА
ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ВИМІРИ**

Матеріали доповідей студентської науково-практичної конференції

(м. Ужгород, 13 травня 2026 року)

За заг. ред.: В. Я. Федьо, Д. І. Лукачко

Ужгород

2026